

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadásért felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Szilassy Zoltán az OMGE. szerkesztő-titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Értesítés.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület új székházának II. emeletén (IX., Köztelek-utca 8. sz.) a tagok kényelmére egy klubhelyiség van berendezve, a hol úgy szak- mint napilapok feltalálhatók. A buffetben hideg és meleg ételek, italok kiszolgáltatók.

Egyelőre ezen helyiségek minden hétfőn és csütörtökön vannak nyitva.

Igazgató.

Kivándorlási törvény és az OMGE.

Az OMGE. kivándorlási bizottsága e hó 15-ikén, ezt követően pedig a Gazdasági Egyesület Országos Szövetségének nagygyűlése e hó 18-án foglalkozott azokkal a törvényjavaslatokkal, melyeket a kormány a ki- és bevándorlás szabályozása tárgyában e hó elején nyújtott be. A gazdatársadalom ezeket a törvényjavaslatokat megnyugvással fogadhatja, mert a folyó évi kongresszusokon kifejezésre jutott főbb kívánásokat megvalósítják; miért is az OMGE. a belügyi kormánynak feliratilag mond köszönetet. A részleteket illetően azonban a gazdaközönség első sorban szem előtt tartandó érdekeinek megóvása céljából több módosítást hoz javaslatba az OMGE., amelyek leglényegesebbje az, hogy magánügynökségek engedélyezését határozottan kizárni kívánja. A törvényjavaslat különben is szabadelvű szellemű lévén, teljes jogvédelmet nyújt a kivándorlóknak s azokra az állami gondoskodást oly mérvben kiterjeszti, hogy a magyar állampolgár akkor fogja élvezni a legnagyobb figyelmet, mikor vándorbothoz nyul.

Ha most e humános gondoskodás mellett még magánügynökségeket is engedélyezünk, amelyeknek anyagi érdeke a kivándorlók tobor-

zása, akkor az lesz a törvény következménye, hogy a kivándorlás nagy mértékben emelkedni fog, ami mégsem lehet célunk e kérdés szabályozásánál.

Ezért az OMGE. azt kívánja, hogy szárazföldi utakra nézve egyáltalán ne adjanak közvetítői engedélyt, hanem csak a víziutakra nézve, de az engedélyezett hajózársulatnak se legyen joga magánügynököket alkalmazni. Ezek helyett kivándorlási irodák vagy felügyelőségek szerveztessenek, melyek a kivándorlók irányítása s közvetítése mellett a kivándorlást előidéző közgazdasági bajokat is állandóan figyelembe tartásuk és ezekről jelentést tegyenek. A kivándorlás közvetítése Olaszországban is államilag van szervezve s ez nálunk sem mehet másként, mert ha már az állam kezébe veszi az ügyet s ha a törvényt végrehajtani akarja, akkor megbízható végrehajtó szervezetről is gondoskodnia kell, ez pedig nem lehet a magánügynök, kinek érdeke homlokegyenest ellentétben áll az állami érdekekkel.

Alább ismertetjük azokat a módosító javaslatokat, melyeket a felvidéki, dunántúli, délvidéki és a székelykongresszusok, továbbá a VI. Országos Gazdakongresszus határozatai alapján és a kivándorlási bizottság nevében gróf Zselénski Róbert elnök és Buday Barna előadó terjesztettek a nagygyűlés elé:

Kivándorlás.

(Módosítások a kivándorlás szabályozásáról szóló törvényjavaslatához.)

A kivándorlásban korlátozni kívánjuk azokat is, akik családi okból eredő kötelezettség alatt állanak; akik egyetemleges kötelezettséget vállalt adósok s akik szerződészerű kötelezettségen alapuló munkát vállaltak; hogy e kötelezettségek alul a kivándorlás révén magukat ki ne vonhassák.

Hajadonoknak 20 éven alul csakis az esetben adható kivándorlási engedély, ha szülők, a törvényszerű gyám vagy teljesen megbízható felnőtt férfiszemély kíséretében utaznak.

Az utazáshoz szükséges, továbbá a bevándorlási államban megkívánt összeg tényleges birtoka hatóságilag igazolandó.

Kívánjuk: Hogy a kivándorlókról a községi előjáróságok nyilvánartást vezessenek s így alkalom nyíljon az érdeklődőknek arra, hogy a kivándorolni szándékozótól eleve tudomást szerezhessenek és az illetékes hatóságot a kivándorlásra nézve esetleg fenforgó törvényszerű akadályok felől idejében értesíthessék.

Nemzetközi szerződések révén teljes garancia szerződő arra nézve, hogy utlevél nélkül senki ki ne vándorolhasson, illetve az utlevéllel nem rendelkezők visszautasítottassanak.

A kivándorlók Fiuméből való szállításának lehetősége mielőbb biztosítottassék.

A kivándorlók szállításának, illetve közvetítésének szüksége a szárazföldi utvonalakon nem forogván fenn, szállító vállalkozó engedély kizárólag a tengerentúli kivándorlás víziúton való közvetítésére és elfogadott hajózársulatoknak adható.

A szállító vállalkozótól a kifogástalan élet is megkövetelendő.

A 100.000 koronát kitevő óvadékot magyar értékpapirokban deponálják.

Kivándorlási ügymőségek egyáltalában ne legyenek engedélyezhetők. A magánügynököknek szánt feladatokat az államilag szervezendő kivándorlási irodák, vagy kivándorlási felügyelőségek végezzék, melyek az irányításra és ellenőrzésre is hivatottak. Ilyen intézmények létesítendőek szükség szerint a kivándorlási vidékeken és Fiumében.

A szállítónak a kivándorlóval kötött szerződése semmis, ha a viteldij napszámra, vagy bármely személyes szolgálóra köttetik ki.

A szállító-vállalat köteleztessék a visszavándorlás megkönnyítése érdekében a visszazállítást előre megállapítandó olesó viteldijak mellett eszközölni.

A kivándorlási alap ne szolgáljon a kivándorlók által inségben hátrahagyott családtagoknak segélyezésére. Mert ha ez irányban a segélyezés kötelessége a községek maradt, jobban fognak vigyázni arra, hogy senki ki ne vándorolhasson a keresetképtelen családtagoktól való gondoskodás nélkül.

A kivándorlási alap jövedelmét képezzék a kivándorlási kihágások büntetéspénzei is.

MEGJELENT

a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete (Budapest, V., Alkotmány-u. 31.)

ŐSZI és TÉLI, valamint SZÜRETI árjegyzéke.

== Kívánatra azonnal bérmentve megküldetik. ==

A kivándorlók pénzének kezeléséről a magyar királyi postatakarékpénztár bevonásával történjék gondoskodás.

A kivándorlási tanácsba a mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi és szövetségi országos testületek kebeléből legalább 1—1 tag delegáltassék s ezenkívül a társadalom részéről a gazdasági egyesületek és iparkamarák jelölése alapján 20 tag neveztessek ki a kivándorlási tanácsba.

A javasolt egy kivándorlási biztos helyett kivándorlási irodák vagy kivándorlási felügyelőségek szervezendők, melyek a kivándorlók közvetítésével és felügyeletével járó teendők mellett a kivándorlást előidéző közgazdasági bajokat is állandó figyelemmel tartásuk és ezekről fölöttes hatóságuknak jelentést tegyenek.

A szállító hajók vizsgálata a helyszínén működő kivándorlási iroda vagy felügyelőség köteleességévé teendő.

Szigoru büntetőjogi szankciókat kívánunk a nöcsalók ellen.

Utlevél-ügy.

Az utlevél fényképpel láttassék el, mert leírás alapján az azonosság meg nem állapítható.

Községi előjárások az utlevél kiadásából folyólag *semmi külön díjat ne szedhessenek*, nehogy a kivándorlás előmozdítása anyagi érdekükké váljék.

Kapcsolatos kívánságok.

A külföldön élő magyarok erkölcsi és anyagi érkeinek megvédelmzése céljából kívánjuk:

1. külföldi konzulatusaink szaporítását és a konzuli hivatalokban magyar nevelésű és honosságu egyének alkalmazását;

2. hogy a külföldön és a társországokban élő magyarok számára magyar iskolák felállítása és magyar lelkészek alkalmazásának lehetősége biztosíttassék;

3. törvényhozási intézkedést kérünk abban az irányban, hogy a távollet okából megszünt honpolgári jogok visszaszerzése megkönnyíttessék és az idegenbe szakadt magyarok visszahonosítása kintmaradásuk esetén is lehetővé váljék;

4. kívánjuk, hogy a kormány külügyi képvisellete útján a külföldön élő magyarok felől statisztikát állíttasson össze és vezettessen s a külföldi magyarok helyzetéről rendszeres jelentést tegyen a parlamentnek.

Bevándorlás.

A lakhatási engedélyért folyamodó személyazonosságának igazolásán kívül *rovatlan multját* is igazolni tartozik. Ha az ennek bizonyítására szolgáló okmányt felmutatni vagy beszerezni nem tudja, lakási engedélyt nem nyerhet.

Az anyagi megélhetés kimutatásához az elhagyott ország hiteles hatósági bizonyítványa legyen szükséges, melylyel igazolandó, hogy a betelepíteni készülő tényleg jogos birtokában van azon összegnek, melyet magának vall és felmutat.

A magát kellőleg igazolni nem tudó egyén nem *kitiltandó*, hanem záros határidő alatt feltétlenül *kitiltandó*.

Kapcsolatos kívánságok.

Kívánjuk az 1877: V. tcz. 64. §-ának oly irányu módosítását, hogy a külföldiek ne csak büntett miatt legyenek kiutasításra itélhetők, hanem akkor is, ha *nyereségvágy miatt elkövetett vétségért itélték el*.

Kívánjuk, hogy a *letelepülési engedély* megadása a folyamodó kifogástalan erkölcsi előéletének igazolásához, továbbá szabályrendeletileg meghatározandó vagyonminimumhoz, vagy szakképesítéshez köthendő. (1886: XXII. tcz.)

Kívánjuk, hogy a *honosság* elnyerése feltételeül ne 5, hanem 10 évi engedélyezett és állandó ittartózkodás és a közterheknek ugyan-ezen időn át való viselése legyen igazolandó. (1879. L. t.-cz.)

Kívánjuk, hogy az *italmérési jog* engedélyezésénél első sorban is a községek s az eziránt folyamodó szervezetek vétessenek figyelembe. Általában pedig az italmérési jog csak olyan községi illetőségű magyar állampolgárnak legyen engedélyezhető, aki a községben ingatlan vagyonnal bír és az italmérési jog kezelésére is csak magyar állampolgárnak adható engedély.

Kívánjuk a *vadházasságok* vétségé minősítését és szigoru büntetését; másrészt pedig a stóla-járandóság megváltását, hogy a vagyontalan ember előtt a stóla-díj a törvényes házasság megkötésének akadályát ne képezhesse.

Kívánjuk a *házaló kereskedésnek* törvényhozás útján s a hazai érdekeknek megfelelő sürgös szabályozását, nehogy az Ausztriában kiállított házalási engedély alapján Magyarország területére hejövő házalók a bevándorlási törvény több intézkedését illuzóriussá tehessék.

Megfontolás tárgyává kívánjuk tétetni, hogy idegenek *földbirtokszerzési jogának megnyerése* itt lakásuknak bizonyos idején belől külön engedélyhez legyen kötve.

Kiviteli érdekeink Svájcba.

Nemrégiben volt alkalmunk részletesen ismertetni *Leitgeb* Imrének, a földmivélsügyi miniszter által Svájcba legutóbb kinevezett gazdasági szak tudósítónak munkáját Svájc közgazdasági viszonyairól és esetleg odairányítható kivitelünk kilátásairól. Mostanában *Kánitz* Lajos régebben Svájcban élő hazánkfia a földmivélsügyi minisztériumhoz egy emlékiratot intézett, melyben tapasztalatai alapján néhány hazai cikknek kiviteli kilátásait ismerteteti. Érdekesnek tartjuk ezeket a fejtegetéseket az alábbiakban ismertetni, talán ez is hozzájárulhat ahhoz, hogy terményeink értékesítésével magunkat Ausztria piacaitól lassanként függetleníteni igyekezzünk.

Kétségtelen tény, hogy a 3 1/2 milliónyi lakost számláló svájci köztársaság saját szükségletét élelmiszerek s nyersterményekben fedezni nem képes, s hogy ezen ország behozatali szükségletének csak egy igen elenyésző részét fedezi Magyarország közvetlenül; ezt velem együtt még számos svájci szakértő is annak tulajdonítja, hogy a földmivélségi minisztérium s ennek útján a magyar gazdaközönség is az itteni viszonyokról vagy egyáltalán nincs, vagy csak nagyon hiányosan van értesülve.

Első és főcélomat képezi tehát az itt következő összeállítás kapcsán egy tiszta képet nyújtani:

1. A svájci élelmiszsükséglet főbb cikkeiről; 2. a belföldi termelés nagyságáról, 3. a külföldi behozatal mennyiségéről, 4. az összes szükséglet értékéről. (L. „Die Landwirtschaft der neue schweizer Zolltarif.“ Herausgegeben vom Schweizer Bauernverband.)

Főbb élelmi cikkek	Belföldi termelés millió frankban	Külföldi behozatal millió frankban	Összes szükséglet millió frankban
Gabonaneműek	19'00	76'00	95'00
Burgonya	25'00	2'34	28'22
Bor	42'77	30'50	73'27
Gyümölcsfélék	51'39	4'57	55'95
Főzelékkfélék	25'93	2'68	28'61
Marhahús	107'89	26'27	134'16
Disznóhús s zsiradékok	55'74	16'65	72'39
Birkahús	1'39	2'6	3'99
Kecskehús	2'04	0'1	2'05
Tojás	10'77	7'93	18'71
Leölt baromfi	2'40	4'22	6'62
Méz	3'06	0'23	3'29
Tej (fogyasztási célra)	122'45	1'03	123'48
Különféle sajtok	37'98	1'92	39'90
Vaj	29'52	4'73	34'25
Összesen	538'22	181'67	719'89

Ezen összeállítás végszáma kellőleg igazolja azt, hogy Svájc kicsiny számu lakossága daczára is nagy mennyiségű élelmisziket fogyaszt. Nem csoda, hogy a „Bauern-Secretariat“ legutóbbi felvételeinél konstataáltott ama tény, hogy 463 munkásosztálybeli háztartásban évente a következő mennyiségű élelmiszert vásároltatik.

Kenyer	361 frank (1 K. Fr. 1'05)
Hus	129 „
Tej	53 „
Sajt és zsiradék	149 „
Zöld főzelék, burgonya	148 „
Összesen	840 frank.

A svájci élelmiszikkeknak hazánkbeli való kivitelét mielőbb meg kell kezdeni, az idő erre most látszik a legalkalmasabbnak,

1. mert Magyarország Svájcba való egyenes behozatala egy évtized óta nem hogy növekedett volna, sőt ellenkezőleg állandóan hanyatlak;

2. mert Svájcban az idén az abnormis időjárás következtében úgy az aratás mint a szüret rossz volt, minek folytán úgy a takarmányfélék, valamint az élelmiszerek rég nem ismert magas árakat fognak elérni s Magyarországnak is alkalma nyilhatnék terményeit esetleg jó áron ide szállíthatni;

3. mert alkalmasnak vélem az időt, hogy Magyarország termelői (főleg a nagybirtokosok) az itteni fogyasztókkal egyenes összeköttetésbe léphetnének, akár maguk, akár a gazdasági szervezetek révén;

4. mert az egyenes összeköttetés felvételére s annak könnyebben való fentartásához a jelen s a jövő esztendőben az érvényben levő vámtarifa nagyon kedvező lenne az esetleges átmenetig a kínálat s kereslet között a viszonyt erősítené s szilárdítaná.

Jelen soraimnak nem lehet célja minden egyes terményre nézve üzletkötési instrukcióval szolgálni, erre nézve talán még lesz később is alkalmam. Egyelőre csak azon cikkeket akarom felemlíteni, melyekben az idei öszön nagy és biztos üzletekre lehetne számítani.

I. *Széna.* Az 1901-ik évi hivatalos statisztikai adatok szerint 194,767 mmázsa szénát hoztunk a külföldről ide, melyből Ausztria-Magyarországra alig esett több 24,000 mm.-nál, Magyarországra magára 3—4000 mmázsa.

Az idei ösz legalább is másfélszeres szükségletet kíván, mivel az első kaszálás csak gyér, a második pedig szük termést adott s a harmadiknál is alig lehet valami kiadó termésre számítani. Minthogy pedig a svájci tenyésztők drága faj-marhaállományukat olesó pénzért eladni nem akarják s a takarmányhiány az árakat amugyis alább szállítják, kétségtelen, hogy használható takarmány ez idén mmázsanként 9—12 koronáért, minőség szerint szives vevőkre fog találni.

II. *Szalma.* Szerény gabonatermés lévén, melynek szalmája sem kiadó, mivel a vetések sok helyen megdültek s így különösen a finomabb kézimunkához hosszú szálu szalma nagyon hiányzik. De ugyancsak a fenti oknál fogva az alomszalma is nagy keresletnek örvend. Ezen cikk még a legjobb években is jó vevőkre akad, mert a szükséglet fedezésére sem a falevél, sem a fagyapot mint alomhelyettesítők be nem váltak. — Így tehát évről-évre idegen behozatalra vagyunk utalva, részben mivel a marhaállomány mégis csak legalkalmasabb fekvőhelyet a szalma nyujt, másrésztben pedig a műtrágya mellett a szalma-trágyára okvetlen szükség van. Az 1901-ik évi behozatal a következő számok mutatják:

Behozatott:	m.-mázsa
Németországból	37,378
Ausztria-Magyarországból	106,117
Franciaországból	206,107
Olaszországból	7,054
Hollandiából	200
Összesen	356,856

Magyarors 100—120 kocsi biztosan 8—9 ként rugni.

Ugy a székely toknál rendszeren Hazai terménye után, mikor má nagyobb részét:

III. Burgonya

járás következett jól kelt, részben gumókat termesztettek nagyobb része az „Alkoholveles“ főzőktől mintegy árban köteles tehát felesleg célra nem noha a termé mégis a köve burgonyát:

Németors Ausztria- Franciaor Olaszorsz Görögorsz Egyéb or

Eltekintve egyes vidékeir burgonyát ides zik legalább Sopron, Pozse ezt lehetnek az, hogy ami Németországbó hetése Budapest volna s nagyon dést közelebb hazai nagybirt lem a jelenleg is szaporíthatn is az elsass-ba kellene szem tartományok java részét. Ol itmányai legin állanak s üzle is benyolítottá

IV. Gyümölcs

fajtákban, de nagyon silány ezeket követő szerü szelek tük a szüret l gyümölcsfák h április 25-ig m kezdték meg

Az alma ménye Svájc mint asztali főleg mint a Az alma- s ország kivétel nagy mérvben 1900-b-n, mil termettek, a s körülbelül 200 seltek el; mel gazdasági kiál sebb, mint 2 céljából s r áron hl-enkér

Az 190 nagyon gyenge letnek örvend mest bizonyít gyümölcsben t let mint tavaj

Az 190 friss gyümölcs ségben történt

Magyarország szalmahozatala körül-belül 100—120 kocsirakományra tehető. Az ideai árak, biztosan 8—9 koronára fognak métermázsánként rugni.

Ugy a széna-, valamint a szalma-ajánlatoknál rendszeren a megkésés hibája forog fent. Hazai terményeink legtöbnyire csak kapuzás után, mikor már Franciaország a szükséglet nagyobb részét fedezte, kerülnek ajánlatra.

III. Burgonya. Hossz esős s nedves időjárás következtében a burgonya részben nem jól kelt, részben pedig apró s csekély ehető gumókat termelt. Az egész őszi termés legnagyobb része a szeszfőzőkhöz vándorol, miután az „Alkoholverwaltung“ a gazdasági szeszfőzőktől mintegy 30,000 hl. alkoholt nagyon jó áron köteles (törvény szerint) átvenni. Így tehát felesleg sem élelmezési, sem hizlalási célra nem marad. A múlt esztendő őszen, noha a termés kielégítőnek volt mondható, mégis a következő mennyiségben hoztuk be burgonyát:

	métermázsát
Németországból	244,855
Ausztria-Magyarországból	32,196
Franciaországból	91,386
Olaszországból	15,803
Görögországból	1,392
Egyéb országokból	551
Összesen	386,183 mm.

Eltekintve azon körülménytől, hogy hazánk egyes vidékeiről a magas vasuti fuvarbér miatt, burgonyát ideszállítani nem lehet — így hangzik legalább az általános panasz — még is Sopron, Pozsony, de Veszprém megyéből én ezt lehetők tartom. Véleményem határozottan az, hogy ami Bécsből, Prágából esetleg északi Németországból lehetséges, annak megtörténetése Budapestről sincs kizárva. Érdemes volna s nagyon is kifizetné magát, ha ezen kérdést közelebbről tanulmányoznák, különösen hazai nagybirtokosaink, mert én lehetők vélem a jelenlegi 30—40 kocsirakományt 200-ra is szaporíthatni. Mindenesetre s legelső sorban is az elsass-baden-svájcezi szállítási viszonyokat kellene szem előtt tartanunk, mert ezen német tartományok fedezik burgonya-szükségletünk java részét. Olaszország és Franciaország szállítványai leginkább az igen korán érő fajokból állanak s üzleteiket május s júniusban már le is bonyolították.

IV. Gyümölcsfélék. Az összes gyümölcsfajtákban, de különösen almában és körtében nagyon silány termés volt. A korai fagyok, az ezeket követő állandóan esős időjárás és viharos szelek már a virágzásnál megsemmisítették a szüret legnagyobb részét. Csakis azok a gyümölcsfák hoznak valamivel többet, melyek április 25-ig már elvirágoztak, vagy május végén kezdették meg a virágozást.

Az alma- és körte-szüret s ennek eredménye Svájcban fontos szerepet játszik, nem mint asztali vagy csemege-gyümölcs, hanem főleg mint a körte- és almabor nyers terményei. Az alma- s körtebor gyártása északi Németország kivételével, alig üzemel még valahol oly nagy mérvben mint Svájcban. Így például 1900-ban, mikor gyümölcsfánk rendkívül dusan termettek, a svájcei gyárosok s a földművesek körülbelül 200 ezer hl. alma- s körtelevet préseltek el; melyből még ez év tavaszán a luzerni gazdasági kiállításon a kisbirtokosok nem kevesebb, mint 20,000 hl.-t jelentettek be eladás céljából s minőség szerint 18—24 franknyi áron hl.-enként.

Az 1901-iki esztendő gyümölcstermése nagyon gyenge volt, alma s körte nagy keresletnek örvendtek. Az ideai őszi még szűkebb termést bizonyítván, a borkészítéshez alkalmas gyümölcsben még sokkal nagyobb volt a kereslet mint tavaly.

Az 1901-ik évi gyümölcsbehozatal, t. i. friss gyümölcs általában a következő mennyiségben történt:

Behozatal	mmázsa
Németországból	25,351
Franciaországból	50,740
Ausztria-Magyarországból	5,328
Olaszországból	30,363
Egyéb országokból	12
Összesen	111,794

3.455,000 frank értékben.

Az osztrák-magyar behozatal legjava része Tirol s Stájerországra esik. Magyar gyümölcs az itteni piacokon ritkán található s ami csekélyet eddig behoztak, az csak kísérleti küldeménynek nevezhető. Pedig sehol a szomszédos államokban a magyar gyümölcstermelők jobb s biztosabb piacra nem találhatnak, mint Svájcban, mivel az alma- s körtebor gyártásához esetleg másodrangu minőségű anyag is használható. Biztos a piac, mert a szükséglet még az itteni jó esztendőben is fennáll, mert ilyenkor a svájcei termelő saját drágább fajú almáit s körtéit a stuttgarti vagy berlini piacra küldi, ahol évek óta rendszeres vevői vannak, másrészt pedig a nagy idegenforgalommal bíró elsőrangú szállodáknál is szíves vevőkre akadnak. Így történt ez 1900-ik esztendőben is, amidőn 2.750,000 franknyi behozatal mellett (110,000 mm.) 644,300 mm. 4.230,000 frank értékben külföldre szállítottunk.

A gyümölcsexporttal az idén persze már el is készünk, mely a hazai rossz termés miatt ugy sem lett volna eszközölhető, de hogy a svájcei kiviteli üzlet esetleges megszerzése a befektetési költségeket dusan meghozza, azt az utolsó tíz esztendő importszámai fényesen igazolják.

A legutóbbi 10 esztendei szükséglet 8455 kocsirakományt tett ki, melyből monarchiánkra 742 kocsirakomány esik. Magyarországra magára alig mernék 100 kocsinál többet kivetni. Az utolsó 3 esztendő számaiból kitűnik, hogy svájcei behozatal feltűnően s tartósan növekedett s majdnem biztosra vehető ezen emelkedés állandósága a jövőre nézve is, a következő okoknál fogva:

A szesz italok ellenzőinek (Abstinentler, Temperenzler, stb. stb.) száma ezen országban rohamosan szaporodik s gyarapodása még sem érte el tetőpontját. Ezen szövetkezeteknek legelső gondjuk vala a szesz nélküli (alkoholfrei Weine) borok meghonosítása. Így keletkezett legelőször a „Gesellschaft alkoholfreier Weine“ mint részvénytársaság 1 milliónyi tőkével. Ez a társulat egymaga 300,000 palack szesz nélküli alma- és körtebor készit évenként, nem csak Svájc, hanem Anglia, Észak-Amerika s Ausztrália számára is. Gyártmányainak fele részé tehát kivitelre van számítva, illetőleg arra is kerül.

Hasonló gyártmányokat készit Zürichben a „Pomril Limited Company“, melynek székhelye Glasgow (Anglia). Ennek almaborai abban különböznek az előbbi gyártmányoktól, hogy nem friss, hanem szárított gyümölcsöt dolgoztat fel s ez utóbbiban szükségletét, ha az európai árak magasak, Amerikából szerzi be. Évi produkció 200,000 palack s az itteni felesleg Angliában kerül eladásra. Eme két nagyszabású gyáron kívül még számos kisebb is létezik s épen ezen okból az alma- s körte-behozatal a szesz italok ellenzőinek számával arányosan növekedni fog, mely növekvéssel szemben azonban a helyi termesztés lépést nem képes tartani.

A „Gesellschaft alkoholfreier Weine“ évente még mintegy 150,000 palack szesz nélküli szőlőbor is gyártat. Ennek nyersanyagát azonban legtöbnyire az itteni szőlőbirtokosoktól szerzi be.

A magyar csemege-szőlő- s magyar borimportról külön fogok értesítést adni, egyelőre még csak annyit jegyzek meg, hogy csemege-szőlőben a f. évben nagyobb üzlet lett volna köthető mint valaha. Ehhez azonban a jó termésen kívül a legsürgősebb szervezkedés volna szükséges.

Egyáltalában megfelelő szervezkedés nélkül ezen a téren is csak tapogatózni ieszünk kénytelenek, holott Svájc piacza nyitva áll számunkra, csak ki kell azt használnunk.

II. országos mezőgazdasági kiállítás Pozsonyban.

A halászlé kiállítás.

(Folytatás és vége.)

A többi tervek mesterséges halászgazdaságokra vonatkoztak. Ezek között első helyet foglal el ugy terjedelménél, mint termelési képességénél fogva a tatai hűbizományi uradalom tógazdasága.

Az egyik keretben a tavak átnézetes helyszínrajzát láttuk. Minthogy 25 tó négy nagyobb rendszerbe foglalva 5 község, u. m. Tata, Tóváros, Bánhida, Környe és Kecskéd határában; összes vízterületük 780 kat. hold. Egy másik keret igen érdekes részletét mutatja ennek a gazdaságnak, a közvetlen Tata alatt fekvő u. n. „Réti tavakat“, a melyek az országos halászlé felügyelőség tervei alapján készülték 1891-ben. Nevezetesen e tavak egyrésztől azért, mert a vizellátás s vízbeszerzést illetőleg rétöntözéssel állanak kapcsolatban, másrészt mert a 119 kat. holdat kitevő területből évenként sorjában csak körülbelül 40 kat. holdat használnak tónak haltenyésztésre, a többi pihen, illetőleg mint rét szolgál a gazdaság céljára. Itt tehát halászlé kapcsolatos váltógazdaságot üznek 3 éves forgóval. Bizonyára semmi adat jobban nem igazolhatja a halászlének a mezőgazdasági termelés keretébe való tartozását.

Az uradalom halanyaga 4 nagy akváriumban volt látható. Tógazdaság szebbet bizonyára nem produkálhat, mint amiben itt gyönyörködhetett a közönség. Az első üvegedényben a tatai pompás süllőket láttuk, a másodikban méltán híres pontyokat; a harmadikban egy nálunk alig ismeretes halfaj: a pisztráng-sünger vonta magára a néző figyelmét. A negyedik akváriumban végül vegyes halak voltak, a tógazdaság mellékhalai: harsa, csuka, angolna, dévér. Az angolna pompás példány volt; a tógazdaság mellékhal gyanánt rendszeresen tenyészteti s igen szép anyagi sikerrel. Impozánsan egészítette ki az uradalom kiállítását, a melyre méltán büszke lehet, két nagy háló és számos halászlészám.

A tatai uradalom tervei mellett láttuk Frigyes királyi herceg mohácszi tógazdaságának tervét, amely nem kevesebb mint 1320 kat. holdon létesült; üzemét azonban csak 1902 tavaszán kezdette meg.

A szemben lévő falat a Simontornya és Előszállás vidékén létező tógazdaságok tervei foglalták el, mind Corchus Béla haltenyésztő bérletében vagy kezelésében. Közel 800 kat. hold az a terület, a melyen a gróf Wimpffen, gróf Zichy, a Csiszterczita-rend, a Közalapítványok stb. uradalmában tógazdaságokat rendezett be; évi halhustermelése átlagban 500 métermázsá. Legérdekesebb a telepek közül a simontornyai, melynek domborzati mintáját is ott láttuk az asztalon, mert itt létesült hazánk első s ezidő szerint is legnagyobb süllőkratermelő-telepe. A tervek alatt ott voltak láthatók a süllőfészkek, igen jól utánzott ikrával, aztán az ikra csomagolásának módja és a kiköltésre szolgáló fűzfavesszőkosarak. A süllőikrával való munkát egy fényképen is szemléltettük; két más fénykép a simontornyai tavakat és süllő-ivatásra használt telepeket mutatta. Élő halakat is állított ki Corchus Béla, azok 3 akváriumot foglaltak el. Az elsőben 2 és 3 éves szép süllőket látunk, igen jó formájú egygyaras pontyivadékkal együtt; a másik kettőben 2, illetőleg 3 éves pontyok voltak, ilyen kényaras pontyot azonban alig láttunk még; becsülésük meghaladták a 2 kgmot. A mint megtudtuk, e halak egészen külön nagyon gyéren benépesített tóban nőttek ilyen óriásokká bizonyoságot tévén arról, hogy a jó fajtájú ponty kedvező

körülmények között minő csodálatos gyors növekedésre képes.

A simon-ornyai tógazdaság terve mellett láttuk egy nagyobb szabású duzzasztó gát ter-
vét barátzilippel. A mint a felirat mondja, *herceg Pálffy Miklós malaczkai uradalma számára* tervezte az országos halászati felügyelőség egy 21 kat. hold régi tó helyreállítására cél-
jából. A gát felépítése 4000 koronába került s a tónak az első 1898 évben 3200 korona tiszta jövedelme volt. Ezen az eredményen felbuzdulva, az uradalom erdészeti hivatala még két másik régi tavat állított helyre s egészen új költő és növesztő és nyújtó tavakat létesített úgy, hogy ma már 150 kat. hold terjedelmű rendszeres pontyos tógazdaságot kezel.

Ebből a tógazdaságból valók voltak az uradalom részéről kiállított szép tükrös pontyok 3 akváriumban, melyek különösen egyenletes nagyságok és szép formájukkal tűntek fel, a mik a rendszeres s okszerű tenyésztés legmeggyőzőbb bizonyítékai.

A bejárattal szemben lévő balra eső falon az *iharosi tógazdaság* terve öltött szemünkbe, melyet a báró Inkey-féle birtokon *Hirsch Adolf és dr. Hirsch Alfréd* létesítettek és kezelnek. A tógazdaság mai terjedelmében csak mintegy 80 katasztrális hold ugyan, de a fejlődésre biztos alapul szolgál az a szép eredmény, a mely terven lévő feljegyzésből vehető ki: 1900-ban 12,172 kgr. 1901-ben pedig 11,591 kgr. halus volt a termés, tehát kat. holdanként ke-
rekszámában s átlagban 150 kgr. A tógazdaság egyes részleteit számos sikerült fénykép mutatta. Az itt termelt anyagot 3 akváriumban láttuk. Nagyon szép volt különösen az egynyaras pontyivadék, amely kétféle nagyságával a korai s késői ivás eredményét mutatja. A pontyok között zompót is láttunk.

Még egy érdekes pontytermelő tógazdaságra vonatkozó tervet láttunk az egyik kereszt-falon, a *gróf Eszterházy Miklós Móricz csákvári uradalmának* nagyigmándi 148 kat. hold tavát, a töltésébe épített hatalmas beton barátzilippel együtt.

Ezek mellett a tervek mellett függött a m. kir. tudományegyetemi alapok *zniováraljai pisztráng-tenyésztő tógazdaságának* terve, mint első képviselője a hegyvidék halasgazdaságának, amelynek bemutatására a jelen kiállítás a kedvező helyi viszonyok folytán kiválóan alkalmasnak ígérkezett. A beérkezett anyag valóban kielégíthetett minden várakozást. *Köttl Rezső* haltenyésztő, a zniováraljai telep bérloje négy akváriumban mutatta be a legváltozatosabb fajtákban tenyésztett salmonidákat. A mi pirosan pettyes sebespisztrángunk mellett ott láttuk a nálunk már teljesen meghonosodott szivárványos pisztrángot, színes oldalsávjával; pompásak voltak a pataki saiblingjai és a skót pisztrángjai is, a melyeket nálunk tudomásunk szerint egyedül ő tenyészt. E halak mind 1—4 éves példányok voltak. Legérdekesebb volt azonban talán mindannyi között az a két darab galócza — egy s két éves — a mely szürke színével, hengeres formájával ütött el a többitől; mutatóba voltak itt abból az ivadékból, a mely mesterséges költséssel tavakban nevelkedett, aztán a földmívelésügyi kormány megbízásából, megerősödve a Vag és mellékfolyóinak, különösen a Turócznak benépesítése céljából helyeztetek ki.

Köttl Rezső bemutatta még a pisztráng-ikra csomagolására való egyszerű s nagyon alkalmas, tüllel bevont kis léczkereteket is, a melyek 10 darabonként 10,000 drb ikra tartalommal egy csomaggá köttetnek. Telepe évenként több, mint egy milliót szállít ebből a ma már valóságos kereskedelmi cikkből.

A másik remek salmonida kiállítás az *erdői gróf Pálffy József szomolányi uradalmáé* volt, a melynek dejthei telepét fényképben láttuk. A halasgazdaság élő anyaga 4 akváriumot foglalt el; 1—4 éves sebes-pisztráng és szivárványos-pisztráng. Feltűnést keltők voltak különösen az utóbbi importált pisztráng-faj remek

példányai; sajnos a legszebb, egy 7 kgr. súlyu fejedelmi darab, nem bírta ki a szállítás fáradságait s elpusztult mielőtt a néző közönség gyönyörködhetett volna benne.

Az egyik akváriumban szép folyami rákot is láttunk *Fischer Izidor zalaegerszegi kereskedőtől*. Ugyanitt élő dunai halakat mutatott be *Glöckl Kristóf* pozsonyi halászmester.

Báró Révay Gyula kis-selmeczi (Turóczm.) *pisztrángos tógazdaság* preparátumokban mutatta be a termelt anyagot. A telep a sebes-pisztráng, a pataki saibling és a kettő keresztezéséből származó bastard és a szivárványos pisztr. ng tenyésztésével foglalkozik. Valamennyi halnem fejlődése fel volt tüntetve kezdve az ikrától egész 4 éves koráig; nagyon tanulságos felvilágosítást nyerünk ily módon az állatok különböző korbéli fejlettségéről.

Igen érdekesek voltak mint preparátumok *Singhofer M. József* kitömött tokhalai is és mellettük egy hatalmas angolna, a mely mint a Duna ritkaságszámba menő vendége került a halászok halójába. *Singhofer M. József* egy hasznavehető találmányát is bemutatta, a melynek célja a háló huzás közben való összedörögésének a megakadályozása. E végből sárga rézből készült feszítőpálcákat alkalmaz az alsó inra minden 5—6 kötésnél.

A haltenyésztés mellett egyáltalán szépen volt képviselve a halászzattal kapcsolatos ipar is.

Az imént említett feszítő-pálcák készítője *Lammel Ferencz, budapesti bádogos mester*, aki különben a kiállítás akváriumainak is a mestere. Kiállított még két hálótető-készüléket is; az egyik nappalra való, a másik éjjelre. A készülékek kétséges gyakorlati alkalmazhatóságuk mellett kissé nagyon is díszes kiállításúak, ami bizonyára az elesőség rovására megy.

Baross testvérek Budapestről igen jó munkájú kaliforniai pisztrángköltőedényeket és pisztrángivadék-szállítóedényeket állítottak ki. Hazai költőtelepeinket nagyobbára az a czég látta el eddig is a szükséges berendezéssel.

Képviselve volt a kiállításon a hálókészítő ipar is *J. Weisz Mór nagyváradai gráfa által*. Készítményeiből igen szép mintákat állított ki. A hálókát pamutból, gépen készítetteti; előnyük először az anyag könnyűsége és hogy hamar száradnak, tehát nem mállanak olyan gyorsan széjjel, mint a ledvességet tovább tartó kenderhálók.

A gépmunkával természetesen az is el van érve, hogy a szemek egyenletesek és a göcözés erős. A hálók kilogramja 6 koronába kerül. A szintén bemutatott kötelek kilogramja 1.36 K. az islége pedig 1.40 K.

A horgászati sport kellekeit *Wicklein Ferdinánd pozsonyi czég* mutatta be.

Nem hagyhatjuk külön említés nélkül azt a gyönyörű két kis mintát, amelyet az *Országos Halászati Felügyelőség* állított ki. Az egyik egy barátzilip, a másik pedig egy pisztrángköltő ház teljes berendezéssel. Bármely muzeumnak díszére válnának; tudomásunk szerint oda is fognak kerülni a gazdasági muzeumba. Készítjük *Koncz Antal budapesti asztalosmester*.

Ha még felemlítjük, hogy az Országos Halászati Felügyelőség bemutatta a *földmívelésügyi m. kir. minisztérium* kiadásában eddig megjelent halászati munkákat és népszerű ismeretterjesztő dolgozatokat s hogy gondoskodott arról is, hogy halászati állapotainkat dióhéjba foglaló kis füzetek álljanak a közönség rendelkezésére, akkor nagyjában beszámoltunk kiállításunk anyagával.

A csoport bíráló-bizottsága annak kijelentésével, hogy az Országos Halászati Felügyelőséget és *Singhofer M. Józsefet*, mint a bíráló-bizottság tagjait *versenyen kívül* állónak tekinti, a következő kitüntetésekkel ítélte meg:

Diszoklevelet nyertek:

Gróf Eszterházy Ferencz tatai hitbizományi uradalma részére „a tenyésztett anyag kiválóságáért“;

Corchus Béla haltenyésztőnek Budapest „a termelés okszerűségeért és a szülőkra-termelés terén elért eredményekért“;

Erdői gróf Pálffy József szomolányi és dejthei halasgazdasága részére „a salmonidafajok, különösen a szivárványos pisztráng tenyésztéseért“.

Kiállítási oklevelet nyertek:

Herceg Pálffy Miklós malaczkai hitbizományi uradalmának erdészeti hivatala „a tógazdaság okszerű üzeméért“.

Hirsch Adolf és dr. Hirsch Alfréd Iháros, „benépesítésre alkalmas szép éves pontyivadékaért“.

Aranyérmeket nyertek:

A Balatoni Halászati Részvénytársaság „halkonservjeiért“;

Köttl Rezső, Znió-Váralja, „piacra való salmonidákért s különösen salmonidákra szállításáért“.

Ezüstérmeket:

Báró Révay Gyula kis-selmeczi (Turóczm.) halasgazdasága „a salmonidák fejlődésének gyűjtéményes praeparatumaért“.

Bronzérmeket nyertek:

J. Weisz Mór hálógyáros, Nagyvárad, „halászhálók gyártásáért“;

Baross testvérek, Budapest, „pisztrángköltőedények gyártásáért“;

Fischer Izidor, Zalaegerszeg, „a rák kereskedelmi értékesítéseért“.

A kiállítást mindezek után teljes sikerűnek mondhatjuk. Mindenesetre ki volt benne fejezve az előzőkhöz képest az a fejlődés, amelyet halászatunk évről-évre felmutat. Kívánjuk, hogy a legközelebbi kiállításunk még fokozottabb mértékben jelezze ezt a haladást.

Répássy Miklós.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Cserhádi Sándor.

A tőzefekál-komposzt mint szőlőtrágya.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület mozgalmat indított a fekáliáknak tőzeggel való felitátása és trágyázási czélokra felhasználása érdekében. Hogy ezen törekvés eredményes lehessen, meg kellett határozni a fekáliák trágya-értékét, illetőleg használatuk rentabilitásának föltételeit.

A fekáliák trágyaértékének felhasználása különösen nagy jelentőségű szőlőtermelő vidékeken, hol az istállótrágya rendszerint kevés és ugy beszerzése mint kihordása sokba kerül. Első sorban tehát a szőlőgazdákra nézve volna kívánatos ezen féleség alkalmazásának elterjesztése.

A tőzefekál-komposzt első sorban kitűnő kerti és szőlőtrágya, de a mezőgazdaságban is hatalmas jövedelmi tényezőként szerepelhet.

Kötött, agyagos talaju mezőgazdaságban a fekáliátrágya rendkívüli használati értékét, báró Révay Simon ur, e lapok 64. számában megjelent közleményében ismertette. Homoki szántóföldek és hegyi szőlőkre nézve, ha nemis teljes, de számos adataink vannak és reméljük, hogy rövid időn ezekről meglehetősen biztos eredményeket közölhetünk. Ami végül a homoki szőlőket illeti, a magyar-óvári növénytermesztési kísérletezési állomás végzett az utóbbi években nagyérdékű és elég nagyszabású kísérleteket, a fekáli és műtrágyák használati értékének egybehasonlítása céljából.

A „Kísérletügyi Közlemények“ V. kötetének 3-ik füzetében ismertetett ezen kísérleteket annál alkalmasabbnak tartom homoki szőlőkben a fekáli-komposzt használati értékének megállapítására, hogy itt nem a legtöbb esetben ismeretlen értékű és mégis oly drága istálló-

trágya, hanem trágyákkal szemben maximális trágya-értékű fekáliátrágyázás.

Szőlőtrágya szarított és mutatott, aminek korona volt a trágya kb. 60 annyi értékű mint a közönséges komposzt, mely Losonc 1 k

Akkor teket itt rövid tagadhatatlan kombinálom oly módon, hogy mennyiséget fuvarozási és mmászáknál árban, amely csak kivétel

A három I. 1900 vajtai birtokokon, 8 é három 800 trágyázatlan.

Katasztrális költsége képest két az eredmény

1. par trágya; trágya többlet 496 többlet kerü

2. par trágya; 150 kálitrágya, 1 méstőb let 1 többlet kerü

3. pa 150 kg. chili kg. kálitrágya trágyázási k I. must; 1 k koronába.

Ezen teljes műtr Ha azonban trágyát szá 1. parcella parcellán parcellán

Egy h tása kerüln parcellán 165), a 3. 1238 koron

Tehát legelőnyöse a fekáliátrágya II. kis Hunyady Irgon, 4 éves gyázatlan, katasztrális b

1 par trágyával; méstőb let került 168

2. pa trágya, 200 kálitrágya; méstőb let többlet ker

3. pa kg. salétrom 150 kg. s gyázási k 544 liter n 27 koronán Ezen gen sikert

trágya, hanem a piaci áron beszerezhető műtrágyákkal szemben határozható meg azon maximális trágyázási költség, amely határig a fekáltrágyázás még jövedelmező lehet.

Szőlőtrágyázási kísérletezésre losonczyi szárított és megőrölt feká-komposzt használtatott, aminek beszerzési ára Losonczon 10 korona volt mmázsánként. Ezen szárított feká-trágya kb. 60%-kal kevesebb vizet és kétszerannyi értékű növényi tápanyagot tartalmazott, mint a közönséges, tőzeggel fölítatott feká-komposzt, mely utóbbinak mmázsája ma ab loco Losoncz 1 korona.

Akkor tehát, midőn az említett kísérleteket itt rövid kivonatban ismertetem, azoknak tagadhatatlanul reális számítási eredményét kombinálom a mostani tőzeg-komposztárrakkal oly módon, hogy kétszerannyi nyers komposztmennyiséget számítok és pedig a beszerzési, fuvarozási és elosztási költségekkel együtt mmázsánként 2 korona, vagyis azon maximális árban, amelyen tul a feká-komposzt használata csak kivételes esetekben lehet jövedelmező.

A három nevezetesebb kísérlet:

I. 1900. év tavaszán, gróf Zichy Aladár vajtai birtokán, Eejérmegyében, immunis homokon, 8 éves szőlőültetvényben trágyázott három 800 □-öles parcella, míg a negyedik trágyázatlan maradt.

Katasztrális holdakra átszámítva a trágyázási költségeket és a trágyázatlan parcellához képest két éven át szüretelt terméstöbbletet, az eredmény a következő volt:

1. parcella: felhasználtatott 30 q feká-trágya; trágyázási költség 330 korona; terméstöbblet 496 liter must; 1 hektoliter terméstöbblet került 62'50 koronába.

2. parcella: felhasználtatott 30 q feká-trágya; 150 kg. szuperfoszfát, 150 kg. 40%-os kálitrágya, trágyázási költség 380 korona, terméstöbblet 1026 liter must, 1 hektoliter terméstöbblet került 37 koronába.

3. parcella: felhasználtatott 1900-ban 150 kg. chilisalétrom, 150 kg. szuperfoszfát, 150 kg. kálitrágya és 1901-ben 100 kg. chilisalétrom, trágyázási költség 120 K., terméstöbblet 1238 l. must; 1 hektoliter terméstöbblet került 12'38 koronába.

Ezen kísérlet alkalmával tehát csak a teljes műtrágyázás bizonyult jövedelmezőnek. Ha azonban mmázsánként 2 koronás feká-trágyát számítunk, úgy a trágyázási költség az 1. parcellán $60 \times 2 = 120$ korona, a 2. parcellán $120 + 50 = 170$ korona, a 3. parcellán 120 korona.

Egy hektoliter must terméstöbblet előállítása kerülne tehát az 1. sz. tiszta fekáltrágyás parcellán 24'20, a 2. sz. feká és műtrágyáson 16'50, a 3. sz. műtrágyás parcellán pedig 12'38 koronába.

Tehát még így is a teljes műtrágyázás a legelőnyösebb, de az arány már tetemesen járul a fekáltrágyázások előnyére.

II. kísérlet ugyancsak 1900 tavaszán, gróf Hunyady Imre kéthelyi birtokán, homokos agyagon, 4 éves olasz rizlig ültetvényben, — 1 trágyázatlan, és 3 trágyázott parcellán, — katasztrális holdakra átszámítva.

1. parcellán: trágyázottat 80 mm. feká-trágyával; trágyázási költség 850 korona; terméstöbblet 504 liter must; 1 hl. terméstöbblet került 168 koronába.

2. parcellán: trágyaanyag, 40 mm. feká-trágya, 200 kg. szuperfoszfát és 150 kg. 40%-os kálitrágya; trágyázási költség 480 korona; terméstöbblet 488 liter must; 1 hektoliter terméstöbblet került 98 koronába.

3. parcellán: trágyaanyag 1900-ban 200 kg. salétrom és 200 kg. szuperfoszfát, 1901-ben 150 kg. salétrom és 150 kg. kálitrágya; trágyázási költség 150 korona; terméstöbblet 544 liter must; 1 hektoliter terméstöbblet került 27 koronába.

Ezen kísérlet tehát egészben véve gyengén sikerült, amennyiben az előző évben a

lisztharmit a szőlőt tönkretette és így a trágyázás évében termést alig adott.

Ha most a mindenesetre abnormis 80 mm. szárított fekáltrágya mennyiséget helyettesítjük 160 mm. nyers feká komposzttal, úgy a trágyázási költség az 1. parcellán $160 \times 2 = 320$ korona, a 2. parcellán $80 \times 2 = 160 + 65 = 225$ K. és a 3. parcellán 150 korona.

1 hektó musttöbblet kerül tehát a tiszta feká-trágyázás mellett 64, a feká-műtrágyáson 45 és a tiszta műtrágyáson 27 koronába. Tehát ismét a tiszta műtrágyázás adja a legkedvezőbb eredményt, de az arány már itt is tetemesen javult a feká-trágyázás javára.

III. kísérlet: Mezőgazdasági iparrészvénytársaság. Kis-Kovácsi, cseberki szőlőjében, 1900 év őszén, 7 éves olasz rizling ültetvényen, hat 1600 □-öles és négy 800 □-öles parcellán.

A hat 1600 □-öles parcellán 3 műtrágyás parcella termése hasonlított össze 3 trágyázatlanéval. Ezek közül egy trágyázási kísérlet eredménytelen, kettő eredményes, volt amennyiben szőlőterméstöbbletük métermázsánként csak 17, illetőleg 18 koronába került és így a trágyázási költségek már az első évben megtérültek.

A négy 800 □-öles parcella közül 1 trágyázatlan maradt, a 3 trágyázott parcellán pedig katasztrális holdankint:

1. sz. parcellán felhasználtatott 300 kiló szuperfoszfát, 150 kiló kénsavas ammon és 100 kiló kálitrágya. Terméshány 246 kiló fűrt.

2. sz. parcellán felhasználtatott 12 q sertétrágya, terméstöbblet 436 kiló fűrt; 1 mm. fűrtterméstöbblet került 13'76 koronába.

3. sz. parcellán felhasználtatott 32 mm. fekáltrágya; terméstöbblet 908 kiló, 1 mm. fűrt-terméstöbblet került 38'55 koronába.

Ha most már a fekáltrágyázás költségeit, 64 mm. nyers fekáltrágya értékével, vagyis 128 koronával helyettesítjük, úgy 1 mm. fűrt-terméstöbblet produkálása 14 koronába kerül, vagyis a trágyázási költség az első évben már szintén bőven megtérül.

Ezen kísérletek megerősítik azon korábbi kísérletek eredményeit, hogy a homoki szőlők kizárólagos teljes műtrágyázással teljesen jó erőben tarthatók, és hogy azok használata a legtöbb esetben igen jövedelmező is. A feká-trágya szintén sikeresen használható homoki szőlők trágyázására, de csak káli-foszfátrágyázással kiegészítve, mert a fekáltrágya nem tartalmazza a kellő arányban az utóbbi növényi tápanyagokat és hogy ezek a kellő mennyiségben adagoltassanak, tiszta fekáltrágyázás mellett tulságosan nagy mennyiségben kellene azt felhasználni, mi módfeletti nitrogénpazarlást okozna és egyuttal a trágyázást is szerfölött megrágitaná.

Hogy a fekáltrágya használata jövedelmező-e, az jórészt annak beszerzési, vagy termelési költségeitől függ. Az ismertett kísérletekben felhasznált 10 koronás szárított feká-trágya mindenütt tuldrágának bizonyult, de $2 \times 2 = 4$ korona értékű nyers fekáltrágyával pótolva a szárítottat, a 2. számú amugy is sikertelen kísérlettel eltekintve, már a tiszta fekáltrágyázás is rentabilisnak mutatkozott, habár az első kísérletnél nem is érte el a tiszta és a kevert műtrágyázás eredményét.

Természetes, hogy azt ismét újabb kísérletezés után kellene megállapítani, hogy a nyers fekáltrágya kétszeres mennyiségével minő hatást érhetünk el a szárított fekáltrágyával szemben. A vegyi összetétel azonban valószínűvé teszi a föltételezett egyenlő eredményt.

A tiszta műtrágyázás azonban ezen kísérletek szerint még az ily olcsó árban számított feká-trágyázásnál is előnyösebbnek, olcsóbbnak bizonyult. Csakhogy ezen kísérleteknél két körülmény veendő figyelembe, amelyek esetleg a feká-trágyázás javára billenthetik a mérleget. Nevezetesen:

1. hogy úgy a tiszta, mint a kevert feká-trágyázásban igen nagy mérvű trágyaanyag-pazarlás tapasztalható a tiszta műtrágyázás

ellenében. Ha ugyanis a „Kísérleti Közlemény” előadása szerint 100 kiló feká-trágya 2 kiló nitrogént, $\frac{1}{3}$ kiló oldható foszforsavat és 1 kiló kálit, 100 kiló salétrom 15 kiló nitrogént, 100 kiló szuperfoszfát 16 kiló vízben oldható foszforsavat és 100 kiló 40%-os kálitrágya 36 kiló kálit tartalmazott, úgy az I. kísérletben adagoltatott 1 katasztrális holdra:

	nitrogén	foszforsav	káli
	k i l o g r a m m		
a tiszta feká-trágyával	60	10	30
a kevert	60	34	84
a tiszta műtrágyával	37	24	54

A legtökéletesebb trágyatápanyag-arányt a tiszta műtrágyázásban föltételezhetjük és ha ebben a salétrom nitrogénjét megfelelő mennyiségű fekáltrágyával helyettesítjük és ezt a kellő mennyiségű kálifoszfátrágyával pótoljuk, úgy 20 mm. feká-komposzt, 120 kiló szuperfoszfát és 100 kiló káli-trágyával 40 kiló nitrogén, 24 kiló foszforsav és 56 kiló káli, tehát a tiszta műtrágyázásával meglehetősen azonos mennyiség adagoltatnék, mind a három tápanyagból. Föltételezve, hogy ezen keverék arányában a feká-trágya nitrogénja is a salétroméhoz hasonlóan érvényesülne úgy $20 \times 4 + 2 \cdot 20 \times 17 = 118$ korona holdankénti trágyázási költséggel azonos eredmény volna elérhető a 120 korona értékű tiszta műtrágyázással, vagyis itt már a feká-trágya teljesen egyenértékű volna a tiszta műtrágyával.*)

Ha pedig a 2-ik kísérletet tekintjük, adagoltatott 1 katasztrális holdon:

	nitrogén	foszforsav	káli
	k i l o g r a m m		
a tiszta feká-trágyával	160	26	80
a kevert	80	49	94
a tiszta műtrágyával	53	32	54

Ugyancsak a tiszta műtrágyázás tápanyagmennyiségeit véve irányadóul, 47 mm. feká-trágya, 145 kiló szuperfoszfát és 75 kiló kálitrágyával, vagyis $27 \times 4 + 2 \cdot 20 \times 17 = 146$ korona értékkel lett volna a 150 korona értékű tiszta műtrágyázás helyettesíthető.

Hogy az ilyen összetételű feká-műtrágyázás a tiszta műtrágyázással szemben miként érvényesül, azt csak további kísérletezés alapján lehetne meghatározni. De ha hatásuk — miként az remélhető — egyenértékű, úgy a 4 koronás szárított, illetőleg a 2 koronás nyers feká-trágyával a tiszta műtrágya salétroma már sikerrel pótolható. Különben a kísérlet leírója, a trágyaanyag-egységárok alapján, ugyancsak 4 koronára becsüli a szárított feká-trágyát.

2. Hogy az említett trágyázási kísérletek hatásának csak két évi eredménye ismeretes, holott tekintve a feká-káli-pfoszfát trágyázások rendkívül bő adagolását,*) természetszerűleg ezektől a harmadik évben nagyobb eredményt kell várunk, mint a tiszta műtrágyázástól, amely 2 év alatt rendszerint teljesen kihasználják. És ez ismét kiegyenlítheti az eredmények eddigi különbségeit.

Nem sokat tévedhetünk tehát annak megállapításával, hogy a kétkoronás feká-trágyát már a homoki szőlőkben is jutányosan használhatjuk a tiszta műtrágyázás helyett, míg a 2 koronánál olcsóbb feká-komposzttal annyit takaríthatunk meg a feká-trágyázás révén, amennyivel olcsóbb az a két koronás alapárnál. Pl. 1'50 koronás ár mellett az első esetben $40 \times 0'50 = 20$ koronát, a második esetben pedig $54 \times 0'50 = 27$ koronát.

A feká-trágyázás tehát jövedelmező lehet a homoki szőlőkben is, de csak 2 korona maximális árig és akkor is csak káli-foszfát trágyázással kapcsolatban. A kat. holdankint adagolható mennyiség 40—60 mm. nyers fekáltrágya

*) Csakhogy a fekáltrágya nitrogénja sohasem vehető egyenértékűnek a salétrom-nitrogénnel, 1 kg. salétrom-nitrogénnek megfelelő hatást 1'5—2 kg. fekálnitrogén eredményezhet. *Rovatvezető.*

*) Az a mennyiség éppen nem oly sok, mert az középserű trágyázásnak tekinthető. *Rovatvezető.*

(1 tökére $\frac{3}{4}$ —1 kiló), 120—150 kiló szuperfoszfát és 75—100 kiló 40%-os kálitrágya.

A gyakorlat tapasztalatai nagyban és egészben megerősítik a növénytermesztési kísérleti állomás következtetéseit, a mennyiben tekintélyes szőlőtermelőkől hozzánk beérkezett nyilatkozatok szerint, míg a kötöttebb talaju hegyi szőlőkben a tiszta fekálrágyázás mindenütt bevált és egyesek még 2 koronán felüli trágyázási költséggel is föltétlenül jövedelmezőnek tartják annak használatát, addig homoki szőlőkben az eredmény jóval csekélyebb volt és pedig épp azért, mert nem egészítették ki hatását, káli-pfoszfát műtrágyázással.

A dombvidéki kötött talaju szőlőkben, a tiszta műtrágyázási kísérletek nem adtak megbízható eredményeket, tehát még legalább is kétes, hogy az istállótrágyázás tiszta műtrágyázással helyettesíthető-e jövedelmezőleg? A tiszta fekálrágyázás azonban föltétlenül hasznosnak bizonyult,*) mert az agyagtalaj nagyobb mérvű káli-visszapótlást nem igényel, a nitrogént és foszforsavat a kellő arányban tartalmazza és a tözegetés dacára is heves fekálrágya a hideg agyagban igen előnyösen és aránylag elég tartósan érvényesül. Míg ugyanis a fekálrágya kompozit hatása homokon legfeljebb 3 évig, agyagban 4 évig is eltart. Itt tehát a fekálrágya hasznosításának mértéke kizárólag az istállótrágya teljes termelési vagy beszerzési, kihordási és elosztási költségeitől függ. Általánosságban a fekálrágya kompozit métermérszája kétszerannyi költséget bír meg, mint az istállótrágyaé, de az agyagtalaju szőlőkben valószínűleg még kedvezőbb arányban érvényesül. Határozott számbeli adatokkal azonban, az értékesítés ezen arányáról még nem rendelkezem.

Miután a fekálrágya az agyagtalajon lassabban érvényesül és mert hatása műtrágyázással sem fokoztatik, körülbelül kétszerannyi adagolható abból az agyagtalaju, mint a homoki szőlőkben. Katasztrális holdankint tehát 80—120 métermérszá, vagyis tövenként $1\frac{1}{2}$ —2 kilo. A szőlőbirtokosok 1—3 kilót szoktak tövenként adni és állítólag már az egykilós trágyázás is eredményes volt.

Értekesüljön azonban a fekálrágya bármiként, annyi bizonyos, hogy nyers állapotában, 60—70% víztartalma miatt nem tekinthető kereskedelmi trágyának és mindaddig nem is válik azzá, míg beszárított alakjában jutányos — körülbelül 2 korona — árban előállítani nem sikerül. A nyers fekálrágya mmérszáinkint 2 koronával nagyobb költséget, vagyis 1 korona vételár mellett 100 kilométernél hosszabb szállítást meg nem bír és épen ezért kisebb körzetekben értékesítendő.

E körülmény azonban mit sem változtat a fekáliák kihasználásának nagy jelentőségén, mert a fekálrágya kompozit helyben 1 korona vagy annál csekélyebb költséggel is termelhető, egy-egy község vagy város termelését a közeli környék mindig jutányosan kihasználhatja és egyedül ez azon trágyaanyag, mely takarmány- és trágyaszegény vidékeink szőlős- és mezőgazdáit, a legjövendőbb termelésre képesíti.

Végül pedig nagyon jó szolgálatot tenne hegyvidéki szőlőgazdáinknak azon termelő, ki hasonló szőlőjében a fekálrágyázás keresztültelét és eredményeit kimerítőleg ismertelné.

Matlaskovszki Tádé.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

Miért nem lehet elegendő számú jól tejelő tehenet beszerezni?

A tejtermelő szövetkezetek terjedésével a fejőstehenek utáni kereslet mindinkább növekszik. Egyes vidékek nagyobb piacain messze

*) Itt is ezélszerű volna a fekálrágyát szuperfoszfáttal kiegészíteni, különben a szőlő nagyon buján fog hajtani és fája rosszul beérni. *Rovatvezető.*

vidékekről jövő vevőket nagyszámban látunk, akik az eladásra felhajtott tehenek árát értékükön felül felverik. S azt hinné az ember, hogy ezen fokozódó kereslettel szemben a kínálat is fokozódik, hogy tehát az emelkedő árak üszök nevelésére készítetik a tenyésztőket. Pedig nem így van. A szövetkezeti tag, vagy az a gazda, aki valamely sajtkészítő részére szállítási kötelezettséget vállal, egydül hasznát a tejben látja s mert azért azonnal pénzt kap, nem hajlandó a legtöbb esetben borjuneveléssel foglalkozni, mert ha a borjút kiszoptatja, kevesebb tejet fejt, kevesebb pénzt kap, a borju ugyanis csak 2—3 éves korában válik jövedelmező objektummá. Nagyon sok vevő, így nevezetesen a sajtkészítők legtöbbje ki is köti, hogy az ellett borjuknak csak 20—30%-át szabad felnevelni. Nagyon sok gazda azonban ezt sem teszi és saját szükségletét is piacra tartja ezélszerűbbnek fedezni s ilyen módon áll be azután a fejőstehenek utáni kereslet fokozódása s ez az oka, hogy a fejőstehenek száma ha nem is apad, de nem is növekszik, holott mindig újabb és újabb tejszövetkezet létesül, a szükséglet fokozódik.

Bajos dolog e körülményt erőszakos eszközökkel megakadályozni, mert elvégre az egyéni szabad cselekvést erőszakos kezekkel gátolni nem lehet. Ennek dacára a szövetkezeteknek maguknak kellene odahatni, hogy közös megegyezés, avagy szelid nyomással is a szövetkezeti tagok kényszeríttessenek az ellett borjuknak legalább egyrészt felnevelni, nem pedig azok elpocsékolásával önmaguknak, szövetkezeti társaiknak s az országnak is kárt tenni. Amint ki lehet kötni azt, hogy a tehenekkel pl. moslékot nem szabad etetni, ép úgy ki lehetne azt is kötni, hogy a borjuknak legalább a felét köteles a gazda kiszoptatni, tetszésére bizandó azután, hogy kiszoptatva eladja-e, avagy felneveli, ha egyszer ki lett szoptatva, amugy is fel lesz az nevelve eladás esetén is.

Miért káros a borjuknak eladása magára a tenyésztőre, szövetkezeti társaira s az országra?

Magára a tenyésztőre azért káros, mert ha nincs is többjében a vett tehen a felnevelt-nél, de a vétel alkalmával nagyon sokszor még azt sem tudhatja, meg van-e a remény arra nézve, hogy a drágán vásárolt tehen jó fejős lesz-e vagy sem. Ellenben, ha a saját üszőit neveli fel, úgy tudnia kell, hogy micsoda képesség szunnyad abban s így meg van a reménye arra, hogy üszőjéből jó tejelő lesz, ha t. i. a párosítás alkalmával úgy járt el, hogy az abból származó utód jó tejelővé fejlődhesen. Elmondottuk már többször is mint a mennyiszert kellene, hogy a tejelőképeség az állatok átörökíthető tulajdonsága. Egészen bizonyosra lehet venni, hogy amennyiben a fedező bika jól tejelő családból származott s a befedezett tehen maga is jó tejelő volt, a származó üsző-utód is jó tejelő lesz, ha a felnevelés és takarmányozása körül durvább hiba el nem követelt. Miután pedig a tehenészetet üző gazdának módjában van olyan bikát használni tenyésztésre, amely jól tejelő családból származik, nagyobb lévén a tehenészeté is, kiválaszthatja csakis a legjobban tejelő tehenektől származó üszőket a továbbtenyésztésre, módjában van tehát tehenészetét a jelzett módon folytonosan javítani, továbbtenyésztésre csak azokat az üszőket állítván be, melyek nagy tejelőképeségüket, magas zsirtartalmu tejüket a hosszú fejési időszakot örökölték s tovább örököltik. Önmaga ellen vétkezik tehát az, aki nem ilyen módon jár el, hanem elmegy a piacra s vesz teheneket, olyanokat, aminőket épen talál.

De hibát követ el szövetkezeti tagtársai-va szemben is, mert a szövetkezeteknek leg-szebb jellemvonása, hogy a tagtársak egymást minden kitelhető módon támogatassák. E támogatás pedig abban is nyilvánulhat, hogy az a tenyésztő, kinek jól tejelőktől származó eladó üszői vannak, első sorban olyan tagtársat kínáljon meg annak vételével, aki ilyen jól tejelő

anyaggal még nem rendelkezik. Egyik tagtárs a másiktól nagyon jól tudja, hogy amannak jobban tejelő tehenei vannak s szivesebben szerezne be ismét tenyészanyagot mint bárhonnat. Hogy tehesse azonban ezt, ha az illető tagtárs a kéthetes borjukat mind mézár-székre adja s talán annyit sem hagy meg vagy csak épen annyit, amennyi saját céljaira szükséges.

Végül káros az ilyen eljárás az országra nézve is, mert nagy mértékben akadályozza szarvasmarha-állományunk javulását és szaporodását, ami végeredményében kiszámíthatatlan károkkal jár, ami nemcsak abban nyilvánul, hogy a nemzetnek ezen kincse nem növekedhetik a lakosság szaporodásával s a világ hús-szükségletének fokozódásával arányosan, de főleg káros azért, mert a gazdálkodás fokozódó intenzívításával arányosan mindig több és több trágyára volna szükségünk, hogy talajunk termőerejét megtarthassuk. Ha az ország szarvasmarha-állománya stagnál és nem szaporodik, úgy kell, hogy termésátlagainkban is előbb-utóbb csökkenés álljon be, holott épen ennek az ellenkezője volna kívánatos, mert termésátlagaink amugy is tulkiányok.

Ugy hiszem, ez érvek eléggé fontosak arra, hogy minden józanul gondolkozó gazdát rátereljenek az egyedül helyes eljárásra, a borjuk felnevelésére. De a szövetkezetek figyelmét is rá akarom terelni e körülményre, tegyék meg azokat a lépéseket, melyeket saját hatáskörükben megtehetnek shassanak oda, hogy tagjaik a borjuknak és pedig első sorban az üszőborjuknak legalább felét felneveljék. Miután pedig különösen a sajtosok többnyire kikötik tejszállítóikkal szemben, hogy a borjuknak csupán egy kis hányada nevelhető fel, illetékes helyen kimondandó volna, hogy olyan szerződések, melyek a gazdát gátolják a borjuk kiszoptatásában, érvénytelen nem birhatnak.

Horváth László.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

638. kérdés. Kérem velem tudatni, hogy hol vizsgálthatnám meg a tejszint zsirtartalomra. Szándékom tejszint szállítani egy központba, hogy ellenőrizhessem annak számítását én is legalább hetenként egyszer szeretném a tejszint megvizsgáltatni. *E. K.*

639. kérdés. Kérem velem közölni, hogy milyenformán lehetne az alábbi takarmány-félékből úgy összeállítani a takarmányozást, a táparány szem előtt tartásával, hogy jó kondícióban levő 5—6 éves magyar ökreimet február végéig meghizlalhassam.

Rendelkezésemre áll: december végéig friss, ettől kezdve betaposott répaszelet, buza-, rozs- és árpapolyva vagy törek, tengeri és árpadara, korpá, melassze (7 korona árban) és olajpogácsa (napraforgóból, 11 korona árban), végül mérsékelt mennyiségű elsőrendű löhereszéna. *M. P.*

640. kérdés. Mi a helyesebb, jármosökrökkel tökö-t vagy répát etetni, természetesen mindkettő polyvával füllesztve; ugyszintén tisztelettel kérdelem, ezélszerűbb-e fejőstehenekkel répát mint tököt etetni, eltekintve attól, hogy a répa könnyebben eltartható, mint a tök. *Sz. H.*

Feleletek.

Tejvizsgálat. (Felelet a 638. sz. kérdésre.) A tejszint zsirtartalmát az országos kémiai intézetben vizsgálthatja meg, de ha azt valamely központba beszállítja és állandóan kívánják az ellenőrzést gyakorolni, legjobb lesz egy zsirmeghatározó eszközt beszerezni, melynek ára kb. 45 korona és ezzel naponként meghatározhatják a beküldött tejszint zsirtartalmát.

A z elsajátítás ügyelőség megkeres szövetkeze beoktassa

Mar

639. sz.

lep min

lassze q

dani, hog

énné me

csak cso

egyed c

seget ke

tenni. U

dén álla

keresked

azok pe

szabják,

4 koron

az alacs

hogy tö

ugyan k

vannak

mint kise

szabjan

juk hely

sózzák

tés még

kétségtel

gyarak, h

tói s a

ilyen for

értékesül

de a c

latot az

tesznek

Ezért az

érdekük

még a

gazdákat

nék meg

takarmár

hozni, r

reket ve

A

ökrök s

golást sz

répaszele

2 kg. ár

1 kg. n

A zsirmeghatározásnál követendő eljárás elsajátítására az Országos Tejgazdasági Felügyelőség Budapest, földmívelési miniszterium megkeresésre alkalmas közeget küld ki, hogy a szövetkezet személyzetét minden díjazás nélkül beoktassa.

Marhahizlalás melasszéval. (Felelet a 639. sz. kérdésre.) A jelen esetben nagyon meglep minket az, hogy 7 koronával kell a melassze q-ját fizetnie. Ezzel nem akarjuk mondani, hogy más takarmányhoz viszonyítva nem érné meg a melassze a 7 koronát, hanem csak csodálkozásunkat fejezzük ki a fölött, hogy egyes cukorgyárosok máris mily nagy különbséget kezdenek a szeszgyáros és a gazda között tenni. Ugyanis a melassze forgalmi árát a tőzsdén állapítják meg, mert a melassze ép oly kereskedelmi cikke a tőzsdének, mint a cukor, azok pedig, akik a melassze tőzsdei árát megszabják, a melasszeszeszgyárosok. Ezek most 4 koronán alul fizetik a melassze q-ját, mert az alacsony szeszárak nem képesítik őket arra, hogy többet adjanak érte. Mi nem vonjuk ugyan kétségbe, hogy a cukorgyárosok fel vannak jogosítva arra, hogy a gazdával — mint kisebb vevővel — szemben nagyobb árat szabjanak a melasszénak, de azt mégsem tarjuk helyesnek, hogy egyesek máris kettős áron sózzák azt nyakunkba, midőn a melasszeetetés még csak kezdetét veszi nálunk. A melassze kétségtelenül megérdemelné, hogy ne a szeszgyárak, hanem az istállók legyenek a főfogyasztói s a cukorgyáraknak is érdekében áll, hogy ilyen fordulat álljon be, mert a gazda jobban értékesítheti a melasszét, mint a szeszgyáros: de a cukorgyárosok nem fogják ezt a fordulatot azzal siettetni, ha oly nagy különbséget tesznek közöttünk s a szeszgyárosok között. Ezért azt tartjuk, hogy a cukorgyárosok saját érdekükben cselekednének akkor, ha jelenleg még a melassze tőzsdei árával igyekeznének a gazdákat megnyerni s ha csak akkor kísérite-nék meg a melassze árát a többi kereskedelmi takarmányok piaci árával méltányosabb arányba hozni, midőn a melasszeetetés szilárd gyökereket vert már nálunk.

A jó kondícióban lévő 5—6 éves hizó-ökrök számára a következő sablonszerű adagolást számítjuk ki 1000 kg. élősulyra, 60 kg. répaszelet, 8 kg. lóherszéna, 9 kg. polyva, 2 kg. árpadara, 1 kg. tengeridara, 1 kg. korpa, 1 kg. napraforgópogácsa s 2 kg. melassze. Ebben foglaltatik 263 kg. szárazanyag, 182 kg. emészthető fehérje, 043 kg. emészthető zsír és 1376 kg. emészthető nitrogénmentes anyag, vagyis összesen 1601 kg. emészthető szervesanyag, melyből 665 kg. a szalastakarmányban fordult elő. Polyvát szokatlannul sokat vettünk számításba, mert a kérdésből azt vesszük ki, hogy kevés a heréje: de ha esetleg mégis több herét etethetne, akkor helyettesítse a polyvának egy részét ugyanannyi herével. Mások pedig határozottabb adatokat kérünk arról, hogy az egyes takarmányfélékből kb. mennyit számíthat a hizókra, mert most a sötétben kellett tapogatódnunk. *Cselkó István.*

Tököt vagy répát etessünk-e a jármos-ökrökkel és fejőstehenekkel? (Felelet a 640. számú kérdésre.) A jármó-ökrök mindenesetre a táplálóból takarmányt hálálja meg jobban, de e tekintetben úgy változik a répa s a tök, hogy néha az egyik, máskor a másik a táplálóból. Ugyanis a takarmányrépának többféle fajtáját termesztjük, melyek már ezen oknál fogva, de a változó időjárás szerint is hol nagyobbra nőnek, hol pedig kisebbek maradnak s e szerint nagyon eltérő táptartalommal bírnak, mert a répánál hozzávetőlegesen szabályul fogadhatjuk el azt, hogy minél nagyobbra nő a répa, annál több vizet tartalmaz s annál tápszegényebb marad. Ezért pl. még ugyanazon természetben sem egyenértékűek az egyes répák, hanem a kisebbek viszonylag többet érnek, mint a nagyobbak. Hasonló értékbeli eltérések észlelhetők a töknél is, de itt gyakran még az is fokozza ezt az eltérést, hogy olajnyerés végett néha

kiszedjük a tökből a magot, míg máskor nem s így utóbbi esetben jobb tököt adunk az állatoknak mint az elsőben. Mindezekből tehát az következik, hogy a kérdéses esetben csakis a répa s a tök vegyelemzése után lehetne teljes biztossággal megmondani, hogy melyik fogja az ökröket jobban táplálni, míg ellenben vaktában csak annyit mondhatunk, hogy miután a töknek (magvaival együtt értve) valamivel gyengébb az átlagos összetétele, hogy annál fogva valamivel gyengébben is táplál mint a takarmányrépa. Ugyanis Pott szerint foglaltatik százelekokban:

	a táprépában	a tökben
ny. fehérje...	11	07
ny. zsír...	01	03
n.-mentes vonat	91	79
tápegység	127	109

A 3:3:1 arány szerint kiszámított tápegységek folytán tehát a répában átlag 16%-al több a táplálóanyag s ezért pl. 10 kg. répát csak 116 kg. tökkel tudunk teljesen helyettesíteni; azonban ha a tökből kiszedjük a magvakat, akkor természetesen még többet kell belőle etetnünk, hogy a répát teljesen pótoltsa.

Körülbelül ugyanez áll a fejőstehenekről is; de miután a „Köztelek” 1901. 78. számában már foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, szükségtelennek tartjuk, hogy most újból kiterjeszkedjünk rá. *Cselkó.*

Románia mezőgazdasága.

(Gaal Gyula, a m. kir. földmívelési miniszter bukaresti gazdasági szakadósítójának jelentése.)

A közigazgatási miniszterium által mult évi augusztus hóban kiadott kimutatás szerint 1901-ben Románia területe mívelési ágak szerint egybevonatva az 1900-ik évvel következőképp volt beosztva.

A 13.135.300 hektárt kitevő összterületből esett:

	1901-ben	1900-ban
	hektár	hektár
szántóföldre	5.188.803	5.093.304
rétre	548.070	539.626
szőlőre	147.103	145.612
szilváásra	70.150	72.411
összesen	5.954.126	5.850.953

E szerint a mívelés alatt álló terület mintegy 100.000 hektárral szaporodott volna 1901-ben. Azonban ezen számításnál figyelmen kívül van hagyva az ugarnak hagyott terület, mert a szántóföldnél csak a tényleg gabonaféle vagy kerti veteménynyel bevetett részek vannak a számításba felvéve. Hogy mekkora az évente ugarnak hagyott terület, arra adatok nincsenek, de a gazdálkodási mód különbözősége folytán alig is lehet számítani tenni.

Tény, hogy az ugar, különösen a repeztermesztés nagyobb mérvben való felkarolása óta évről-évre apad, a kisbirtokos pedig többnyire egyáltalában nem hagy ugart, hanem földjét évről-évre beveti, miután állattalományja rendszerint a nagybirtokos területén legel pénz vagy egyéb szolgáltatások fejében és így ugarra legeltetési célból nincs szüksége.

A nagybirtoknál ugar részben a föld kímélése céljából céltudatos és rendszeres beosztás folytán hagyatik, részben munkaerő hiányában is marad egy-egy terület szántatlan, azonban az ugarnak évente meghagyott szántóföld hányadát megállapítani alig lehet.

A szántóföldből 1901-ben (összehasonlítva az 1900. évi állapottal) be volt vetve.

	1901-ben	1900-ban
	hektár	hektár
Buzával	1.636.557	1.589.490
Rozsszal	211.424	164.270
Árpával	502.825	438.900
Zabbal	265.597	255.270
Tengerivel	2.133.672	2.035.270
Kölessel	108.674	166.530
Tatárkával	1.983	974
Repezével	135.754	248.640
Lennel	20.929	13.250
Kenderrel	7.109	6.060
Borsóval	28.522	26.220

	1901-ben	1900-ban
	hektár	hektár
Bab és lenesével	3.783	3.450
Burgonyával	11.191	11.600
Czukorrépával	12.640	12.500
Dohánnyal	4.110	4.580
Kerti veteménynyel	31.932	25.450
Mesterséges kaszáló	71.412	90.590

Majdnem minden mívelési ág nál több-kevesebb emelkedés észlelhető, különösen a tengerinél, csak a repezénél bevetett terület mutat visszaesést főképp, mert egy része 1900. év őszén nem fejlődhetvén ki, kiszántatott s tengerivel pótoltatott.

A terméseredmények, melyek eddig csak a gabonafélékre nézve közöltettek még, a következők:

	1900-ban	1 ha-on	1 ha-on
	hektoliter	hektoliter	hektoliter
Buza őszi	24.876.000	162	—
Buza tavaszi	632.000	122	—
Összesen	25.508.000	156	126
Rozs őszi	3.320.000	160	—
Rozs tavaszi	53.360	122	—
Összesen	3.373.000	159	129
Árpa őszi	632.000	184	—
Árpa tavaszi	7.903.000	169	—
Összesen	8.535.000	170	117
Zab	5.828.000	220	120
Repeze	1.518.000	112	109
Lenmag	195.000	93	69

A termés ezen gabonaművekben tehát egyike a legjobbaknak, melyek eddig Romániában voltak, csak 1896-ban volt ehhez hasonló.

Köszönheti pedig az ország ezen termést a rendkívül kedvező időjárásnak, a mennyiben 1900. évi ősztőljan karácsonyig nagyon meleg, szép idő volt, úgy, hogy az itteni szokás szerint későn ezközött vetések, a korai őszi nagy szárazsága dacára is kifejlődhetek, azután a tél folyamán vastag hóréteg fedte azokat, melynek elolvadása után meleg tavasz úgy az őszi, mint a tavaszi vetések gyors kifejlődését előmozdította, mi szinte nagy fontossággal bír itt, különben a rendkívül elterjedt gyomok elnyomták a vetést. Junius elején még jóval nagyobb termés volt buzában várható, azonban a junius közepén beállt s három hétig az aratási idő alatt tartó országos esők nagy kárt okoztak, úgy részben az ez által bekövetkező áradások, mint a gabonának a mezőn bekövetkező romlása által. Az ez által előált veszteség legalább 10%-ra becsülhető. Főképp pedig a minőség szenvedett. Azonkívül elvezette Románia azon előnyét, hogy a világpiacokon mint egyike az elsőeknek jelenhessék meg gabonájával; ezért az esőzések által megromlott minőség folytán, dacára az alacsony áraknak, a kereskedelem nem akart megindulni és a galatzi s brailai közraktárak szeptember-októberben zsúfolásig megteltek.

Vidékenként tekintve, a buzatermés ezutal jól sikerült a Duna völgyében, hol legkiterjedtebb módon míveltetik, miután a Duna mentén (annak balpartján) fekvő nyolcz kerület maga egy millió hektárnál több buzavetést mutat fel, míg az ország többi részeire csak 600.000 hektár esik. Ellenben Moldva felső részében, hol minőségileg a legjobb buza terem és rendszeren a legjobb termés is vannak, csak 12—13 hektoliteres termés volt: az ország északnyugati része az Oltenia ismét gyenge, 7—9 hektoliteres, termést adott.

Az árpa, melynek természetési helye Moldva és az alsó Duna bal- és jobbpartján levő kerületek, mennyiségileg szintén jó termést adott és dacára az aratáskor uralkodott rossz időjárásnak a jobb minőségek az itteni sörgyárak által serfőzésre fel voltak használhatók.

Rendkívül jó termést adott ismét, kivételével az Olteniának, a zab hivatalos kimutatás szerint átlagban hektáronként 22 hl. eredménynyel és egyes kerületekben, különösen a Pruth mentén 27—29 hektoliterrel; a lenmag szintén jó termést adott, azonban gyengét a repeze, melynek nagyobb része már 1900. év őszén rosszul kelt ki és fejlődött.

A többi terménye még közölve nincs. A tengeri, mely a kedvező idő mellett nagyon jó fejlődésnek indult s melynél 60 millió hl-t is vártak, nem felelt meg ezen vérmes reményeknek s átlagos termése hektáronként 10 hl-nél

alig tehető többre, úgy hogy az össztermés 40 millió hl-re becsülhető, szemben a múlt év nyarán a világtermésre nézve eszközölt becsüléssel, mely 47 millió hl-re szült. Mindazonáltal Románia az európai államok közt tengertermesztés tekintetében Magyarországgal az első helyet foglalja el, a kiviteire fordítható mennyiségre nézve pedig hazánkat is messze felülmúlja.

A többi fontosabb termési ágakból, melyek végleges eredménye még közölve nincs, a szőlő- és szilvatermés, egyes nagyon csekély kiterjedésű vidékeket kivéve, rossz volt, ugyancsak a cukorrépa sem adott kielégítő eredményt, míg a természetes és az aránylag igen csekély kiterjedésű mesterséges kaszálók igen jót.

A mivélés módjára és a termelés fokozására nézve a lefolyt év folyamán annyiban volt változás észlelhető, hogy az 1899-iki válságos esztendő következményeként a nagyobb birtoknál felismerhető az irányzat, kissé intenzívebben gazdálkodni, a földet jobban megmunkálni és a vetőmagra, valamint a kész termés minőségére ügyelni.

Ez különösen áll a moldvai birtokokra, melyek saját erővel kezeltetnek, míg a tulajdonképeni Oláhországban, hol a nagybirtok majdnem kizárólag parasztok által munkáltatik részért vagy pénzért, javulás abban mutatkozik, hogy mégis nagyobb területek vétetnek saját kezelésbe is, és a föld megmunkálására nagyobb gond fordítatik, a mennyiben időközönként a földet saját erővel, némely birtokon gozekével is felszántatnak. Hanem megfelelő vetésforgó megállapítása, valamint különösen a termőere vissza-pótlásáról általában még szó sincs, és ha a föld természetes termőképessége csökkenni fog (mi a parasztbirtokokon már is észlelhető és a kevésbé gazdag földdel bíró nagybirtokokon, különösen a jelenleg kissé intenzívebben eszközölt gazdálkodás mellett, mielőbb be fog következni) megfelelő állattalomány és épületek hiányában az átmenet a rendszeres és okszerű gazdálkodásra, mely a földből kivett tápanyag visszapótlására irányul, rendkívül nehezen fog menni és még súlyos válságokat fog előidézni.

De nem lehet tagadni, hogy Romániában nagy kiterjedésű oly területek vannak, melyeknél a föld oly erőben van, és oly rendkívül termékeny, hogy intenzívebb gazdálkodás mellett is még évek hosszú során át a trágyázás teljesen felesleges, sőt káros mivélet lenne.

E tekintetben tehát a gazdálkodás nagyon könnyű és a régie nagyon alacsony, miután ezesik a kötséges állattartás, a birtok szükséges deczentranczácziója, az épületek és a trágyázással kapcsolatos minden munka. Habár a bruttó-jövedelem nem is magas, de aránylag magas a nettó-jövedelem, mi a bérösszegekben is mutatkozik, melyeket a bériők fizetnek, kik nagyon csekély tőkével mehetnek be a bérletbe, úgy hogy a bérdíjak alig alacsonyabbak a magyarországiaknál, dacára, hogy a birtokok csak igen rövid időre adnak ki, rendszerint öt évre.

Nehezseget okoz a gazdálkodásban és utját állja az intenzívebb gazdálkodásnak a honi mezőgazdasági cselédség teljes hiánya. A mennyiben általában alkamazott cselédre, de nap-számára is szükség van, az csak a munkára bejövő idegenek sorából vehető, kik vidék szerinti vagy Magyarországból vagy Bukovinából, vagy Szerbia és Bulgariából jönnek és Romániában fentemlített viszonyoknál fogva jóval többet keresnek mint hazájukban.

Egy valaalkozó Felső-Moldvába még Franciaországból is hozatott vagy 50 munkást a cukorrépa mivélésére. Ezen vallalat, melynek egy munkás utja magában 200 frankot tett ki, természetesen nem fizette ki magát, de mutatja mennyire hiányában van Román gazdasági munkásoknak, különösen szakmáymunkásoknak. És nem a lakosság gyér volta okozza ezt, kivéve egyes vidékeket, mint az ugynevezett Baragan síkságot Braia közelében, hol tényleg hiányzik a munkások, hanem a nép jellemében rejlik, mely ha annyit dolgozott, hogy a legszükségesebbet el van látva, további munkára nem kapható és szakmáymunkára egyáltalán nem való, eltekintve attól, hogy mint említve volt, azon osztály, melyet Magyarországból a mezőgazdasági cselédség kikerül, majdnem teljesen hiányzik.

A moldvai birtokok mégis saját erővel kezeltetnek, ott az átmenet egészen rendszeres gazdálkodásra könnyen fog menni, de a tulajdonképeni Oláhországban a parasztság zöme abból el, hogy a nagybirtokos területét, vagy tőle,

vagy a bérletől, részben munkálja. Ott, ha egyébként lehetséges is az átmenet rendszeres gazdálkodására, azon körülmény, hogy a parasztság további megélhetése veszélyeztetve lesz, alig leközdhető nehézségeket fog okozni. Azon okból, hogy a birtokosnak kényszerítésnek hazai munkásokat igénybe venni, hogy a tekintélyes összeget kitevő munkabér az országban maradjon, a kormány intézkedéseket tett az idegen munkások tömeges beözönlésének megakadályozására és a munkásoknak tömegben való behozatalát előzetes engedélyhez kötötte melynél a vállalkozónak a visszautazási költségek iránt jótállást kellett vállalni. Azonkívül az aratási időszakra katonákat szabadságoltak és az előzetesen folyamodónak ezeket bocsátották rendelkezésére.

Azonban egyrészt, mert épen a honi munkások nem nagyon alkamas gazdasági munkára és természetesen így a katona sem, másrészt az aratás alatt bekövetkező rossz időjárás folytán a munkák elkésvé, a kormány kénytelen volt az eleinte szigorubbant kenti rendszabályokat enyhébben alkalmazni.

A szőlők regenerálása tekintetében felemlítendő, hogy 1900-tól 1901-ig 1000 hektárral több a hazai fajjal ujonnan beültetett szőlő, és 200 hektárral több az amerikaiával. Az állami és magán-szőlőtelepek ezen célra nem szolgáltatván elegendő vesszőt, a szükséglet nagyobb része Magyarországból jön, különösen mióta a blackrotra való tekintettel úgy Franciaországból, mint a szomszéd Szerbia és Bulgáriából szőlővesszőt behozni tilos.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

OMGE. közleményei.	Oldal
Kivitel érdekeink Svájcba.	1801
Románia mezőgazdasága.	1802
II. országos mezőgazdasági kiállítás Pozsonyban.	1807

Növénytermesztés.

A tőzgefkál-komposzt mint szőlőtrágya. 1804

Allattenyésztés.

Miért nem lehet elegendő számu jól tejelő tehenet beszerezni?	1806
Levelezés.	1806
Vegyesek.	1808
Kereskedelem, tőzsdé.	1810
Szerkesztői híredek.	1811

Uj gazdasági akadémiai igazgató. Ő felsége a földmivélésügyi miniszter előterjesztésére dr. *Kodiczky Jenő* gazdasági tanintézeteki igazgatónak a gazdasági akadémiai igazgatói címet adományozta. Dr. *Rodiczky Jenő*nek a m. kir. gyapjumnösítő intézet igazgatójának kitüntetéséhez öszinte szívből gratulálunk. Az ő kitüntetésével a gazdasági szakoktatás és irodalom terén eltöltött hosszú ideje hasznos működés nyeri elismerését, amely számos volt tanítványát és a mezőgazdasági szakköröket kivétel nélkül öszinte örömmel és azzal a kíváncsággal tölt el, hogy a kitüntetett férfit közbizalom működését még számos évig eredménynyel folytathassa.

Kinevezés. A m. kir. földmivélésügyi miniszter *Dombi József* budapesti lakost a budapesti méhészeti felügyelőséghez méhészeti segéddé nevezte ki.

Gyaszhir. Lapunk zárta után vettük a táviratot, mely *Bodonyi Lukács* haláláról ad hírt. Az elhunyt mint somogy megyei földbirtokos alapító tagja volt az OMGE.-nek, lelkes harczosa a gazdasági esznék gadjának. Temetése Pamukon lesz. Beke hamvaira.

Agarpolitika Olaszországban. A római Tribuna jelentése szerint az olasz minisztertanács igen fontos határozatokat hozott Olaszország gazdasága érdekében. Leszállította a só arat 40 eszentimóról 25 eszentimóra, tehát majdnem felenyre. Ezenkívül a mezőgazdaság, az ipar és kereskedelem érdekében több törvényjavaslatot fogadott el. Ezek között egyike a legfontosabbaknak az a törvényjavaslat, mely a *kisbirtokosoknak a földadó alól való fementéséről* szól. Az olasz kormány az utóbbi idők karpótusaiaké igyekezik az alsóbb osztály érdekeinek javítását minden tőle telhető eszközzel előmozdítani. Mi azonban részünkről nem vagyunk hajlandók a távirati tudósítás tartal-

mának fenti értelemben hitelt adni, mert ámbár örülnénk, hogy a velünk szövetségben álló társország gazdáinak érdekeit úgy igyekeznek szolgálni, mindazonáltal azt gondoljuk, hogy a kisbirtokosoknak nem a földadó alól való fementéséről volt szó, mint inkább a progresszív adó behozataláról.

A Központi Tejesarnok közgyűlése. A budapesti Központi Tejesarnok vasárnap tartotta XIX. rendes közgyűlését *Keglevich Gábor* gróf elnöklété alatt Pest vármegye székházának dísztermében. Az elnök üdvözölve a nagy számban megjelent szövetkezeti tagokat, előterjesztette a lefolyt üzletévről szóló igazgatósági jelentést, melyből kitűnik, hogy az intézmény a múlt esztendőben kielégítő eredményeket ért el. Az év folyamán a központi telepen számos új berendezést létesítettek és a házikelésben lévő fióküzletek számát pedig 63-ra szaporították. Ez a jelentékeny eredmény a tavaly létesített hygienikus követelményeknek megfelelő és teljesen bevált új berendezéseknek, valamint az új üzletirány keresztülvitele mellett főleg annak köszönhető, hogy majdnem az összes fővárosi polgári és katonai köztintezetek, kórházak stb. valamint a magánfogasztók sürübben veszik igénybe a központi tejesarnokot, mely a székesfőváros közelelmezésének egészségügyi szempontból is immár elsőrangú tényezője. A közgyűlés a jelentést öröndetes tudomásul vette, a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak, minden irányban megadta. Az igazgatóságba újból beválasztotta *Györgyei Ilést*, *Harkányi János* bárót és *Reusz Henriket*, míg az újból megválasztott felügyelő-bizottsági tagokon kívül maglódi *Wodianer Jánost*.

Szövetkezeti gabonaraktárak Bácskában. Megemlékeztünk nem régiben arról a mozgalomról, amely Bács megyében a legutóbbi időben megindult a szövetkezeti gabonaraktárak széleskörű intézményének létesítése ügyében. *Latinovits Géza* orsz. képviselő, ki e fontos közgazdasági kérdés tanulmányozása végett a közelmúltban Németországban és Hollandiában volt, a földmivélésügyi miniszterrel és gróf *Károlyi Sándorral* egyetértőleg már megvette a szükséges intézkedéseket az ügy megvalósítására. Az első szövetkezeti gabonaraktár f. hó 16-án, vasárnap *Bács-Almásán* fog megalakulni. Ekkor nagy értekezletet tartanak a bácskai közép- és kisbirtokosok. Ezen az értekezleten jelen lesz *Latinovits Géza* orsz. képviselő is. A földmivélésügyi miniszter ez új intézmény céljaira nagyobb segélyt engedélyezett, a kereskedelmi miniszter pedig megengedte, hogy a raktár közvetlenül a vasuti indóház mellett építtessék fel. A bácskaiak kitartó munkálkodásához sikert kívánunk és nagy várakozással nézünk a szövetkezeti gabonaraktárnak a gazdaközönségre gyakorolandó jótéteményei elé.

Acsanádi püspök parcellázásai. *Dessewffy Sándor* csanádi püspök Lele község lakosainak 1487 hold földet engedett át parcellázás céljaira. Az örökvaltságot képező parcellázásban Lele községnek csak a törzslakói részesülnek. Mindenkit mást kizártak. Megváltás alá bocsátottak 1487 holdat, kisholdankint 376 kor. vételárban. A teleiek maguk régebben többet, 500 koronát is ajánlottak. A telepesek minden hold után 50 éven keresztül 20 kor. 68 fillért tartozik fizetni és lefizetés után övék a föld. Ezelőtt ugyanezen földnek bérletéért holdankint 20—24 koronától egészen 35—40 koronáig fizettek és a föld persze nem lehetett az övék. Tehát mint bérlők is többet fizettek évenként, mint amennyit most mint tulajdonosok törlesztenek. Az örökvaltságban 173 család részesült, és pedig 11 család kapott 18-at, 79 család 9-et, 13 család 4-et, 62 család 2-öt, 1 család 1 és fél kat. holdat. Ezt az arányt közmegegyezés alapján állapították meg. A község maga 4 holdat vásárolt, a többi főmaradt rész közlegelő. A váltott földet a tulajdonosok 10 éven felül el nem adhatják, sem meg nem terhelhetik. Ezek a föltételek.

tárnak megha nek ki forgat állandó mivélés koloniz a telep lakik a kis ren száma százöt és öv kívül a ojtóház falu. V. tá. Ta közzg az orsz innét k séglete amerik szőlőve

ban. Az követke minisz mény é behurc behozá járásb hozatal Kisujsz középü Liptó-l lag. A ben az rendle 40 na sertésv Kisujsz felső-ti valami neveze megszú

land (amelyt Németo széksé mett u tonna tonna z junius tonna behozn ból pec van a így áll gabona leg va szerint egy sz És Ru met me nek az kellett rint az tetéseik nak cs és ár van g buzat e igen le U idei szü a terme megelé discsérik idén is a borte ban m legtávo üzletrő a borbo

Az arad-csálai munkáskolonia. A kincstárnak az arad-csálai erdő mellett ezer holdat meghaladó szőlővesszőtermelő telepe van, melynek kiterjedt üzeme egy milliónál több koronát forgat évenként. A telepnek nagy baja volt, hogy állandó és hozzáértő munkásai nem voltak. A földmivelésügyi miniszter elhatározta, hogy munkáskoloniát létesít, így épült hetvenkét munkásház; a telepen mintegy harminczöt-negyven család lakik a hetvenkét családon kívül. A telep egész kis rendes faluvá duzzadt, a hol a tankötelesek száma kétszázötven, az óvásra szorultak száma százötven. A miniszter azért a meglévő iskola és óvóházhoz újnak építését határozta el. Ezen kívül a telepen újabb négy munkásház, nagyobb ojtóház épül. A munkáskolonia valóságos mintafalu. Van a telepen tojás-szövetkezet, népkönyvtár. Tartanak gazdasági előadásokat. A telep közgazdasági jelentősége pedig abban van, hogy az ország szőlőrekonstrukciója legnagyobb részét innét kapja a nagy szőlővessző- és ojtványszükségletet. Ma a telep évenként harminczöt millió amerikai szőlővesszőt és négy-öt millió ojtott szőlővesszőt termel.

A sertés-bevitel korlátozása Ausztriában. Az alsóausztriai helytartóság e hó 14-én a következő hirdetményt bocsátotta ki: A belügyminisztérium az 1902. november 14-iki hirdetmény értelmében a sertésvesznek Ausztriába való behurcolása következtében megtiltotta sertésbehozatalt Zenta városból és a hasonló névű járásból, ellenben megszüntette a fennálló behozatali tilalmat a felső-tiszai járásra, Karczag, Kisujszállás és Turkeve városokra, a tiszaközépi járásra Mezótur, Liptó-Szent-Miklós, Liptó-Ujvár, és Tiszavölgy városokra vonatkozólag. A most már a fennállott egyezmény értelmében az 1899. szeptember 22-én kelt miniszteri rendelet értelmében a járvány megszünte után 40 napig érvényes sertésbehozatali tilalom a sertésvesz által sújtott községekből, nevezetesen Kisujszállás és Székesfehérvár városokból, a felső-tiszai, tiszavölgyi és és rahói járásokból, valamint az ezekkel szomszédos községekből a nevezett járásokkal szemben fennállott tilalom megszüntetése által nem érintetik.

Németország gabonaszükséglete. Dr. Ruhland Gusztáv statisztikai adatokat tesz közzé, amelyből azt a következtetést vonja le, hogy Németország ideai gabonatermése a birodalom szükségleteinek ellátására teljesen elegendő. Termelt ugyanis 4.745,740 tonna buza, 10.228,449 tonna rozs, 3.174,988 tonna árpa és 7.952,763 tonna zab. Ruhland szerint most már az 1903. június 30-ig való szükséglet fedezésére 650 ezer tonna buzát és 800 ezer tonna árpát kellene behozni, ellenben rozsból 1 millió tonna, zabból pedig 750 ezer tonna kivitelképes fölöslege van a német birodalomnak. Minthogy azonban, így állítja Ruhland, a behozatalra szóló két gabonaféle azokkal, amelyekből kiendő fölösleg van, igen könnyen helyettesíthető, ebből szerinte kiderül, hogy Németországnak az idén egy szem külföldi gabonára sincsen szüksége. És Ruhland fényes bizonyítványt állít ki a német mezőgazdaság termelő képességéről, amelynek az idén rendkívül nehéz aratási viszonyokkal kellett megküzdenie. Ami vélekedésünk szerint azonban Ruhland állításaihoz és következtetéseihez hozzáfűzzük, hogy ha Németországnak csakugyan a kimutatott mennyiségű buza és árpa bevitelre szüksége van, akkor mégis van gabona-szükséglete, mert a szükségelt buzát és árpát rozsszal és zabbal pótolni nem igen lehet.

Olasz borbőhozatal és szüret. Olaszország ideai szüretjének általában kedvezett az időjárás; a termelők a mennyiséggel nincsenek mindenütt megelégedve, de az újbor minőségét általában dicsérik. Az olaszok borának a minősége az idén is jó, míg nálunk a mennyiséggel vannak a bortermelők megelégedve, a minőség azonban meg a Tokaj-Hegyalján sem elégíti ki a legtávolabbról sem a termelők igényeit. A borüzletről bari-i konzulatusunk azt jelenti, hogy a borból csekélyebb a készlet, mint tavaly ilyen-

kor. A f. év első 10 hónapjában a bari-i konzulatus kerületéből Ausztriába és Magyarországra 85,538 mm. bor szállított (tavaly 30,768 mm.). Az ideai többletet az okozta, hogy az 1902. évi szüret sokkal nagyobb volt mint a tavalyi. Októberben Bariról a monarchiába 560,196 kgr. bor szállított (tavaly 549,379 kg.) és pedig 478,158 kg. fehér bor és 82,038 kgr. vörös bor. A mi borértékesítési viszonyaink különösen a Tokaj-Hegyalján és a beregszász-nagyszőlősi, szerednyei borvidékeken a multakhoz viszonyítva bár a minőség nem nagyon jó, javultak az utóbbi napokban, a mit azokból a sűrű eladásokból következtetünk, a melyekről tudomásunk van. A borárak azonban gyengék, arányban vannak a gyenge minőséggel. Mint megbízható helyről értesültünk, a szabolcsi homoki borok is elég jó áron adtak el.

Tejgazdasági iskola Szibériában. Az orosz kormány a vajtermelés emelésére Szibériában a tejgazdasági iskolák egész sorozatát szándékozik alapítani. A moszkvai konzulatus jelentése szerint, az első tejgazdasági iskola — tekintettel a rohamosan fejlődő vajtermelésre, Kurgonban állítatik fel. Az oroszok gazdasági haladásának egy újabb jele a kormánynak a vajtermelés előmozdítása érdekében tett ezen intézkedése.

Szővetkezeti borértékesítés Svájcban. A „Keletsvájci mezőgazdasági szövetkezetek szövetsége“ átvette a kötelekbe tartozó szövetkezetek borainak értékesítését és 1901. évi működéséről következőleg számol be. A bor szövetkezeti értékesítése eddigelé igen jól sikerült és a legszebb reményekre jogosít. Az 1901. évben értékesített bor mennyisége 175,440 liter lett. Ezen tevékenység természetesen meglehetősen munkásságot igényel, mivel a borok nagy része 50—100 literes mennyiségekben szállítatik el és a különféle pinczekezelés, a hordók tisztántartása stb. jelentékeny munkát okoz. A szövetkezeti pinczékben jelenleg mintegy 300,000 liter bor kezeltetik és mintegy 600 darab szállítóhordó van forgalomban. Vajha már mi is megérhetnénk, hogy borértékesítésünk rég vajdott ügye meg lenne oldva és beszámolhatnánk annak áldásos munkálkodásáról.

Oroszország és Franciaország buza-termése. Az orosz hivatalos becslés a buza-termést európai Oroszországra nézve 60.655,000 quarterre (tavaly 53.260,000 quarter termelt) becsüli. A francia hivatalos becslés az összes buza-termést 43.915,000 quarterre teszi (tavaly 38.750,000 quarter termelt). Oroszország más-féle gabonából aratott még, szemben az előző évvel:

	1902-ben ezer quarterekben	1901-ben
rozsot	101,000	88,000
zabot	91,930	65,500
kukoriczát	3,000	8,330

Franciaország buza-termése az előző évekkel szemben, viszonyítva a bevitt buza-mennyiséghez a következő volt:

	terület acre	termés ezer quarter	bevétel ezer quart
1902-ben	17,035,000	43,915	?
1901-ben	16,950,000	38,750	1,050
1900-ban	17,162,500	40,615	775
1899-ben	17,300,000	45,750	525
1898-ban	17,400,000	45,500	815
1897-ben	16,460,000	30,200	10,784
1896-ban	17,180,000	43,000	503
1895-ben	17,500,000	42,300	1,345
Hét évi átlag	17,135,000	40,870	2,250

Ezek a kimutatások bizonyára olyanok, mint a mi 48 millió métermázsás terméseredmény-kimutatásaink, amelynek daczára is azt tapasztaljuk, hogy termény nem igen kerül piacra, mert a gazda eladható terményét mind nagyrészen eladta már. Az összes államok terméseredmény-kimutatása valószínűleg úgy készül, mint a miénk, ezért e kimutatásoknak is csak a gazdák iszszák meg a levét a tőzsdei árak leszorításával.

A fiumei borkereskedők a bortörvény ellen. Fiumében f. hó 15-én alkalmazták először az olasz és egyéb külföldi borokra vonatkozó új vámrendeletet, amely szerint minden külföldről behozott hordó borból egy litert kémiai vizsgálat végett ki kell venni. A fiumei borkereskedők „azt hiszik“, hogy ez az intézkedés egészen tönkre teszi a borkereskedelmet s táviratban tiltakoztak a kormánytól a bortörvény intézkedése ellen. Kijelentették, hogy ha a kormány nem vonja azonnal vissza ezt az intézkedést, valamennyien elköltöznének Triesztbe és megszüntetik fiumei üzletüket. Következtetni lehet ezekből a fiumei borkereskedők reális eljárására. Reméljük azonban, hogy nem fogunk megjedni a taliánok lármájától és nem fogunk a törvény intézkedéséből egy jótát sem engedni. Ha megszűnik az olasz borvámklauzula, a fiumei borkereskedelem amugy is összezsugorodik és magyar gazdasági szempontból abszolúte nem látunk veszedelmet abban, ha azok, akik az olasz borok beözönléséből élnek, elköltöznének Fiuméből. Különben, ha a kormány gondoskodik arról, hogy az új vámrendelet fölösleges zaklatásokkal ne járjon, előrelátható, hogy a fiumei borkereskedők bele fognak nyugodni.

A gyorsárúként szállítandó erdei facsemetek vasuti kedvezményének kiterjesztése. A gyorsárúként szállítandó erdei facsemetek és erdei vetőmagvaknak fekbérkedvezményét a m. kir. államvasutak igazgatósága a kezelésben levő összes helyi érdekű vasutak állomásaira terjesztette ki. E szerint ezen vasutak mentén fekvő állomásokon leadásra kerülő és kopár területek beerdősítésére rendelt ily küldemények a leadásnál 6 napi fekbérmentességet élveznek. Ezen idő letelte után pedig 100 kgr. és naponként 20% pótlékkal felemelt 3 filléryi fekbér szedetik be.

Nyers szesz küldemények díjkedvezménye. Trencsén-alsóvárosról Liptó-Szt-Miklósra ezen állomás környékén fekvő szeszfinomító gyárhoz czimzett teljes kocsiakománnyokban szállítandó nyers szesz küldemények után a szállításban érdekelt vasutak 83 filléres közvetlen díjtelt engedélyeztek rovatolás után a folyó év végéig.

Buzaküldemények díjkedvezménye. A cs. kir. szab. déli vaspályatársaság I. budapest-balaton-szt-györgyi; lajta-szt-miklós-győrvarai-komárom-mohai, II. bares-berzencei vonalrészének állomásairól, nemkülönben Nagy-Kanizsa, III. Zákány és Sziszek állomásokról Triesztbe teljes kocsiakománnyokban elszállítandó buzaküldemények után ha az 1902 október 1-től az 1903 év szeptember hó végéig lefolyó időtartamban legalább 10,000 tonna elszállítatik és a küldemények a fél telepén tényleg liszté feldolgoztatnak és nem bocsájtattak újlag kereskedésbe ad I. 160. ad II. 131. ad III. 122. és ad IV. 101. filléres díjtétel vétetik a díjszámítás alapjául díjvissztérítés útján. A díjmérséklés nagysága ad I. 10. 20. 44. és 83 fillér állomásonként ad II. 3. 14. 24. fillér ad 20. III. 20. ad IV. 22. fillér.

Filoxera-zárlatok. Bács-Bodrog vármegyében Rigycza, Gara, Bács-Novoszeló, Nyitra vármegyében Tardoskéd, Bajmócska, Pozsony vármegyében Lozornó, Alsó-Fehér vármegyében Táté, Maros-Szent-Imre, Torda-Aranyos vármegyében Mező-Bodon, Bágyon, Hunyad vármegyében Maeso, Strigy, Plop és Felső-Pestes, Torontál vármegyében Pészak, Vas vármegyében Felső-Oszkó, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében Alsó-Dabas és Uj-Hartyán községek szőlőben a filoxera jelenléte megállapítván, fentnevezett községek határait a földmivelési m. kir. miniszter a zárt elrendelte a filloxera terjedése ellen teendő óvóintézkedésekről szóló 1883: XVII. t.-cz. alapján.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási R. T. igazgatósága ezennel közhírré teszi, hogy 10,000 kg.-os mennyiségben elszállítandó gabonaküldemények felvételét, illetve átvételét ugy Budapesten, mint Pozsonyban ezennel megszünteti.

Oroszország új sertés-kiviteléi tarifája. Az orosz tarifa-bizottság élő sertéseknek kivitelét az összes orosz állomásokról az orosz balti kikötőkbe egy új, az eddiginél jóval olcsóbb díjtételekkel bíró tarifával tette lehetővé. Az új díjszabás szerint egy kéte meletes sertésszállító kocsi használatáért fizetendő a közönséges típusu kocsiért (80 darab) 1—50 werst távolságra való szállításért 10 kopek kocsi és werstenként, 501—514

A forgalom közepes.

Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna 480-600, muhar 560-680, zsupszalma 240-380, alomszalma 270-300, takarmányszalma —, tengeri szén 100 kéve —, egyéb takarmány —, zabosbúkköny 600-600, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 450-500, szalmaszecska 380-380. Összes kocsiszám 210. Összes súly 231,000 kg.

Szeszfűzet.

A szeszűzetben e hétnek elején a forgalom gyé-
rebb volt és nagyobb érdekűdés csak exkontingens
finomított, nyers és denaturált szesz kelt el változatlan
áron azonnali szállításra és zárlatra.

Helybeli egyesült szeszgyárak részére finomított
szesz nagyban adózva 141.50 K., adózatlan 42.2 K. kelt
nagyban, ellenben vidéki kartellen kívüli gyárak és mező-
gazdasági finomított adózott finomított szeszt 139.50-140
K. ajánlottak.

Élesztőszesz élénk vételkedv mellett 142.2 K.
kelt nagyban adózva.

Denaturált szeszben a kereslet élénk és miután
árúhiány érezhető, úgy 31.2-32 K. alól nagyobb kötés
nem eszközölhető.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens
nyersszesz 32.2-33.75 K. kelt ab. Nyitra, bars megyei
állomás. Exkontingens szesz gyér kínálat mellett szilárd
nyersáru 19.2 K. kelt el.

**A kontingens nyersszesz ára Budapesten 36.50-
37.— K.**

**Bécsi jegezés kontingens nyersszesz azonnali száll-
ításra 38.—38.40 kor. kelt el, zárlat — kor.**

**Prágai jegezés adózott triplószesz —127.75
korona adózatlan szesz 35.75— korona.**

**Tricesti jegezés kiviteli szesz magyar-osztrák
14.75— koron, német áru — 10% hektoliterje.**

Budapesti heti jegezés:		nagyban korona	kicsinyben korona
Finomított szesz	—	141.—141.50	143.—144.—
Élesztőszesz	—	142.—142.0	143.—144.—
Nyersszesz adózva	—	139.—139.50	141.—142.—
Denaturáltszesz	—	31.—31.50	32.—32.50

Az árak 10,000 literfokónként hordó nélkül bér-
mentve, budapesti vasútállomáshoz szállítva, készpénz
fizetés mellett értendők.

Komló-árjegyzés, Nürnbergben a csekély kínálat
daczára az árak a hét folyamán 7-8 márkával hanyat-
lottak. A forgalom igen csekély volt. Az árjegyzés
november 15-én 50 kilónként:

Piaci áru prima	—	102-108 M.
" közép és gyenge	—	88-100 "
Spálti komló	—	120-135 "
Hallertau, württembergi és bádeni prima	—	112-120 "

Szárazban a forgalom szintén gyenge volt. A saári
komló ára meglehetősen változatlan és 50 kilónként
130-170 koronával jegyeztetik. Osztrák és egyéb bel-
földi származású és magyar komló alig került forgalomba
124-132 koronás áron.

Vetőmagvak. (Mauthner Ödön tudósítása.)

Vörösherepag. Az utolsó napokban egy a terme-
lők, mint a spekuláció részéről nagyobb mennyiségek
kerültek piacra, melyek jöllehet a kivitel és a mag-
kereskedők részéről kedvező fogadtatásban részesültek,
mégis némi nyomást gyakoroltak az árakra, a nélkül
azonban, hogy az általában igen szilárd iránzat meg-
változott volna. A külföldi szükségletnek még legnagyobb
része nincs fedezve, mely czélra ezidén leginkább magyar
lóherének kell szolgálni, annál is inkább, mivel a folyton
kilitásba helyezett szállítások Oroszországból még mindig
nem kezdődtek, ama csekély mennyiség pedig, ami eddig
oroszosági lóheremagból Németországba került, oly
esőverte minőségű, hogy ami belföldi termékkel
össze se hasonlítható. Ezen körülményt tartják a magyar
heremag birtokosai egyrészt szemelőtt, másrészt azt is,
hogy a külföld kényszerítve lesz, ha igazán elsőrendű
árut akar beszerezni, ezidén honi termésű lóherénkhöz
fordulni, mert másutt ily minőségre szert nem tehet.
Luczernamag. Az Olaszországból érkező erősebb kínálat
következtében a hangulat ezen magnemben kissé nyu-
gódtabb lett nálunk.

A kivitelrel foglalkozó cégek is tartózkodóbbak,
mivel a külföldi éppen az olasz verseny által befolyá-
solva, a mul: heti árakat nem volt hajlandó megadni
magyar termésű luczernánkért. **Baltacim** kévéssé
kerestett, épp úgy **muhar** is, ellenben **fehérhere** iránt
élénk érdeklődés mutatkozott és valóban szép minőségek
magas áron fizetettek. **Mezei komócsin, csibeharmag**
és **nyulscapuka** is erősen kerestettek és az itteni piacon
gyorsan helyezhetők el.

Jegyzések nyersáruért 50 kilónként Budapesten:

Vörösherepag	—	64-73— korona
Luczernamag	—	58-62— "
Muharmag	—	8-9— "
Baltacim	—	14-15— "

**A központi vásárcsarnok árjegyzése nagyban
(en gros) eladott élelmiszerek árairol.**

**A magyar gazdák vásárcsarnok eladó szövet-
kezete üzleti jelentése. 1902. november 15.**

Legutóbbi jelentésünk óta beállott hideg időjárás
következtében az élelmiszerek beérkezése a következö-
képen változott: Nagy mennyiségben érkezett legölt és
hízott baromfi. Liba 0.92-1.80 korona, rucza 1.10-
1.60 korona kilónként, csirke 0.80-1.50 koronáért kelt
darabonként.

A szőlő és vadhus felhozatala utóbbi napokban
megesapant. A szőlő ára 18-4 fillér közt ingadozott.
Nagy mennyiségben érkezett különféle alma, melyeknek
ára a következő volt: batul 30-44 korona, török-bálinti
38-50 korona, renette 20-52 korona, a többi fajok
és közönségek 16, 18, 24-34 korona métermázsánként.
Széld gesztenye métermázsánként 12-14 korona.
Káposzta 100 fejenként 5.20-6.00 korona.
Az árak a következőképen alakultak.

Marhahus: I.-r. 104-108 korona, III.-r. 94-96
korona, vidéki 60-80 korona métermázsánként. Öltött
borju: budapesti 104-112 korona, vidéki 86-93 korona
métermázsánként. Öltött bárány bőrben 8-10 korona
darabonként. Sertésus szalonnával: I.-r. budapesti
108-120 korona, vidéki 104-108 korona mmázsánként.

Tejtermékek: teavaj I.-r. 1.90-2.20-2.40, főző-
vaj 1.60-1.80 korona, tehéntúró 20-36 fillér kilónként.

Tojás: teatojás I.-r. bácskai 90-100 korona,
erdélyi 84-90 korona, apadt 80-83 korona ládánként.
Tojásfelhozatal gyenge, kereslet igen élénk.

Zöldség; zeller, 100 drb 2-4 K., vöröshagyma,
minőség szerint 4-8 korona métermázsánként.

Burgonya: sárgaburgonya 500-560 korona, fehér-
burgonya 3-6-420 korona vagononként, rózsaburgonya
5-5.20 korona métermázsánként.

**Hideghusvásár a Garay-téri élelmi piacon. 1902.
november 18-án. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelen-
tése a „Köztelek” részére.)** Felhozott Budapestről 66 árus
57 darab sertést, 0 árus — darab süldőt, 4000 kgramm
friss húst, 800 kg. füstölt húst, 500 kg. szalonnát,
20 kg. hájat, — kg. zsirt, — kg. kolbászt, — kg.
hurkát, — kg. füstölt szalonnát, — kg. kocsonya-
hust, — kg. disznósajtot, — kg. (— drb) sonkát, — kg.
töpörtöt.

Vidékről és pedig: Összesen 316 darab sertés.

Forgalom élénk. Árak a következők: Friss ser-
tésus 1 kg. 12-128 fillér, 1 q 100-108 korona, süldö-
hus 1 kg. — fillér, 1 q — korona, füstölt
sertésus 1 kg. 144-148 fillér, 1 q 136-140 korona,
szalonna zsirnak 1 kg. 12-136 fillér, 1 q — korona,
füstölt szalonna 1 kg. 140-60 fillér, 1 q —
korona, háj 1 kg. 136-144 fillér, 1 q — korona,
disznósír 1 kg. 144-148 fillér, 1 q — korona,
kocsonyahus 1 kg. 70-80 fillér, 1 q — korona,
füstölt sonka 1 kg. 160-180 fillér, 1 q — korona,
kolbász 1 kg. —, disznósajt 1 kg. —, hurka
1 drb —, töpörtő 1 kg. — fillér.

**Hideghusvásár az Orezi-uti élelmi piacon. 1902.
november hó 18-án. (A székesfővárosi vásárigazgatóság
jelentése a „Köztelek” részére.)** Felhozott Budapestről
41 árus 74 drb sertést, 2 árus 9 drb süldőt, 3400 kg.
friss húst, 500 kg. füstölt húst, 2400 kg. szalonnát, 400
kg. hájat, — kg. kocsonyahust.

Vidékről és pedig: Duna-Patajról 13, Nagy-Szekely-
ből 34, Pinczehely —, összesen 47 darab sertést.

Forgalom élénk. Árak a következők: Friss sertés-
hus 1 kg. 112-128 fillér, 1 q 100-108 K., süldöhus 1 kg.
136-144 fillér, 1 q — K., füstölt sertésus 1 kg.
128-144 fillér, 1 q — K., szalonna zsirnak 1 kg.
120-128 fillér, 1 q — K., füstölt szalonna 1 kg.
128-128 fillér, 1 q — K., háj 1 kg. 128-136 fillér,
1 q — K., disznósír 1 kg. 136-144 fillér, 1 q
— K., kocsonyahus 1 kg. 56-80 fillér, füstölt
sonka 1 kg. 144-160 fillér, 1 q — K.

Bécsi szarvasmarha vásár.

(Eredeti tudósítás a „Köztelek” részére.)

1902. november hó 17-én.

Fölhajtás összege:	Minőség szerint:
Hízott és legelőmarhá- ban fölhajtás — 3648	Hízott marha — 2940
Csontozni való marhá- ban fölhajtás — 1801	Legelőmarha (Weidev.) 705
Összesen... 5449	Csontozni való — 1801
Eladatlan maradt —	Összesen... 5449
	Nem szerint:
Származási hely szerint:	Ökör — 3993
Magyarországi — 4080	Bika — 636
Galic. s bukovinai — 152	Tehén — 665
Osztrák tartomá- nyokból — 817	Bivaly — 155
Összesen... 5449	

Árak: (100 kilogrammonként élősúlyban koronaértékben
fogyasztási adó nélkül.)

	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hízott ökör	72-77	64-71	54-63
Galicziai hízott ökör	76-78	68-75	60-67
Tarka hízott ökör	80-86	72-79	62-71
Bikák	46-69		
Hízott tehén	52-66		
Legelőmarha	46-58		
Csontozni való marha	46-69		
Bivaly	34-46		
Konzerváru (selejt)			

Iránzat: Az előző hetinél 1000 drbbal felhajtás
következtében lanya 1-2 korona árhanlyatlással. Bika-
vásár lanya 1-3 korona ársüttyedéssel.

Budapesti juhvásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1902. november 17.

Fölhajtattott:

Magyarországból	2530 drb juh	— drb kecske
Szerbiából	— drb juh	— drb kecske
Összesen	2530 drb juh	— drb kecske.
Eladatlan maradt	159 drb juh	— drb kecske

Árak

(kilogrammonként élősúlyban, korona értékben).

	per kgr.	páronként
Elsőrendű hízott ürü	44-48 fill.	34-42 kor.
Középmínőségű hízott ürü	—	—
Legelőn javított ürü (anya)	40-43	28-32
Kisorolt kos	—	—
Szerbiai juhok	—	—
" kecskék	—	—
Husos bárányok	—	—
Középmínőségű bárányok	—	—

Iránzat: élénk, árak kg.-ként 2 fillérrel emel-
kedtek.

Szerkesztői üzenetek.

B. Sz. Gy. bér gazdaság. Gabona és lóhere, vala-
mint egyéb apróbb szemű termények tisztítására igen
jól beváltak hozzáértő kezeléssel mellett Behán Sámuel
szarvasi rostakészítő „Diadal” rostája. Tessék kérdést-
tevőnek fenti címhez fordulni. Rosták dolgában hála
Istennek már abszolúte nem szorultunk a külföldre.

H. M. urnak **Paliszállás.** Házilag előállítandó
extirpátorok mintájával tessék akármelyik jobbnévű
hazai gépgyáros vagy gépkereskedőtől egyet hoztatni.
Az extirpátorok mindegyiknél ügyesülvén egyformák s
ha az árjegyzékeket átnezi kérdésttevő, bizonyára fog
találni bennük olyat, mely megnyeri tetszését. Azt
hozzassa meg s vegye mintául.

B. E. urnak **Helyben.** Ha lenne oly találmány,
melynek segítségével a gazdasági lokomobil jobban ki-
használható volna mint manapság, a gazdaközönség
bizonyára kapna rajta. Ismertesse kérdésttevő találmá-
nyát s ha az tényleg olyan, minőnek állítja, meg lehet
róla győződve, hogy 1 sz. jövője. Csak hogy e kérdést
eddig már sokan iparkodtak megoldani, de sikertelenül.

T. G. urnak **Pusztai-Álsó-Varsány.** A felvetett kér-
désre külön választ nem adhatunk, mert nagyon sok-
szor kimerítően foglalkoztunk már azzal a kérdéssel.

Adásvétel. Ha a szerződésben a kérdéses kötele-
zettségről említés nem volt téve, akkor vevőnek egy-
általában eladóval szemben semmiféle jogorvoslatra
igénye sem lehet.

Sz. Gy. urnak. Hosszadalmas és körülményes
kérdésében felvilágosítást ügyének teljes ismerete nélkül
nem adhatunk, miért is azt tanácsoljuk, hogy forduljon
egy megbízható ügyvédhez és az 1902. évi XXVII. t.-cz.
intézkedéseit ajánlja figyelembe ügyének elbírálásánál.

MEZŐGAZDÁK FIGYELMÉRE!

Elismert kitérő hazai gyártmány!
1600 gözcseplőkészlet üzembem!

Cím:
ELSŐ MAGYAR
gazdasági gépgyár
RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPESTEN, Váci-ut 19. szám.

Gözcseplőkészletek
2 1/2, 3 1/2, 4, 4 1/2, 6, 8, 10 12, lóerejűek.

Magánjárók
(utí mozdonyok.)

Kérjük minden szakkavagó kérdéssel
bizalommal hozzánk fordulni, készség-
gel adunk kimerítő és felvilágosító
választ.

Árjegyzék kívánatra díjmentesen küldetők.

PATKÓSARKOK

1000 drb. hegyes vagy tompa 1. számú K. 11.— **BECK és GERGELY**
 1000 drb. " " " 2. " K. 13-10 **ezégnél,**
 1000 drb. " " " 3. " K. 15-40 Budapest, V., Váci-út 12.

Folyó év végén jelenik meg kiadásunkban

A Magyar Földbirtok 1903

Magyarország 100 holdon felüli birtokosainak, gazdatisztjeinek és haszonbérloinek **CZIMTÁRA** gazdasági és munkáviszonyainak, a gazdasági kiállítások, versenyek és terméseredmények ismertetésével. **Előfizetési ára füzve 15 kor., kötve 16 kor. Bolti ára füzve 25 korona, kötve 26 korona.**

Magyar Gazdatisztek Cimtára 1903. évre

mely tartalmazni fogja Magyarország uradalmi és az azokon alkalmazottak pontos czimeit. A czimtar előfizetési ára 3 korona, portómentes küldéssel 3 korona 30 fillér. **Bolti ára 4 korona.**

Megrendelhető:

a „Köztelek” kiadóhivatalában
 Budapest, Üllői-ut 25. szám.

Bérlet kerestetik.

Sik és kedvező fekvésű (lehetőleg dunántul vagy az északnyugoti részeken) **csakis jobbminőségű, jórészt szántóföldből** álló, jó közlekedési vonattal bíró, **2000—3000 kat.** holdig terjedő, instruált birtokot keres bérbe, **hosszab időtartamra, kellő tőkével** rendelkező gazda. **Csakis** tulajdonosoktól kér kimerítő ajánlatot „Komoly szándék” czimen, **Mezei Antal** hirdetési irodába, **Budapest, IV., Eskü-ut 5. Ügynökök feltétlenül kizárják és nem díjaztatnak.** 8061

Magy. kir. államvasutak.

174,602 szám.
F/V.

Hirdetmény.

Uj termésű (friss) tengerinek soronkívüli elszállítása a m. kir. államvasutakon.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a folyó évben is történt intézkedés arra nézve, hogy az uj termésű (friss tengeri morzsolt állapotban, akár zsakokban, akár ömlesztett (a ha rinfusa) állapotban kerül feladásra f. évi november hó 8-ától kezdve visszavonásig, legkésőbb azonban jövő évi február hó végéig, soronkívül minden egyéb kocsirakományt képező árú és gabona szállítmány előtt első sorban, de az uj termésű (friss) tengeri feladasi sorrendjében rakások a kocsikba és szállítassák el.

Budapest, 1902. novemb. hó 7-én.

Az igazgatóság.

Utánnomásnem díjazatik.

SZŐLŐOLTVÁNYOK

szokvány minőségben és európai nemes gyökerek és sima vesszők melyek leszállított áron. Oltványok ezre 90—100 frt. Mindenik a legkiválóbb bor- és esemegetajókból, fajtisztán, teljes létállással. Ha a szállítmány a megrendelésnek meg nem felelne, úgy az oda- és visszazállítási költséget, valamint a megrendelő által kifizetett összeget hiány nélkül azonnal visszafizetem. Így mindenki ebbeli szükségletét az én költségemen házához szállítva tekintheti meg.

ÉLŐKERITÉS.

Gleditschia esemeték és magvak.

Óriás tövisű, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nyelhető pár év alatt rendkívül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át, úgy hogy a bekerített részek teljesen kulcsosul zártak. Minden rendel shez rajokkal ellátott útvetési és kezelési utasít s mellékeltek. Bővebb tájékozás végett szíves fénynyomtatú díszes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek, rendelési kötelezettség nélkül. Az árjegyzésen kívül egy oly könyvet kap ezzel, ki címét egy levelezőlapon tudatja, mely nemesen az a ház vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne fordítanák, városos, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is érdekesben áll, kik rendelni semmit nem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek.

Díocesemeték.

Két éves, óriási jövedelmet biztosító voltánál fogva ennek tenyésztése majd minden gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Czím: „Ermelléki Első Szőlőoltvány - Telep” Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.

Lapunk bekötési táblája

2 kor. 72 fill. (portómentesen)
kapható kiadóhivatalunkban.

Egérpusztítás.

A német mezőgazdasági-társulat (1899 márcz. 10-iki) jelentésében **Dr. Franke B.** a berlini mezőgazdasági főiskolának tanára oda nyilatkozik, hogy az egyetlen megbízható gyors és biztos egérpusztítószert, illetve mérgezőszert csakis a **Wasmuth & Comp.-féle Saccharin-Strychnin zab** tekinthető, hol a hozzá tartozó törvényileg védett mérgező ró készületek is kapható. Leletében látjuk bevaltnak a **Wasmuth-féle Saccharin-Strychnin zabnak** kitűnő hatását **Lehe** és **Gestemünde** környékén. Rendesen 3—4 évi időközökben oly nagy számban elentek itt meg az egerek, hogy az aratásnak és a réteknek körülbelül 1/3 részét epusztították, miáltal legalább **1.500.000—2.000.000** márkára terjedő kárt okoztak. Az egerek elleni szakszerű küzdelem annak idején körülbelül **4000** márkába került s máig **10** éve mult a nak, évente **100—200** márkáig terjedő **Wasmuth-féle Saccharin-Strychnin-zabnak** elhasználtatása által védve van az egész vidék az egerektől. Hasonló eredményeket mutat fel **Németország** számos vidéke, azonkívül **Ausztria, Magyarország** és **Görögország**. Csak a forrázott zabnak különös kezelésének, melyet az egerek minden más táplálék felé helyeznek, köszönheti a **Wasmuth A. & Comp. Hamburgi czég** által feltalált és készített **Saccharin-Strychnin-zabnak** rendkívül eredménye. Prospectusokat es irodalmat ingyen küld a fenti czég

Főraktár Magyarországon:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-út 26.

Kitűnő csöves tengeri darálók „Kis-óriás” drbjja 48 ft. BECK és GERGELY Budapest, V., Váci-ut 12.

Birtokbérlet!!

2800 hold prima szántóföld és még ehhez 250 hold új irtás, 600 hold kaszálórét, 1000 hold legelő, kitűnő szép fekvésű, buzának, repcének, czukorrépának alkalmas, közel vasúthoz **azonnal kiadó.** Kivánatra ebből fele részé is megkapható. Épületek úgyszint a földek kitűnő karban lévén. Közlekedési retourbéllyel komoly reflexiónsnak: 7972/c

Österreicher Bernátnál, N.-Kanizsán.

A sertés javítása és hizlalása

gazdák és hizlalók használatára. Irta K. Ruffy Pál

Ára portmentes köldéssel 1 forint 10 készlet.

Helyesbített hajójáratjegyzék.

„Adria” magy. kir. tengerhajózási részv. társaság
Vezérügynöksége: HOFFMANN S. és V.
1902. november havában a következő
gőzösök indulnak.

Fiuméből Hamburg)	Róma	1-10
„ Liver pool)	Arará	5-15
„ Hull Newcastle o/T.	F bro	5-15
„ Rouen*	Matlekovits	5-15
„ Liverpool)	Deák	5-15
„ Rotterdam, Grimsby	Báró Fejérvary	15-25
„ London	Tibor	15-25
„ Liverpool)	Cypria (C. L.)	15-25
„ Hamburg)	Byzanz	15-25
„ London 1)	Oria	15-25
„ Liverpool)	Bulgarian	20-30
„ Hull, Newcastle o/T	Douro	20-30
„ London)	Sultana	20-30
„ Rouen	Kálmán király	20-30
„ Glasgow*	Széchenyi	20-30
„ Liverpool)	Dalmally	20-30
„ Lissabon, Oporto	Baross	25/XI-5/XII
„ Bordesaux*		
„ Antwerpen, Rotterdam	Szék Kálmán	30 XI-10/XII
„ Kopenhagen)		
„ Liverpool)	Pavia (C. L.)	25 XI-5/XII
„ Pernambuco, Bahia	B. Kemény	december 1
„ Rio de Janeiro, Santos*		

1) Ha a gőzös indulása előtt 8 nappal elegendő rakomány be nem jelentett, az igazgatóság fentartja magának a jogot, e kikötőt nem érinteni.
A *gal megjelölt viszonylatokban a gőzös Triestet is érinti.

Felhívás!

Mielőtt a földbirtokos birtokaira törlesztéses kölcsönt felvesz, vagy régi kölcsönt konvertál, úgy a jutányos kamat, gyors és szakavatott lebonyolítás, valamint a lehető legmagasabb kölcsönösszeg elérése tekintetében érdeke, hogy alantani bankcéget, ajánlattételre szólítsa fel Czim: Frankl Adolf banküzlete Budapest, VI., Eötvös-u 19. (Eötvös-udvar) saját ház. Interurban telefon szám 25-40.

Hirdetések felvételnek a
a „Köztelek”
kiadóhivatalában
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 25.

Magyar kir. államvasutak.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a kolozsvári műhelyben szükséges 1 drb gőzgép szállítására iránt ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlattételre szükséges műszaki leírás és vázlatrajz, valamint a külön egyes szállítási feltételek ezen hirdetés megjelenésének napjától kezdve az ajánlatok benyújtására alább kitűzött napig, naponta a hivatalos órák alatt (délelőtt 8 órától 2 óráig) a magy. kir. államvasutak E. H. gépszerkeztségi szakosztályánál (Andrássy-ut 75. sz. III. em.) betekintheők, illetőleg ajánlatot tenni szándékozók által a magy. kir. államvasutak nyomatványtáránál (2 koronaért) beszerezhetők vagy kívánatra az ezekért járó díj előzetes beküldése mellett posta útján megküldhetők.

Az ajánlatok lepecsételve, ivenként egy koronás bélyeggel, valamint „Ajánlat a 166738/902. számhoz” felirással ellátva, legkésőbb november 19. évi december hó 3-án déli 12 óráig, a magy. kir. államvasutak gépészeti főosztályánál benyújtandók.

Az ajánlatban kiteendő:

1. A szállítandó tárgyak egységairól számokban és betűkben koronaértékben és pedig a gőzgép a műszaki leírás 1-10. pontjaiban felsorolt alkatrészekkel együtt, valamint a 11-13. pontok alatti tárgyak külön-külön minden egyes pontra nézve általánosan a 14. alatti alapszámszámokra pedig köbméterenként.

Az egységáruk megállapítására irányadóul szolgáljon, hogy a gőzgép összes tartozékai a kolozsvári műhelybe bérmentve szállítva és ott teljesen felszerelve üzemképes állapotban átadandó lesz.

2. A megrendelés vételének napjától számított szállítási határidő, mely alatt szállító az ajánlott tárgyakat a fent jelzett műhelybe szállítani, illetve ott üzemképes állapotban átadni, magát kötelezi.

A szállítási határidőnek be nem tartása esetén naponta 20 korona kötbér lesz fizetendő.

3. Az ajánlott tárgyak súlyai szintén kiteendőek az ajánlatokban.

Az ajánlatokban kitüntetett súlyokból 5%-nál nagyobb eltérések (ugy fel mint lefelé) szállítók által igazolandók, illetőleg kimutatandók, azon okok, a melyeknél fogva az eltérések beállottak. Ezen okok alapján a tárgyak átvétele vagy visszautatása iránt a máv. igazgatósága dönt.

Súly többlet nem fizetetik, súly kevesebbet esetén pedig, midőn az a gép szilárdságára a máv. igazgatóságának egyoldalu megítélése szerint káros befolyással lehet, jogában áll a máv. igazgatóságának a gép átvételét megtagadni.

Oly esetben azonban, midőn a súly kevesebbet a magy. kir. államvasutak igazgatóságának egyoldalu megítélése szerint a gép szilárdságára káros befolyással nem bír és a gép átvételük a máv. igazgatósága az 5%-nál nagyobb súlyhiányának megfelelő értékét, mely 100 kgrm-kint 20, azaz husz koronában állapítatik meg, a szállító érdem összegéből levonni jogosítva van.

4. Az ajánlatokhoz csatolandók az ajánlott tárgyak oly részletesen kidolgozott rajzai, hogy azokból az egyes szerkezetek pontosan megtekinthetők legyenek. Az ajánlatokkal beérkezett rajzok ajánlattevőknek vissza nem fognak adni.

A hazai szállítókra nézve kikötjük, hogy azok a megrendelendő tárgyakat saját gyárukban tartoznak gyártani. Más hazai gyárak igénybevétele csak a magy. kir. államvasutak igazgatóságának előzetesen kikért engedélye mellett van megengedve. Ha szállítók ezen kötelezettségnek meg nem felelnének, az esetben a 75440/92 sz. különleges feltételek 22. §-ának idevonatkozó határozománnyal fognak alkalmaztatni a szállítók minden körülmények közt kötelesek a nem hazai gyárból szállított gépek és alkatrészek szerződés szerinti árának 20%-át, szóval husz százalékát bírság képen fizetni és ezenfelül jogában áll a máv. igazgatóságának saját választása szerint vagy a szerződés teljesítését vagy a kár megtérítését követelni és a szállítás tárgyát képező gépeket és alkatrészeket szállító terhére és veszélyére másutt bármely áron beszerezni.

A szállítással a gőzgép és tartozékai összes részletrajzai másolatban lesznek a magy. kir. államvasutak igazgatóságának minden külön díj fizetése nélkül átadandók.

Bánálpénz fejében az ajánlott összegek 5%-a, vagy készpénzben, vagy állami letételekre alkalmas értékpapírokban az ajánlatok fentjelzett benyújtási határideje előtti napon déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál letendő, megjegyezvén, hogy az értékpapírok a budapesti, illetve bécsi tőzsdén legutóbbi jegyzett, 14 nappal nem régebb utolsó árfolyam szerinti értékben számítottak, de névértékben felül nem fogadhatók el.

Az ajánlatok érdemleges elintézése után két hét alatt az el nem fogadott ajánlattevők bánátpénze visszaadandó, a szállítással megbízott ajánlattevő bánátpénze pedig a megrendelés kézbesítési napjától számított 8 nap alatt a kereseti összeg 100%-ára lesz kiegészítendő és biztosíték címén fog visszatartatni.

A gőzgép a rendeltetési helyén való felszereltetése, üzemképes állapotba való helyezése és jó eredménnyel megejtett kipróbáltatása után ideiglenesen fog átvétni és az az után kijáró kereseti összeg a magy. kir. postatakarékpénztár cheque-és clearing forgalma útján fog kiegyenlítettetni.

A kifizetendő kereseti összegből egy per mille a máv. nyugdíjra nem jogosított alkalmazottja külön segélyalapja javára le fog vonatni és visszatartatni.

Az ügylettel járó bélyegilleték költségeket szállító viseli; az illeték az 1881. évi XXVI. t.-cikk 10. §-a szerint az illetéki díjgyekek 9. tételének jegyzéke értelmében akként rováendő le, hogy a szállító által kiállított nyugta nem csak a nyugtatványi bélyegilleték címén a II. fokozat szerint járó bélyegekkel látandó el, hanem arra még külön a szerződés után a III. fokozat szerint járó illeték fejében az utalványozott összegnek megfelelő értékű bélyegjegyek is ragasztandók.

Szállító a szállított gőzgép és tartozékai szerkezetének helyességéért és teljes megbízható működéséért, a kifogástalan kivitelezéért, valamint a felhasznált anyagok jó minőségéért az üzembe vétel napjától számított egy évi jótállást tartozik vállalni.

A biztosítéki összeg a jótállás letelte után fog visszafizettetni, mindenkor annyiban, a mennyiben a szállító a jótállási kötelezettség alól feloldottnak lesz tekintendő.

Szállító beleegyezni tartozik abba, hogy a máv. igazgatósága a megrendelt gőzgép és tartozékai gyártását szállító gyárán saját közgegi által ellenőriztethesse. A szállító által a magy. kir. államvasutaktól előzetesen kikérendő engedély alapján megbízott más hazai gyárak, a tárgyak és anyagok megvizsgálása és ellenőrzése tekintetében ugyanazon szempont alá esnek, mint szállító saját gyára.

A megrendelés alkalmával kikötni fogjuk, hogy a gőzgép gyártásához szükséges szénnek, ugymint fűtőszén, kovacsészén és pirszén, a mennyiben az ellen gyárüzemi szempontokból, vagy a szénbeszerzési árak tekintetéből nehézség nem forog fenn, kizárólag magyar szénbányáknál szerzethessék be.

Továbbá ki fogjuk kötni, hogy a gőzgép készítéséhez hazai anyagok használtassanak fel a külföldről származó anyagok felhasználása a máv. igazgatósága előzőleg kikérendő engedély alapján csak az esetben lesz megengedve, ha ezen anyagok belföldön nem gyárthatnak oly mennyiségben, mint a milyenre szállítónak a gőzgép szállítási határidejére való tekintetből szüksége van.

Az anyagok beszerzési forrásai ennél fogva a m. kir. államvasutak gépészeti főosztályának jóváhagyása végett előzőleg bejelentendők lesznek és kikötni fogjuk, hogy az engedélyezett beszerzési forrásoktól való származását úgy a máv. igazgatósága, mint az e részben külön megbízással bíró iparfelügyelők is ellenőrizni fogják, illetve ellenőrizni jogosítva van.

Szállító köteles lesz a belföldi kereskedőtől vásárolt cikkeknek a kereskedő által megjelöltetni azon gyár vagy ipartelep nevét és ipartelep helyét, honnan a cikkek való és a máv. igazgatósága, illetve az iparfelügyelők ellenőrzésének magát ily esetekben is alávetni.

Ezen esetére egyetértőleg megállapítatik, hogy a jelen pályázati hirdetés alapján eszközöndő megrendelésekből eredő mindazon perekben, a melyet a magy. kir. államvasutak igazgatósága mint felperes folyamatba tenne, aláveti magát szállító a magy. kir. államvasutak tetszése szerint szabadon választandó akár a sommás, akár a rendes bíróság illetékességének és eljárásának.

Ellenben azon perek, a melyekben a magy. kir. államvasutak mint alperes jelentkeznek, csakis a magy. kir. államvasutak igazgatóságának szákhelye szerinti illetékes bíróság előtt az ügy természetének megfelelő eljárás szerint döntendő el.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának azt a jogot, hogy tekintet nélkül az ajánlott árakra, ajánlattevőket az általuk ajánlott gőzgép szállításiával bízassa meg, vagy ajánlatot nem tett más céget a szállítással megbizhasson és a szállítástól egészen eltekinthessen.

Ajánlattevő ajánlatával annak benyújtásától számítva 3 hónapig kötelezett-ségben marad.

Budapest, 1902. évi október hóban.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Az igazgatóság

EKEVASAK legkitünőbb minőségben BECK és GERGELY-nél

kaphatók: Budapest, V., Váci-ut 12.

A magy. kir. államvasutak téli menetrendje.

Érvényes 1902. október hó 1-16l.

A vonatok INDULÁSA Budapestről.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapestre.

A keleti pályaudvaron.				A nyugati pályaudvaron.				A keleti pályaudvaron.				A nyugati pályaudvaron.			
vonat-szám	óra	perc	vonat-néme	vonat-szám	óra	perc	vonat-néme	vonat-szám	óra	perc	vonat-néme	vonat-szám	óra	perc	vonat-néme
28	6:20		szv. (Triest, Nagy-Kanizsa, Arad, Brassó)	102	1:00		kel. ost. expyv. (Bécs, Páris, Ostende, London)	645	5:00		tszsz. Arad	701	12:50		kel. ost. (Konstantin, Bukarest)
604	6:50		gyv. (Kolozsvar, Maramaros-Sziget)	150	5:50		szv. Palota-Ujpest	1707	5:45		szv. Berlin, Ruttká	147	5:35		szv. Palota-Ujpest
10	6:50		szv. Bécs, Graz	4102	6:35		" Cegléd, Szolnok	607	6:10		" Brassó, Arad	6101	6:15		" Szolnok, Cegléd
402	7:15		gyv. Kassa, Munkács	4102	6:35		" Esztergom	47	6:15		tszsz. Bicske, Gyékényes	1407	6:25		" Berlin, Zsolna
302	7:30		" Ruttká, Berlin	152	6:55		" Palota-Ujpest	405	6:35		szv. (Lemberg, Kassa)	143	6:35		" Palota-Ujpest
1302	7:30		" Fehring, Graz	6012	7:05		vv. Lajosmizse	11	6:40		" Bécs, Triest	217	7:05		tv. szsz. Párkány-Nána
1508	7:35		szv. Kassa, Csorba	1404	7:20		gyv. Zsolna, Berlin	907	7:05		" Belgrád, Brod				" Bukarest,
906	7:40		" Belgrád, Brod	104	8:00		" Bécs	607	7:10		" Brassó, Kolozsvar				" Verclorova,
318	7:50		" Gődöllő	708	8:15		" (Temesvár,	1308	7:25		" Graz, Fehring				" Bázias
1002	8:00		gyv. (Zágráb, Fiume)	712	8:30		szv. Temesv., Bázias	309	7:30		" Hatvan	4107	7:25		" Dorog
605	8:10		szv. Arad, Brassó	154	9:05		" Palota-Ujpest	501	7:50		gyv. Bukarest, Brassó	151	7:35		" Palota-Ujpest
1008	8:15		" (Páris, Brod)	118	9:25		" Bécs, Berlin	1021	7:50		vv. (Paks, Adony- Szabolcs)	117	7:45		" Páris, Bécs
408	8:35		" (Munkács, Maramaros-Sziget)					1005	8:10		szv. (Fiume,	6011	7:50		vv. Lajosmizse
2	8:50		gyv. Bécs, Graz					1509	8:15		szv. (Zágráb, Brod, Pécs)	123	8:15		szv. Párkány-Nána
506	9:00		" (Kolozsvar, Brassó)					311	8:45		" Csorba, Kassa	713	8:25		" (Kis-Kun-
306	9:35		" (Stanislaw, Ruttká, Berlin)					1003	8:50		gyv. Hatvan	4101	8:35		" Esztergom
								13	9:05		szv. (Nápoly, Róma,	1403	9:40		gyv. (Berlin, Zsolna,
								509	9:15		" Győr				" Pozsony
								909	9:45		" Szolnok	153	10:10		szv. Palota-Ujpest
								27	10:20		" Szabadka	715	10:55		" Szeged
											" N.-Kanizsa, Triest	119	11:05		" Érsekujvár

A vonatok indulása és érkezése Budapest-Józsefváros.				A vonatok indulása és érkezése Buda-Császárfürdő kitérő.			
Indulás	Érkezés	Indulás	Érkezés	Indulás	Érkezés	Indulás	Érkezés
324 6:50 szv. Pécelre d. n.	323 6:00 szv. Pécelről d. e.	4462 6:14 szv. Esztergomba d. e.	4007 7:17 sz. Dorogról d. e.	4608 12:30 " Dorogra d. n.	4001 8:45 " Esztergomból d. n.	4912 1:55 " Pilis-Csabára " " "	4003 4:43 " Esztergomból d. n.
		4004 2:29 " Esztergomba " " "	4004 9:25 " Pilis-Csabáról " " "	4006 6:30 " Esztergomba " " "	4005 10:15 " Esztergomból " " "		

Pesti Hengermalom-Társaság Budapesten.

Alapított 1839. Alapított 1839.

Magyarország legelső malmalma.

Minden kiállításon, a melyen részt vett, a legmagasabb kitüntetésekert nyerte el.

A Pesti hengermalmi liszt a legszebb és legjobb magyar liszt, mindig egyenlő kitűnő minőségben. Figyelmeztetés: A Pesti hengermalmi lisztnek elegendő mennyiségű, de nem nagyon meleg vizet kell keverni, (többet mint más lisztnek), a tészta igen jó erősen kigyurandó és hosszabb ideig pihentetendő, s csak ha tökéletesen megkelt, kelet az jól átfutott, de nem túlforró kemencébe rakni. A több munkát és tüzelet bőven téríti meg a több, szebb és jobb sütemény. A ki olyan helyen lakik, a hol a Pesti hengermalom gyártmányai lisztelárusítóknál egyáltalán nem vagy megbízhatóan nem kaphatók, az dara-, liszt- és korpaszükségletének beszerzése végett egyenesen a malomhoz forduljon. 7574

A magyar gazdatisztek és erdőtiszték országos egyesülete

ajánlja a földbirtokos és bérlő uraknak állásukhoz illő osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való minden felvilágosítás és a közvetítés teljesen díjmentes.

Mezőgazdaság és erdőszettel foglalkozók nyugdíjintézete.

Ez közeli biztosításokat: nyugdíjra, rokkantsági díjra és özvegyi díjra, mezőgazdasági, erdőszeti és ezekkel rokon foglalkozású egyének számára a legelősebb díjtelekkel, mert nem nyeresékesre alakult vállalat. Kiváratra alapszabály díjtáblával és bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság: Budapest, Köztelek, 1116-1125. szám.

Hirdetési
minden sz...
den...
A leg...

Betöltés
BETÖLTEN...

Botos
esetleg gazda...
elsőbbi belépés...
gazdaságba. Tel...
kell lenni a kül...
hizlaltsában. Aj...
Miksa, Győr in...
nyitvány-másolat...
igénynyel.

Felügye
uradalomba ja...
rostitik. Ertelm...
erélyes, szorga...
igénylő nő és ag...
vány-másolatok...
Dedinszky Béla...
tiszt Ladamér...
Zsánoly, czimé...

1903.
I-ére feljavad...
ba egy jóval...
passzalt bére...
gyobb gazdas...
szolgálatról sz...
másolatokkal...
nyok infenzion...
Klein és Meisel...
hoz.

ALLÁST
E...
okl. gépészköv...
egy helyben va...
keres. Czím: V...
pész. K.-Szt.-D...
Kecskemét.

Műk
30 éves, nő, ...
ágraiban jártas...
Keres. Aréna-út...

Gép
állást keres...
lővasaló tanfoly...
vác, ki hosszú...
uradalomnál m...
szolgálati a ma...
Czím: Kisa...
Egyizsaka.

Mer
nős, család...
végzett, ki a k...
ágában, ugyaz...
ben, borászati...
zelenben is tel...
jelenleg is egy...
móles és dísz...
fűkértész önáll...
l-re állást ker...
nyitványokkal...
kal rendelkezi...
resét L. F. I...
alatt a kiadóh...

Földműv
végzett, a g...
ágában jártas...
26 éves, nő, ...
holdas urada...
négyéves gya...
nyitványval...
való belépésre...
keres. Czím a...

A ga
űszös ágában...
családtag, 30...
több évi kitér...
jelenleg is te...
ban mint intéz...
keres. Szive...
„S. R.” jelleg...
hivataltba kér...

Gazd
41 éves, román...
a gazdaság és...
jessen jártas...
gazdaságban is...
bizható s jó...
rendelkezik, m...
szerény feltéte...
keres. Czím...

Szár
nős, izr., egy...
ki hosszabb...
jessen kezeit...
dött, kitűnő...
és első referat...
kezik, a könyv...
jártas, merleg...
belépésre szá...
dasági könyve...
Beszél és ir...
metül. Jelenle...
de állását bárm...
Szives megke...
tartó 7727...
kiadóhivataltba

Hirdetési ár 15 szög 60 fillér, ezen felül minden szó 4 fillér, kövér betűkkel minden szó 8 fillér beiktatásonként. A legkisebb hirdetési díj 60 fillér.

KIS HIRDETÉSEK.

Csak mezőgazdák és a szakirodalom terményei, továbbá állást keresők és adók hirdetményei vétetnek fel e kedvezményes rovatban és árban.

Betöltendő állásokra vonatkozó hirdetéseket csakis a hirdető címének kitételével közöljük. **KIS HIRDETÉSEK ELŐRE FIZETENDŐK.**

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel válasza szükséges levélbélyeget vagy levelezőlapot küldenek.

BETÖLTENDO ALLAS.

Inas
kerestök vidéki ur házhoz olyan, ki eddig is vidéki ur helyeken huzamosabb ideig szolgált legyen. Bizonyítvány-másolatok beküldendők, fizetés érdem szerint. Kis-Tereunei uradalom, Kis-Tereunei. 8026

Botos ispán.
esetleg gazda kerestetik működési belépésre 2000 holdas gazdaságba. Teljesen jártasnak kell lenni a föld gazdaságban, huzalában. Ajánlatok Polatsik Miksa, Győr intéződének, bizonyítványmásokkal és fizetési igényekkel. 8027

Felügyelőgazda
uradalomba január 1-ére kerestetik. Ertelmes, megbízható, erélyes, szorgalmas, szerény igényű nős egyének bizonyítványmásokkal ajánlataikat Dedinszky Béla urad. kezelő-tiszt Ladamér, u. p. Győr-Zsámfoly, címére küldjék. 8041

1903. január
1-ére felfogadunk gazdaságunkba egy jóvaló, erélyes és tapasztalt **beresgazdat**. Nagyobb gazdaságokban töltött szolgálattal szülő bizonyítvány-másokkal felszerelt kérvények intéződének Tisza-Dadára Klein és Meisels bér gazdaságához. 8063

ALLÁST KERESŐK.

Egy
okl. gépész-kovács, ki már 16 éve egy helyben van, újvire állást keres. Cím: Varga László gépész. K.-Szt.-Lőrincz u. posta Keeskenét. 8032

Műkertész
30 éves, nős, kertészett összes ágában jártas, újvire állást keres. Aréna-út 22. Kiss, Ováda. 8045

Gépész
Állást keres január 1-től egy jóvaló tanfolyamot végzett kovács, ki hosszabb ideig nagyobb uradalomnál mint gépész-kovács szolgált a malomot is kezelte. Cím: Kisa Mihály, Abauj-Enyicze. 8031

Kertész,
nős, családós, vinceszelléskoltát végzett, ki a kertészet minden ágában, ugyszintén a szőlészeten, borászatban és pinceszekelésben is tökéletesen jártas, jelenleg is egy 60 holdas gyümölcs és diszkeresztet mint főkereszt önállóan vezet, január 1-re állást keres. Kitiűnő bizonyítványokkal és referenciákkal rendelkezik. Szives megkeresést **L. F. főkereszt** jelleg alatt a kiadóhivatalba kér. 7788

Földmives-iskolát
végzett, a gazdaság minden ágában jártas, ev. ref. vallásu, 26 éves, nőten egyén, ki 5000 holdas uradalomból szerzett négyéves gyakorlattal jó bizonyítványokkal igazolhatja, újvire vadó belépésre megfelelő állást keres. Cím a kiadóban. 7965

A gazdaság
összes ágában jártas, nős, családtalan, 34 éves gazdatiszt, több évi kitiűnő praxissal, ki jelenleg is felmondatlan állásban mint intéző működik, állást keres. Szives megkeresést „S. R.” jelleg alatt a kiadóhivatalba kér. 7787

Gazdatiszt. 7864
44 éves, rom. kath. nőten, ki a gazdaság összes ágában teljesen jártas, ugyszintén a tejjgazdaságban is; erélyes és megbízható s jó bizonyítványokkal rendelkezik, működési belépésre szerény feltételek mellett állást keres. Cím a kiadóhivatalban.

Számtartó
nős, izr., egy gyermek atyja, ki hosszabb ideig egy belterjesen kezelt gazdaságban működött, kitiűnő bizonyítványokkal és első referenciákkal rendelkezik, a könyvvitelben teljesen jártas, mérlegképes, működési belépésre számvevői vagy gazdasági könyvelői állást keres. Beszél és ír magyarul és németül. Jelenleg alkalmazva van, de állását bármikor elhagyhatja. Szives megkeresést „Számtartó 7727” jel alatt kér a kiadóhivatalba. 7727

Magtárosi
vagy gazda állást keres egy katonaviselt altiszt, 3 évi gyakorlatl, jelenleg egy hiruves gyári gazdaságban mint gazda van alkalmazva, beszél magyar, német és lot nyelven. Cím a kiadóhivatalban. 8013

Előkelő
intézet műszakiar képzett főtisztviselője elváltlana budapesti ház gondnokságát, vagy magán-palota felügyeletét. Címe „R. B.” jel alatt a kiadóhivatalban. 7846

43 éves,
erélyes, nős, gyermektelen gazdatiszt, ki 22 év óta nagyobb béruradalmakat a legjobb sikerrel önállóan kezel, ajánlkozok működési belépésre szerény feltételek mellett. Cím a kiadóhivatalban. 8043

Intézői,
ispáni állást keres 38 éves, izr. nős férfi, kis családdal, ki eddig is hasonmőségben működött, úgy a kül-, mint a belgazdaságban teljesen jártas, szorgalmas s megbízható. Az állást bármikor elfogallhatja. Igényei szerények. Szives megkeresést kér: Engel Sándor Bugyi, Pestmegye. 8038

Mezőgazdák
figyelmébe ajánlkozok 33 éves, kis-családu, katolikus, tapasztalt, strapához edzett egyén, ki mint kulcsár, magtáros, tejfelügyelő, vagy majorosgazda minőségben évek óta működik, jó irásu, magyar és lot nyelvet bírja irodai teendőkből is jártas. Január 1-re állást keres. Címem „Megbízható gazdasági alkalmazott, Monor 447.” Pestmegye. 8044

Irnok
állást keres gazdasági tanító-zetet végzett, több évi gyakorlatl bíró, nőten, keresztény gazdasz. Cím a kiadóhivatalban. 8038

Gépész-kovács
lokomobil vizsgával, nős kis családú, éves állást keres uradalomban. Cserevéri Imre, Batta, Fejérm. 8062

Bognár
keres magának jó urasági helyet akár benkoszon, akár konvenzióra. Jó bizonyítványokkal rendelkezik. Címe a kiadóhivatalban. 8065

Gazdai
állást keres január 1-re nős, keresztény, családos középkorú férfi, ki a gazdaság minden ágában jártas. Igényei szerények. Címe a kiadóhivatalban. 8060

Mű- és konyha-
kertész, 38 éves, nős, kitiűnő bizonyítványokkal, megfelelő állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 8059

Földmives-iskolát
kitiűnően végzett, izr. vallásu, nőten egyén, ki jelenleg mint segéd-tiszt működik, azonnali belépésre hasonló állást keres. Szives megkeresések Sárkány Sándor, Budapest, VII., Hársfa-utca 27. 8058

Földmives-iskolát
kitiűnő sikerrel végzett erélyes, munkaszerető egyén működési belépésre megfelelő állást keres, 9 évi gyakorlatl, 3 évig mint ispán működött. Megkeresésre az ajánlatot szivesen megteszi a Nagy-Szent-Miklósi m. kir. földmives-iskola igazgatóságára. Címem: Koltay József, Dorozsma. 8057

Kertész,
fiatal, családós, kertészeten általánosan szakavatott, kitiűnő bizonyítványokkal, alkalmazást keres. Kémüves Janos, Vecsés. 8042

ALLATOK.

Kilencz
darab kiskárpáti tájtajtá, kiváló jól tejló anyáktól, teliver simmenthali apától származó, gyönyörű szép, nagyon simmenthali jellegű hasas **üsző**, tenyészett felhagyása végett júliánosan **eladó**. Brokis Béla, Verősmajor, u. p. Cs.-Somorja, Pásonymegy. 8064

Vöröstarka tinó és üsző

teljesen prima, 1-2 esetleg 3 éves, nálam minden mennyiségben kapható oiczó áron. Későbbi, ugyszintén jármos és boallított ökrök szállítására alkalozom. 7407

Kitűnő friss fejős tehének

előleges jelentés után, nálam mindonkor megtekinthetők, kötelezettség nélkül. Vevő tetszése szerint választhat **Henrik Ignác fia** Szalónk (Vasm.).

Eredeti Rambouillet kosok

mindenkor nagyobb mennyiségben, dús választékban kaphatók: **Gróf Herberstein Alb.** uradalmi igazgatóságánál STRILEK, Morvaország.

Hanna vetőárpa
míg a készlet tart 100 kg-ként **19 koronáért kapható** vasuti állomásainktól.

Sertések-et

sovány és hizott állapotban a legmagasabb napi áron **értékesít** **Grünwald Lipót** - BUDAPEST, - VII. Hunyady-tér 2. Felvilágosítások kézzel adatom díjmentesen. 7818 Valódi erdélyi tinók és jármos ökrökkel is szolgálhatok.

Eladó bikák. **Schwarz Pál p-forról** gazdaságában 4 darab 1 1/2 éves, szépen fejődött **intható bika** van **eladó**. Az ára 406 korona darabonként. 7967

1 drb valódi patkányfogó **foxterrier** kölyök kutya, darabja 10 koronáért kapható Frankl Miksanál, Pa.-Erzsébetváza, u. p. Zombor, Bácsmegeye. 8071

Eladó
két drb nagyon csinos, 6 éves, jól behajtott jucker lo jutányos áron. Ugyanott egy eredeti bosnyák dupla ponyva, rendkívül erős, kitiűnő belovagolva szintén eladó. Cím a kiadóhivatalban. 8059

Eladó.
Állami méntelepelt vásárolt egy fekete Virgilius 4. sz. 171 cm. magas, jó hatás, kitiűnő kocsis ledző mén. Bövebbet S. hartz Bernát nagyállási gazdaságára. Pestmegeye. 8068

Szentbernáthegyi
tisztavóru nyolczhónapos kan kutya, nagyon szép példány oiczó eladó. Ajánlatokat „Sajó” kutyám 8070” címen a kiadóhivatal továbbít. 8070

Jó hajtó
kopót keres megvételre Dollák F. Nagy-Kágya, u. p. Székely-híd. 8084

VEGYESEK.

Takarmány

és krumplifőző sertés-vész elhárítására különösen fontos kizgazdák és süttők részére is, mely szobamelegítésre is használható. 2 hektóliter nagyságu, czélszerű **erős oiczó**. Ujfaluai szabadalom. — Kapható: — 8.14

Németh Gyulanál Erzsébetfalván. Használati utasítás ingyen.

Lóhere- és Luczerna-

magot

vesz

a legmagasabb napi áron

HALDEK

heremagkiviteli üzlete

Budapest

Károly-körút 9.

Eladó gépek!

6 Houvard-féle háromvasu eke, a szalmakazalozó (elevator), 1 Pernolett triór, 1 Clayton és Shuttleworth-féle szóravetőgép, Smith-rendszer, egy 3 ampéres dynamógép (Egger-féle). Ezen gépek használtak, de jó karban vannak. 8067

BÁTORI JENŐ, Szabadka, Kossuth-utca.

SOMOGYI GÉZA-féle

állat-

táppor,

mely az állatok emésztését nagyban elősegíti s kitiűnően táplál, megrendelhető kiadóhivatalunkban. Budapest, IX., Üllői-út 25. Egy kgr. ára két korona.

Pollák L.
burgonyaszállító Bonyhád, **veszen** minden mennyiség **burgonyát** az eladó vasuti állomásához szállítva. 8040

Iskolázott
4, 5 és 6 éves akáczezemetők. 8, 9 és 10 triért 100 drbonként eladó Tarusi Vilmosnál, Apostag Pestm. Nagyobb mennyiségben tetemes árengedmény. 8051

4, 6 és 8 lóerejű

használt benzínmotorok

— kaphatók: — **Beck és Gergely czégnél** Budapest, V., Váci-út 12.

Adósággal
nagyon megterhelt 200-1000 holdas birtokot keresek megvételre szőlőtérme vidéken, folyóvíz mentén. Ajánlatokat „Berseletes vevő 068.” címen a kiadóhivatal továbbít. 8069

Nemesi birtok
600 magyar hold Gömörben vasuti országút mellett eladó. Bövebbet **Glos Barna**, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél Budapest, V., Alkotmány-utca 31. 7780

Most jelent meg

Tejgazdasági Zsebnaptár

az 1903. évre. IV. évfolyam szerkeszti és ki dja

Jeszenszky Pál „OMÉ.” titkár.

Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen. Megrendelhető a Köztelek kiadóhivatalában. Budapest, Köztelek, Üllői-út 25.

Ára (bérmentve és ajánlott küldéssel) **3 kor. 70 fill.**

Magy. kir. államvasutak. 164770-902. szám.

HIRDETMEY.

a) Német-osztrák-magyaromán személyiforgalom O. erbergen stb. át.

b) Német-osztrák-magyaromán személyiforgalom Bodenbachon stb. át.

c) Északnémet-keleti személyiforgalom.

A magy. kir. államvasutak gazgatóságától vett értesítés szerint folyó évi december hó 31-ikével a fenn megjelölt forgalmakban ezidőszent érvényes következő személydíjszabások helyettesnek érvényben kivitt:

1. Német-osztrák-magyaromán személydíjszabás Oderbergen stb. át I. pótlékával együtt, érvényes 1900. évi marcius hó 1-től;

2. német-osztrák-magyaromán személydíjszabás Bodenbachon stb. át I. és pótlékával együtt, érvényes 1897. évi junius hó 1-től;

3. északnémeti-keleti személydíjszabás I. és II. pótlékával együtt, érvényes 1899. évi október hó 1-től.

Amennyiben ezen díjszabások új díjszabások által pótoltnak, úgy utóbbiaknak életbeléptetése külön közleményben fog közhírre tétetni.

Budapest, 1902. nov. 2. Az igazgatóság.

Magy. kir. államvasutak 95803-902. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az alulírott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére a jövő 1903. ében szükséges alább megjelölt vasuti talpfák, váltó és külön talpfák szállítását biztosítani kívánván, ezenel nyilvános pályázatot hirdet:

a) mintegy 30,00 drb 270 cm. hosszú I-ső rangu közbelső száraz tölgytalpfa,

b) mintegy 100 000 drb 250 cm hosszú I-ső rangu közbelső száraz tölgytalpfa, továbbá:

a) mintegy 354 köbméter tölgyváltó- és kütöntalpfa szállítására.

A szállításra vonatkozó részletes módozatokat magában foglaló ajánlati felhívás* valamennyi ha-ki kereskedelmi és iparkamáránál, az országos ipar-egyesületnél, a keresk. muzeum igazgatóságánál, valamint a m. kir. államvasutak üzletvezetősegeinél megtekinthető és a magy. kir. államvasutak anyag beszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest, Andrassy-út 73. sz. II. emelet 41. ajtó) kapható, hol az ajánlati minta is megszereshető.

A pályázati feltételek kijegészítő részét képező általános és különleges feltételek a magy. kir. államvasutak budapesti nyomtatványtáránál szereshetők meg.

A szabályszeruen kiállított, ivenként egy koronás magy. kir. okmány bélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve és a borítékon ezen felirattal:

„Ajánlat 95363/902 számhoz” ellátva, legkisebb 1902. évi december hó 13-án déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag-és leltár-és beszerzési szakosztályában átadandók, illetve porta urján oda beküldendők.

Bánatpenz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének 5%-a készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban az ajánlatok benyújtására kitiűtött határidőt megelőző nap déli 12 óráig az alulírott igazgatóság budapesti főpénztáránál letendő.

Később benyújtott ajánlatok, valamint az olyanok, melyek nem pontosan és nem a részletes módozatok betartása mellett tétetnek, valamint az olyanok is, a melyekre nézve az előirt banatpenz le nem tételt, nem vétetnek figyelembe.

Budapest, 1902. okt. hó.

A m. kir. államvasutak igazgatósága.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével
hajlandó vagyok elvállalni; épügy
mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.
Érdeklődők kéretnek, hogy alatti oszímhez forduljanak.
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

Magyar kir. államvasutak
budapest—jobbparti üzletvezetősége 40552/902.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY VETEMÉNYEZÉSI ANYAGOKRA.

A magy. kir. államvasutak budapest—jobbparti üzletvezetősége az 1903. évben szükséges alábbi anyagok szállítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.
A szállítandó anyagok következők: 1430 kg. fűmagnegyűlök lejtőkire és 545 kg. fűmagnegyűlök diszkertek fenntartásához.

Ezen mennyiségek nem fix mennyiségek, hanem csak tájékozással szolgál és tartozik szállító a tényleges szükségletet — mely a fenti mennyiségeknél lehet korlátlanul több, vagy kevesebb — szállítani és pedig az időnként kiadandó megrendelési levelekben kitűzendő határidő alatt.

Az anyagokra vonatkozó részletes kimutatás, mely egyszersmind ajánlati mintául is használható az üzletvezetőség anyagbeszerzési osztályánál (l. d.) Budapest, Külső Kerepesi-út 2-ik házcsoportjában kapható.

Ugyanezen kimutatásban felvannak sorolva az egyéb pályázati és szállítási feltételek. Az ajánlat 1 koronás magyar bélyeggel ellátva, lepecsételve s a borítékra "Ajánlat a 40552/902 számhoz" felirat al megjelölve legkésőbb 1902. évi december hó 5-én 12 óráig nevezett üzletvezetőség anyagbeszerzési osztályához betérjesztendő.

Elkészve beadott, vagy táviratilag tett, valamint pótajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott értéknek 5%-ka teendő le készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a pályázati határidőt megelőző nap déli 12 óráig a budapest—jobb parti üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál.

Budapest, 1902. november hó 2-án.

Az üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjaztatik.)

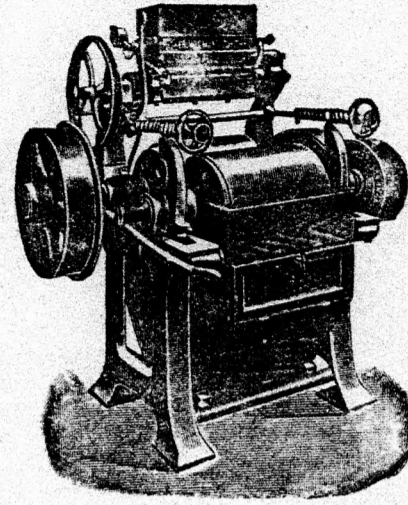
Élelmi szerek értékesítését eszközlik az előirt % mellett. Felvilágosítást és csomagolási utasítást V ingyen nyújt tagok és nem tagoknak.
Azonnali készpénz- V elszámolás. V

MAGYAR GAZDÁK VÁSÁRCSARNOK
ELLÁTÓ SZÖVETKEZETE
HATÓSÁGI KÖZVETÍTŐ
Budapest Székesfőváros Központi Vásárcsarnokában.
SÜRGÖNYCZIM: AURORA-BUDAPEST.

Értékesítésre elfogad: Húsme-müket, füstölt húst, vadakat, szárnyasokat — élő és leölt állapotban, V tojást, vaját, halat, burgonyát, káposztát, zöldségféléket, gyümölcsöt stb. V

WEGMANN MALOMÉPÍTÉSZET

Budapest, II., Horvát-utca 23. szám.

SZÁLLITUNK: hengerszékeket és malml gépeket. Elvállalunk új malmok berendezését és régiak átalakítását.

V Világhírű V 7727

porcellán-hengereink,

melyekből több mint 17000 dbot szállítottunk: darák és darcák kiőr-lésére nélkülözhetetlenek s előnyeikben minden egyéb gyártmányt felülmúlnak. Hengereinkkel köve-tendő egyszerűsített őrlési eljárásunkat a fenti czímen felállított mintamalmunkban bemutatjuk és oktatjuk.

Árjegyzék ingyen.

Tervvel és költségvetéssel szolgálunk. — Számtalan elismerés és kitüntetés.

Szt.-Márton-Kátai

gazdaságomban, vasúti állomás Tápió-Szeles vagy Nagy-Káta, 300 szál mult télen levágot, szerszám és más hasznosra alkalmas törzs akácza eladó. Ugyanottan mult évben ölbe vágot száraz akác és nyárfa eladó Bővebbet Hajós Emil bérghazdasága Szt.-Márton-Káta, Pest megye. 8.65

Brüder Schmeichler

Wien, II., Gr. Mohrengasse No. 3.

— Alapított 1845-ben. —

Gazdasági magvak nagykereskedés és gabona-üzlet.

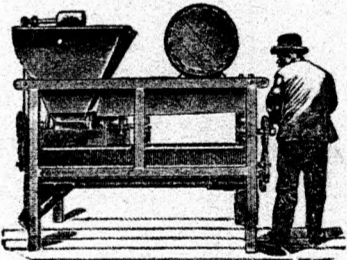
Import és export

Vesznek gazdaktól bármely mennyiségben kenyérmagvakatészabot, lóhere-, luczerna-, baltaczim- és mindenféle fűmagnevakat.

Magyar levelezés.

7523

Szab. Melasse takarmány készítő-gép.

Melasse szörpnek szecskával való keverésére a melasse hídgy uton azonnal feldolgozható s a takarmány hónapokig eláll. Romlás kizárva.

— "DERBY" melasse erőtakarmány —

tartalmaz: 40% melasset, 40% korpát, 20% szárított répaszeleteket.

Ara 10 korona per 100 kg. Budapesten vasutra adva.

Lovak, tehenek, hizók disznók, juhok stb.

részére. Bevezetve: a honvédelvassági laktanyában (Budapesten), az első és negyedik honvéd huszár ezrednél, a magyar lovar egyetnél, a nemzeti lovardában, Alagon a verseny istállóknak, állattartók körödjében, Cséry-féle szemét fuv. részv. társaságnál, a budapest, bécsi, londoni és madridi omnibusz társaságnál, az ország legnagyobb uradalmaiban tehenek és hizók részére szecskával keverve. A „DERBY” takarmány a legolcsóbb takarmány.

Ajánlva az összes szaklapok által.

(Telefon 51-32. Sürgöny-czim „MELASSE”).

Darvas József és Társa Budapest, IX., Üllői-ut 117.

A hatvani cukorgyár melasse lerakata és megrendelési helye.

Legolcsóbb és leghatásosabb trágyázás.

A Cséry-féle szemétfuvarozási és feldolgozási részvénytársaság által a fővárosi területén összegyűjtött

rostált és compostirozott szemétrágya

előnyös vegyi összetétele és dús nitrogén, phosphor és kálitartalmánál fogva ugy a

gabonafélék mint pedig szőlők trágyázására kiválóan alkalmas.

Az eddigi kísérletek eredményei bizonyítják e trágyaszer rendkívüli előnyeit.

A szemétrágya beszerzési ára nagy belértéke dacára olcsóbb mint a természetes marhatrágya vagy bármely műtrágya. Részletes árajánlattal és ismertető füzetrel szívesen szolgál a kizárólagos eladással megbízott

Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, V., Váci-körut 32.

G

ME

Egész

Az Orszá
Az Országos M

Fölkérjü
nek a tagdíjü
bizásokat külf
előbb kiváltan

T

Az 1902
15-ig beküldötté
István, Apáth Al
Banke Antal, I
Dezső, Brankov
Dezső, Békeffy
Bonis Béla, Bo
Buday Gyula, B
Gáspár, Csemicz
Deiminger Imre
Dessewffy Dezső
László, Farkas
Fischer Oszkár
János, Gayer J
stagh Lajos, G
Károly, Guóth F
Hannibal Kálm
Halász Lajos,
Árpád, Hirsch
Hoffmann Vinc
Kálmán, Horvá
Adám, Jancsó I
Jusztus Wladim
Albert, Kovács
Rezső, Kiss Ta
Kuzma Gusztáv
Gyula, Lauer
Liptay Jenő, L
Aladár, Lintner
Melcsiczky Gy
József (Szezá
Sándor, Negró
(Ollóság), Noll
Pál Viktor, Pál
Papp Béla, Pál
Pollák Gyula, P
Rosztóczy Fere
Stahel és Lener
János, Sztankov
Szladek Ignác
József, Takách
Vargha Sándor,
Alajos, Zákó Ek
5 korona
Frigyes, Bernát
József, Frank
István, Knöbl
Nemesszeghy
Prihoda Károly
József, Székács
Tersztvanszky I
Hátralék
Dezső 10, Hany
10, Kuller Gy
István (Ollóság)
Károly 5, Radw
Ferencz 10, Sta
Imre 20, dr. Sz
1903-ra
5 koronát Ková

A Magy
szágos Egyes
nyári szünet
Jelen voltak
elnök elnökle

GAZDATISZTEK LAPJA

A MAGYAR GAZDATISZTEK ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
MEZŐGAZDASÁGGAL ÉS ERDÉSZETTEL FOGLALKOZÓK NYUGDIJINTÉZETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Kiíratási ára :
Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: **JESZENSZKY PÁL,**
AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET TITKÁRJA, A MAGYAR GAZDATISZTEK
ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK ÉS NYUGDIJINTÉZETÉNEK ÜGYVEZŐJE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :
Budapest, IX., Üllői-út, „Köztelek“.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, valamint a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének és a Mezőgazdasággal és Erdészettel Foglalkozók Nyugdíjintézetének tagjai ingyen kapják.
Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagja egész évre 10 frt. — A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagja egész évre 5 frt. gazdasági segédítiszteknek 2 frt 50 kr.

Kérelem.

Fölkérjük azon egyesületi tagokat, a kiknek a tagdíjfizetés teljesítése végett postai megbízásokat küldöttünk, hogy e megbízásokat mielőbb kiváltani sziveskedjenek.

Ügyvezetőség.

Tagdíjnyugtázás.

Az 1902. évre tagdíjait október 11-től nov. 15-ig beküldötték: 10 koronát: Ambrus Vilmos, Arvay István, Apáth Alajos, Bacsoni Kálmán, Bachrathy Ferencz, Banke Antal, Balázsovich Oszkár, Baján Imre, Bakay Dezső, Brankovits József, Brauner Győző, Beszedits Dezső, Békffy Gyula, Bleier Bernát, Boross Zoltán, Bonis Béla, Botha Sándor, Borbély István, Bittó Jenő, Buday Gyula, Burda Károly, Büttner Róbert, Czákó Gáspár, Csémiczky Gyula, Darányi Béla, Darvas Aladár, Deininger Imre, Dedinszky Béla, Dinyés Kálmán, Dessewffy Dezső, Egreczky Mihály, Erdélyi József, Farkas László, Farkas Lajos, Farka György, Fényes Kálmán, Fischer Oszkár, Früauf Alajos, Fodor Mihály, Frieb János, Gayer Pál, Garai Alajos, Gajdoss Gyula, Gottstagh Lajos, Groffits Armin, Gromann Géza, Göttmann Károly, Guóth Kálmán, Hanyi Gyula, Halliárszky Samu, Hannibal Kálmán, Haubert Nándor, Haberfeld Dezső, Halász Lajos, Hajdu István, Hegedüs Vinceze, Hittig Árpád, Hirsch Jenő, Helfer János, Hoffmann Miksa, Hoffmann Vinceze, Horváth József (Csételek), Hütter Kálmán, Hornyánszky Ambrus, Ivánkovich Béla, Jenisch Adám, Jancsó Lajos, Jeszenszky Károly, Juhász Kálmán, Jusztus Wladimir, Kaszás József, Kalla Ede, Kovács Albert, Kovács Béla, Komaromy Károly, Krajsovits Rezső, Kiss Tamás, Kiss György, Kövendy Domokos, Kuzma Gusztáv, Klapetek Ferencz, Kuffler Győző, Kotsis Gyula, Lauer Károly, Lakner László, Láng Károly, Liptay Jenő, Lösch János, Lukács Károly, Lukovits Aladár, Luntner János, Megele Béla, Mestellér János, Melesiczky Gyula, Molnár Béla, ifj. Miksa Béla, Molnár József (Szegezd), Mattusch József, Nagy Miklós, Nagy Sándor, Negró Gusztáv, Nyessy József, Németh István (Ollóság), Noll Ignác, Novothny Ferencz, Otrok István, Paál Viktor, Pallaghy János, Prágay Aurél, Praxa Béla, Papp Béla, Pesthy István, Pfeiffer Manó, Pfeiler Hugó, Poliak Gyula, Pellet Gyula, Radwaner J., Remann József, Rosztóczy Ferencz, Smetanka Ferencz, Schreiner János, Stahel és Lener, Szalay Béla, dr. Szabó Ferencz, Szakál János, Sztankovits Ferencz, Szelenyi Miklós, Serák Károly, Szladek Ignác, Tiff Imre, Tiszovszky Lajos, Torday József, Takács Zoltán, Vrana Rezső, Vámos Andor, Vargha Sándor, Wildner József, Wigner Andor, Wolf Alajos, Zákó Elek.

5 koronát beküldötték: Árvay Ernő, Adamis Frigyes, Bernáth György, Tay Bertalan János, Bertalan József, Frank József, Földes Béla, Fördös Gyula, Illés István, Knöbl Rezső, Lakner Jenő, Médveczky Árpád, Nemesszeghy Aladár, Nászay István, Páll Sándor, Priboda Károly, Serák János, Szemes Árpád, Sztetler Tersztvánszky Kornél, Várady Andor, Vörös Mihály.
Hátralékot fizettek: Bacsoni Kálmán 10, Bakay Dezső 10, Hanyi Gyula 10, Illés István 5, Kropf Sándor 10, Kuffler Győző 10, Lukovits Aladár 10, Németh István (Ollóság) 10, Novothny Ferencz 10, Priboda Károly 5, Radwaner J. 10, Remann József 20, Rosztóczy Ferencz 10, Stahel és Lener 10, Torday József 10, Tiff Imre 20, dr. Szabó Ferencz 10 koronát.
1903-ra 10 koronát beküldött Széll Ferencz és 5 koronát Kovács György Béla.

Egyesületi élet.

A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete október hó 29-én tartotta a nyári szünet után első választmányi ülését. Jelen voltak Bujanovics Sándor udv. tanácsos elnök elnöklete alatt Máday Izidor és Nick

Ede alelnökök. Fromm Antal, Greszler Vilmos, Takács Emil, Fehér Zoltán, Kollmann Gyula, Forster Géza, dr. Szadovszky József, Kiss Lajos, Christélyi Béla, Landes József, Bogyó Samu és Jeszenszky Pál ügyvezető, mint előadó. Távollétüket kimentették Domoszlay József és Rotara Frigyes választmányi tagok.

Elnök az ülést megnyitja és az ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Fromm Antal és Landes József val. tagokat kéri fel.

Jeszenszky Pál ügyvezető bejelenti, hogy gróf Széchenyi Manó 50 korona adományt juttatott az egyesületnek mint oly összeget, melylyel a tolnamegyei gazdatisztek által az egyesület javára rendezett táncmulatság jövedelmét kívánta szaporítani. A választmány köszönetet mond a nemes szívé adakozónak.

Továbbá jelenti az ügyvezető, hogy új tagokul az egyesületbe léptek: Balázsovich Dezső g. irnok, Bárdy Albert intéző, Bernáth György gt., Csitáry Béla urad. kasznár, Dörning Róbert intéző, Fantus Fülöp intéző, Fazakas Béla gt., Kovács György Béla gt., Kovács A. Gáspár intéző, Erdős Béla urad. ellenőr, Kueckay Emil intéző, László Jenő intéző, Medveczky Árpád urad. alerdész, Mihályi Sándor főhercz. sgt., Törk Adolf intéző, Spitzer Pál urad. titkár, Szakál János gt., Várady Andor sgt., Veress Sándor sgt., összesen 19, akiket a választmány a tagok sorába felvett. A taglétszám ezidőszereint 71 alapító, 19 pártoló, 904 rendes, összesen: 994 tag.

Két tagnak, Lakrovics Ferencz és Spornon Vilmosnak elhunytáról részvételt vesz a választmány tudomást. — Örvedetes tudomásul vette a választmány a számvizsgáló-bizottság jelentését az egyesületnek 1902. január 1-től szeptember 30-ig terjedő pénztári fogalmáról, mely szerint a bevételek szept. 30-ig 12,983 korona 55 fillér, a kiadások pedig 6846 korona 3 fillért tettek: a maradvány 6137 korona 52 fillér.

A választmány Tóth Lajos két fiának 300 korona tanulmányi segélyt, Tibold Ferencnek 200 korona neveltetési pótlékot, özv. Beóthy Lajosnének 100 korona neveltetési pótlékot, Kákosy Lászlónak 100 korona, Roth Nándornak 30 korona és Csurgay Józsefnek a Bálintly-féle alapítvány kamataiból 138 K. 2 f. segélyt utalványozott.

Bujanovics Sándor bejelenti, hogy a nem okleveles gazdatiszteknek egy három tagból álló küldöttsége keleszte őt fel s azon kérelmet terjesztette elő, hogy a nem okleveles gazdatisztek sérelmeinek orvoslására irányuló törekvéseiket támogatásában részesítse. E küldöttségnek szóló kijelentette, hogy amennyiben törekvésük a gazdatiszti törvény megváltoztatására irányulna, attól nemcsak támogatását tagadja meg, de ily törekvés ellen az egyesületküzdenni is fog. Ami hézag azonban nem okleveles gazdatisztek hátrányára a törvényben mutatkozik, annak pótlására a törvény érintése nélkül más uton készséggel nyújt segédkezet azon irányban, hogy a törvény végrehajtása lehetőleg az érdekek és a szerzett jogok minél kevesebb sérelme nélkül legyen eszközölhető. Ez

irányban való közreműködésre felkérte a küldöttség tagjait is, meghívta őket az egyesület választmányi ülésére, amelyeken kölcsönös eszmecsere útján az orvoslás módjának és eszközeinek keresésében közreműködhetnek.

Az elnök ezen bejelentését a választmány helyeslő tudomásul vette. Kollmann Gyula, Forster Géza, Máday Izidor, Nick Ede és Jeszenszky Pál szólottak a tárgyhöz, kifejtve véleményüket azon módokat és eszközöket illetőleg, melyek a nem okleveles gazdatisztek sérelmének orvoslására alkalmasak lehetnek. A választmány elfogadta Máday Izidor egyesületi alelnök azon indítványát, hogy szűkebb körű bizottságot küld ki, hogy az dolgozzon ki javaslatot arra vonatkozólag, hogy a nem okleveles gazdatiszteknek is lehetővé tétessék és megkönnyíttessék a kvalifikáció megszerzése. A javaslat elkészítésére Bujanovics Sándor, Máday Izidor, Forster Géza és Jeszenszky Pál tagokból álló bizottság küldetett ki.

A gazdatiszti körök szervezése tárgyában helyeslő tudomásul vette a választmány ügyvezetőnek azon előterjesztését, miszerint az egyesület elnöksége számos vidéki választmányi tagját és bizalmi férfait kérte fel, hogy a gazdatiszti körök létesítésének eszméjét magukéva tevéen, vidékeiken ily körök alakítására tegyék meg a kezdeményező lépéseket.

Ezzel az egyesületi választmányi ülés napirendje ki lévén merítve, Bujanovics Sándor elnöklete alatt a Mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézetének igazgatósága tartotta meg ülését, melyen ügyvezető-igazgató bejelentette, hogy a nyugdíjintézet tagjainak száma 8 új tag belépése folytán 155-re emelkedett. A nyugdíjintézet vagyona a szeptember 30-áról készült nyers mérleg szerint 375,994 koronát tesz. Tudomásul vette az igazgatóság ügyvezető-igazgató azon további bejelentését, hogy a földmívelésügyi miniszter a nyugdíjintézet alapvagyónának gyarapítására ez évben is 8000 korona állami segélyt utalványozott. A miniszter áldozatkészségeért fölratban fog az igazgatóság köszönetet mondani.

Végül elfogadta az igazgatóság a nyugdíjintézet reorganizációja mikénti keresztülvitelének módozataira vonatkozó javaslatot s ezzel az ülés véget ért.

Uj stádium.

A nemokleveles gazdatisztek mozgalma — amint azt a „M. G. Lapja“ egy hivatalos színezetű cikkben tudatja — új stádiumba jutott. A mozgalom ugyanis egyrészt elválasztott a „Hazánk“ hitelszövetkezettől, melynek vezetői kezdeményezték, szervezték és irányították eddig ezt az akciózt, másrészt pedig a jelenlegi vezetők az eddigőtől teljesen eltérő utat és módot választottak a sérelmek orvoslásának kieszközölésére. Az eddigi eljárás megváltoztatására a mozgalom eddigi vezetőit — a cikk szerint — főleg az a konziliáns és bizonyos határig lojálisan engedékeny nyilatkozat birta, melyet a törvény módosítása és

a létező sérelmek lehető orvoslása tekintetében a pozsonyi gazdatiszti nagygyűlésen egyesületünk elnöke, *Bujanovics Sándor* hangoztatott s mely meggyőzte őket arról is, hogy az illető tényezőkben megvan a jóakarát és készség a nem okleveles gazdatisztek sérelmeinek orvoslására. Errevaló tekintettel a mozgalom jelenlegi vezetői *indokoltak és előnyösebbnek látják a sérelmek orvoslása érdekében oly utra lépni, mely az illetékes köröknél és a kormánynál is előzékenységre talál s a cél elérését megkönnyíti.*

A nem okleveles gazdatisztek mozgalmának ezen új fordulatáról készségesen és helyeslőleg veszi tudomást s csak sajnáljuk, hogy nem előbb határozták el magukat erre a lépésre. Mert hiszen ép úgy meg volt erre adva a mód hónapokkal ezelőtt, mint most, sőt egyáltalán nem volt ok arra az ellenséges magatartásra és támadó jelleggel bíró fellépésre, melyet a mozgalom megindító maguknak megengedni jónak láttak s amely első sorban a gazdatisztek országos egyesülete ellen irányult. Az egyesület megalapítása óta mai napig soha sem tettek sem az annak élén álló vezető férfiak, sem a választmány, sem a közgyűlés megkülönböztetést az oklevéllel bíró s az azt nélkülöző gazdatisztek között s ezt csakis a gazdatiszti törvény helytelen és czélzatos félremagyarázása által elkeserített gazdatisztekkel sikerülhetett a mozgalom eredeti vezetőinek elhitetni.

Egyesületünk méltán remélhette, hogy e mozgalmat rövidesen sikerülni fog leszerelni, illetve támadó jellegéből kivetkőztetni, mert minden alkalmat megragadott, hogy kifejezésre juttassa azt az álláspontját, hogy készséggel teszi magáévá a nem okleveles gazdatisztség *jogos* panaszait s a mint eddig nem tett, ugyezentul sem kíván különbséget tenni okleveles és nem okleveles gazdatiszt között.

Az egyesület ezévi közgyűlésén a jelenlevők oszlatlan tetszése között az elnök kijelentette, hogy a gazdatisztek országos egyesülete a maga kebelében egyforma melegséggel üdvözli s egyenlő tagoknak tekintti azokat a gazdatisztek is, a kik gyakorlati kvalifikáció útján szereztek rátermettséget a gazdatiszti pályára s az egyesület elnöke a pozsonyi gazdatiszti nagygyűlésen sem mondott ennél semmivel sem többet, sem kevesebbet.

Mert mit mondott e helyütt? mondotta a következőket: „A gazdatiszti egyesület sohasem tett különbséget okleveles és nem okleveles gazdatiszt között, sohasem tekintette magát az egyik vagy másik kategóriájú gazdatisztek képviselőjének, hanem mindenkor igyekezett a gazdatiszti kar összességének érdekeit előmozdítani, a gazdatiszti kar összességének erkölcsi súlyát és tekintélyét fokozni. A gazdatiszti egyesület tagjainak nagy száma nem okleveles gazdatisztek-ből áll s választmányi tagjainak jó része sem szerezhetette meg az elméleti képzettséget, sőt annak hosszú éveken keresztül volt egyik al-elnöke is híján volt az elméleti képzettségnek. Az egyesület mindenki előtt nyitva áll, mindenkinek, oklevelest és nem oklevelest egyaránt, egyenlő szeretettel fogad s abban minden nézet, minden vélemény meghallgatásra talál.“

Lényegileg e két nyilatkozat, illetve kijelentés között semmi különbség nincs s ezért csodáljuk mint fentebb mondtuk, hogy taktikájuk megváltoztatására s támadó fellépésük beszüntetésére az illetékes körök már jóval előbb el nem határozták magukat, a mivel sok keserűségnek és a kedélyek felesleges felingerlésének vehették volna elejét. Mert, hogy az egyesület ellen irányuló támadásokat hallgatással nem mellőzhettük s hogy a mozgalom eredménytelenségére. — melyet annak támadó és követelő volta kézzelfoghatóvá tett — rá ne mutassunk — azt józanul senki sem remélhette.

A történetekre nem kívánunk többé visszatérni s csak örömnünknek adunk újlag kifejezést a fölött, hogy a mozgalom új vezetői (elválasztatván a mozgalom a „Hazánk“-tól — az eddigi vezetők kétségkívül nem lehetnek tagjai a

mostani vezetőségnek) higgadt és komoly utját választották a dolgok továbbvitelének, ami bizonyára csak előnyére válhatik az általuk képviselt ügynek.

Amikor azonban ezt tesszük, utalunk kell az eredetileg megindított mozgalom helytelen kiindulási pontjára, főleg azért, nehogy a mostani vezetőség is ezt elfogadva, esetleg akaratlanul is kellemetlen félreértéseknek legyen okozója. Biztos tudomásunk van róla (körülbelül két hét óta), hogy az egyesület idei Évkönyvének a. törvény 25. szakaszának intézkedésére vonatkozó egyik passzusa szolgált alapul e törvény félremagyarázására. E passzusból elnézés folytán néhány szó kimaradván — tényleg bele volt magyarázható az, amivel a mozgalom akkori vezetősége a nem okleveles gazdatiszteknek a törvény intézkedései ellen felütelte s velük elhitette, hogy ezen rendelkezés folytán a nem okleveles gazdatisztek túlnyomó nagy része 1906 után földönfutóvá tétetik.

Az Évkönyvnek e passzusa szerint ugyanis a törvény 25. §-a kimondja, hogy az 1906-ik évtől kezdődőleg a községek, egyházi testületek s egyházi személyek s köz- és magánalapítványok és hitbizományok, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, *valamint oly birtokokon, amelyek után legalább 3000 korona állami adó fizetetik, csakis okleveles gazdatisztek lesznek alkalmazhatók.* Ezzel szemben a törvény helyes szövege a következő: a törvényhatóságok, a községek, egyházi testületek és egyházi személyek mint ilyenek, a köz- és magánalapítványok és hitbizományok, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, *valamint tekintet nélkül állampolgárságukra, azon birtokokon, akik állandóan nem laknak a magyar korona országainak területén* (kivéve mindazonáltal azokat, akik hivatalos megbízásból vannak távol, vagy akiknek házastársa vagy leszármazója állandóan itt lakik), *valamint a felemlített birtokokon* (tehát a távollevők) *bérlői azon gazdaságokban, amelyek után legalább 3000 korona földadó fizetetik, az ezen törvény életbeléptét követő ötödik évtől kezdve gazdatisztként csak okleveles gazdatisztet alkalmazhatnak.*

Összehasonlítva a két szöveg tartalmát, az óriási különbség azonnal szembeötlök. Az Évkönyvben közölt, s nyomdai hiba folytán csonka szöveg tényleg okot adhatna a nem okleveles gazdatiszteknek a legnagyobb elkeseredésre, mert hiszen eszerint minden 3000 korona egyenes adót fizető gazdaságban való alkalmaztatásuk lehetetlenné volna téve, ennyit pedig a legtöbb 800—1000 holdas gazdaság fizet. Az Évkönyv szövegének ezen hiányossága azonban annyira szembeötlő, hogy az egyesület választmányának eszébe sem jutott, hogy e szöveg s az abból nyilvánvalólag magyarázható sérelmek fognak alapul szolgálni a nem okleveles gazdatisztek tendenciózus felbujtására. A mozgalom vezetőinek észre kellett venniök az Évkönyv szövegének hiányos voltát s azt czéljaik elérésére felhasználni nem volt szabad, mert hiszen maga a törvény szolgálhat csak alapul annak magyarázatára.

Igy persze már érthetővé válik a nem okleveles gazdatisztek elkeseredése a kikkel sikerült elhitetni, hogy néhány év múlva minden kis gazdaságból ki lesznek zárva s egzisztenciájuk tönkre lesz téve. De ezzel szemben viszont — ismerte a törvény ezen furfangos félremagyarázását — bizonyára könnyű lesz megnyugtani a nem okleveles gazdatisztséget, hogy nem oly fekete az ördög, aminőnek festik s hogy a törvény 25. §-a nem fogja tönkre tenni egzisztenciájukat, mert nem minden 3000 korona földadót fizető birtokos, hanem csak az olyan lesz köteles oklevéllel bíró gazdatisztet tartani, aki állandóan külföldön tartózkodik. Ami pedig nagy különbség, mert ilyen viszonylag nem sok van s ezek eddig is — ha talán nem alkalmaztak is csupa oklevéllel bíró gazdatisztet, de bizonyára csupa idegent — németet és csehét — amely birtokokon tehát a magyar gazdatisztek eddig sem kaptak alkalmazást.

Igy állván a helyzet, azt hisszük, a nem okleveles gazdatisztség most már be fogja látni, hogy czélzatosan félrevezettetett s hogy szó sem lehet azokról az életbevágó nagy sérelmekről, melyeket velük elhitettek. Reméljük azonban, hogy a mozgalom jelenlegi vezetői is be fogják látni ezt a tény s nem fognak a törvény említett szakaszában foglalt rendelkezések megváltoztatására további agitációt folytatni, mert amint azt az egyesület elnöke is több ízben kijelentette, a Gazdatisztek Országos Egyesülete ily törekvést nemcsak nem támogatna, de mint eddig, ugye után is a leg-
határozottabban küzdeni volna kénytelen ellene.

Más megítélés alá esik a nem okleveles gazdatisztek azon sérelme, melyet a kvalifikációra vonatkozó törvényes rendelkezések miatt hangoztatnak. Az erre irányuló panasz az egyesület legutóbbi választmányi ülésén beható megvitatás tárgyát is képezte s a tíz év előtt hozott kongresszusi határozathoz híven azt az álláspontot foglalta el a választmány, hogy a gazdatiszti pályán régebb idő óta foglalkozó gazdatiszteknek a kvalifikáció megszerzése megkönnyítendő s a törvény végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet módosítására ez irányban indokolt javaslat tételét is elhatározta. A mikéntre nézve még végleges megállapodás nem történt, de egy e czélból kiküldött bizottság már legközelebb fog erre vonatkozólag javaslatokat előterjeszteni, melyek alapján az egyesület fel fog irni a földmivelésügyi miniszterhez a kvalifikáció megszerzésének könnyítését kérve a gazdatiszti pályán régebben működő, de az előirt minősítéssel nem bíró gazdatisztek részére.

Ha a miniszter a végrehajtási rendelet megfelelő módosítására hajlandó — amire sok valószínűséggel számítani lehet — akkor a nem okleveles gazdatisztek közül azoknak, kik bizonyos idő óta már e pályán működnek, minden sérelmük orvosolva lesz. Természetesen a közel multhban s ezentul a gazdatiszti pályára lépő s az előirt minősítéssel nem bíró gazdatisztek nem fogják megszerezhetni a kvalifikációval járó előnyöket, de hát erre ők jogosan számot sem tarthatnak.

Mindezekre utalni szükségesnek tartottuk egyrészt azért, hogy a nem okleveles gazdatisztek a dolgok valódi állásáról felvilágosítsuk, másrészt, hogy a mozgalmakat most vezető férfiak is tájékozva legyenek arról, hogy a „Gazdatisztek Orsz. Egyesülete“ támogatására a *jogos sérelmek* orvoslása tekintetében a nem oklevelesek számíthatnak, tehát ebben az irányban külön agitációra szükség nincs. A vezetőknek tudomására hozott egyébként a legilletékesebb helyről, hogy a közös érdek elérésére irányuló tevékenységre a Gazdatisztek Orsz. Egyesülete mindig nyitva áll előttük, tehát csak rajtuk áll, hogy az ajánlatot igénybe vegyék.

S most még csak egyet. A fentebb hivatkozott hivatalos színezetű cikkben olvassuk, hogy a nem okleveles gazdatisztek mozgalmának új vezetői a nyugdíjbiztosítás és az állás-közvetítés megoldása czéljából szükségesnek vélik egy külön gazdatiszti egyület megalakítását, hangsúlyozásával annak, hogy a mi egyesületünkkel karöltve és békében kívánnak közreműködni a kitűzött czélok megvalósítására. Ez ellen nekünk észrevételünk nem lehet, sőt örvendeni fogunk, ha minél több egyesület alakul — a mire különben a magunk részéről is törekszünk a gazdatiszti körök alakítása útján — mert az érdekképviselőt így annál szélesebb alapokra fektették. Legyen a jelszó „győzzön a jobb“, de ne téveszszék szem elől a mozgalom vezetői, hogy kritizálni könnyebb, mint alkotni. A békés és karöltve való működésre pedig egyesületünk mindenkoron kész, ép úgy a mint a harcztól sem riadt vissza a közelmulthban.

A ki pedig aziránt érdeklődik, hogy miért volt szükséges a „Hazánk“ hitelszövetkezet emberei által megindított mozgalmat ettől az intézettől s annak embereitől elválasztani s a ki meg akar győződni, hogy a nem okleveles

gazdatiszti felkorbácsoló akarták ki a „Magyar“ 11-én me hitelszövet

Hogy tani és to kötetést e lapban nem szoru

Még

A jó föltétele s hosszú go a kitaró, előtt tartó

Nem kal szegél ingoványo lakóinak kitűzött ü állhatatlan bozótot ir kat eljész kell készü jelölt por valósításár lesznek.

Teha s még szá legjobbjaír minden cz a gazdatis anyagi s o létfölftétele sanak meg juk életür folyjon la ben, anná ványai a r rengetegei vezető uta

A m kor biztos heti meg biztosítéka tömörül s önkormány egységes, a ponti veze

A kö eszközeivel és erdőtisz kinti hivat dalom, at kadást ne e czélból sel a föle hivatottság dülöre jutó torzsalkodó be nem va

De a a helyi ön kenként eg bőzhető ig tele, az mivelődés tületi hata szűkebb k köztársada mulhatlanu részt hiány vérezirkulá tiszti társa

Tehá veket, me nek, s am számát kie azokkal be

gazdatisztársak hiszékenységét és mesterségesen felkorbácsolt ekkeseredését mily önös célokra akarták kihasználni, annak figyelmébe ajánljuk a „Magyarság” című napilap november hó 11-én megjelent számában közölt „A Hazánk” hitelszövetkezett üzenelmei” című cikkét.

Hogy ezzel a szövetkezettel meg kellett szakítani és tovább nem lehetett fentartani az összeköttetést a mozgalom jelenlegi vezetőinek, az e lapban közölt események után magyarázatra nem szorul.

J. P.

Még egyszer a gazdatiszti körökről.

A jó eredmény létrejövételének két alapfeltétele s eszélhetetlen ismertető jele van: a hosszú gondos és alapos megfontolás s utána a kitartó, a célt minden vonatkozásában szem előtt tartó ernyedetlen munka.

Nem rövid ut ez, s gyakran nem is rózsákkal szegélyezett, de biztosan célra vezet. Ha ingoványos rengetegen, azok sziszegő üvöltő lakóinak tanyáin keresztül mutat az irány a kitűzött üdvös célpont felé, működnek ellenállhatatlanul a vadvizeket levezető árkok, a bozótot irtó fejsze, s az ellenséges támadásokat eljlesztő fegyverdörrenés; de ez utnak el kell készülnie, hogy elérjük azt az előre kijelölt pontot, ahol a kitűzött céljaink megvalósításának biztos feltételei megtalálhatók lesznek.

Tehát még egyszer a gazdatiszti körökről s még százszor is ha kell! A magyar nemzet legjobbjainak óhajta minden alkalmas módon minden célra vezető eszközzel oda hatni, hogy a gazdatiszti társadalom nivója emltesse, hogy anyagi s erkölcsi existenciájának biztosítékai, létfeltételei hatalmas tömör épületté alakítsanak meg, mi szerény ujság szintén ezt valljuk életünk, létezésünk céljának. Azért hát folyjon lankadatlanul a munka, annál erősebben, annál kitartóbban, minél nagyobb ingoványai a nem-törődömségnek s minél nagyobb rengetegei a rosszakaratnak állnak el a célhoz vezető utat.

A magyar gazdatiszti társadalom csak akkor biztosítja anyagi létét, csak akkor szeresheti meg hivatása teljesítésének összes erkölcsi biztosítékait, ha felbonthatatlan szerves egészzé tömörül s e tömörülés csak vidéki autonóm, önkormányzati szervezetek működésével s egységes, a főzélte mindig szem előtt tartó központi vezetéssel létesíthető.

A központ, az egységes vezetés minden eszközével felszerelve meg van már a gazdaság és erdőtiszték országos egyesületében, azt tekintni hivatott vezérnek az egész magyar társadalom, attól várja hivatásának folytonos, lankadást nem ismerő teljesítését s azt támogatja e célból rokonszenvével s bőkezű segélyezéssel a földmívelésügyi kormányzat, s ennek hivatottsága mellett beszél a józan ész minden, dülöre jutó okoskodása. Hiába ez ellen minden torzskodás: erédjen akár tudatlanságból, akár be nem vallott rejtett célzatu ambízióból.

De a vidéki szervek, melyeknek hivatása a helyi önkormányzati működés, a helyi, vidékenként egyes árnyalatokban egymástól különböző igényeknek, kívánalmaknak számbavétele, az erők vidékenkénti csoportosítása a mívelődés eszközeinek megszerzésére s a területi hatásnak úgy föl, mint lefelé, úgy a szűkebb körü érdekek megvalósítására mint a köztársadalmi megillető befolyás megteremtésére mulhatatlanul szükséges biztosítékok még nagyrészt hiányoznak, pedig ezek nélkül folytonos vércirkuláció, erőteljes életműködés a gazdatiszti társadalomban létre nem jöhet.

Tehát meg kell teremteni a vidéki szerveket, melyek csak a gazdatiszti körök lehetnek, s amennyiben már vannak ilyenek, azok számát kiegészíteni, szaporítani mindaddig, míg azokkal be nincs hálózva az egész ország.

Ezt mondotta ki a pozsonyi gazdatiszti kongresszus egyhangu határozattal, általános helyeslés és lelkesedés közt, ennél fogva alaposan föltehető, hogy e határozat a szükség egyetemes fölmeréséből fakadt, s hogy a gazdatiszti társadalom egészének meggyőződését fejezi ki, s hogy e szervezet megalkotására annak minden egyes tagja meggyőződésből nyújt közreműködő kezét.

Nobát most már itt az idő s az alkalom a cselekvésre, szép s minden tekintetben üdvös plánum megvalósítására. A központi egyesület a kongresszusi határozatból kifolyólag kötelességszerűen hozzáfogott a határozat megvalósításához. A múlt hó végén tartott választmányi gyűlés megtette a szükséges rendelkezéseket, kibocsátotta a megfelelő fölhívásokat, s most a gazdatisztek társadalmán a sor, hogy az általánosan érzett szükséges szervezet megalkotása végett a tettek mezejére lépjen.

A gazdatiszti társadalomnak az ország minden vidékén vannak kitűnő, agilis tagjai, akik testületük közjávána s az evvel kapcsolatos nemzeti érdekeknek előmozdítása végett szívesen, sőt lelkesedéssel vállalják magukra a társak netalán még szükséges fölvilágosításának, összegyűjtésének, szóval a szervezés előmunkálatainak végzését, s nem is kételkedünk benne, hogy nemes fáradozásukat siker fogja koronázni.

Mert hatalmas és teljesen meggyőző argumentumok állanak rendelkezésükre, melyekkel a vidéki szervezetek létrehozásának elodázhatlan szükségességét ad hominem, megcáfolhatatlanul bebizonyíthatják.

Az új kor társadalmi története számtalan kézzel fogható bizonyítékot szolgáltat arra nézve, hogy egyedül és mindenkéül fölött az egyesülés az, mely a gyöngék érdekeit az erősebb hatásának ellenállhatlan s így félelmes szintben mutatózó szociális kényszerével szemben is megvédheti, sőt azok teljes kifejlődését s virágzásra és gyümölcstermésre juttatását biztosíthatja.

Az egyesülés eszméjének megvalósítása áldásos eredményü mindig s mindenütt a társadalmi életműködések valamennyi terén, éppen ily áldásos hasznót fog az hozni a gazdatiszti karra nézve is.

Mi az egyes ember, ha még oly számos is, ha nincsen egységes szervezésben? Gyöngé nád, melyet tetszése szerinti hajlongásra készíthet a legkisebb szellő is. Ismeri igényei jogosultságát, de képtelen azok elismerésére, érzi bajait, de egymaga, elszigetelve semmi eszközzel sem bír azok megszüntetésére. Mig ha létre jön az egységes szervezet, daczolni képes az a viharral is s egyes tagjai érdekeinek védelmében diadalmos csatát tud az vivni hasonlíthatatlanul nagyobb erőknek támadásával szemben is.

A gazdatiszti karnak ki kell küzdeni a maga igazait a létért való küzdelemnek e mai rémes forgatagában. De erre csak szervezett egységben képes. Egyesülni, tömörülni kell tehát. Létre kell hozni vidékenként a gazdatiszti köröket s azok összefogó láncza, szerves és elszakíthatatlan kapcsolatban a központi országos egyesülettel oly hatalmas erősséget fog képezni, melyben biztos védelmet s ellenállhatlan erőt talál az érvényesülésre a gazdatiszti társadalom egész egyeteme.

Hiányai érezhetők a gazdatiszti törvénynek egynemely vonatkozásokban? s nevezetesen a nem okleveles gazdatisztek közt aggodalmak merültek föl hosszabb idei becsületes munkásságuk árán szerzett jogaik épségben maradásának tekintetében. Lehetnek e hiányok képzeltek, az aggodalmak ok nélküliek, melyeket az élet s a gyakorlat folyamata alaptalanoknak fog bizonyítani; de lehetnek különösen az utóbbiak, bár erőszakosan indokolhatók is; a törvény hatásának jó vagy nem jó voltát csak az egységesen szervezett gazdatiszti kar lesz képes megbirálni s egyes szerveivel való állandó

összeműködésben közös munkával, közös egyetértéssel s a tagok egymást megbecsülésével s minden kategóriák érdekeinek szorgos és méltányos számbavételével a segítő módokat, eszközöket megtalálni. A szétváltság a gyöngesség, az egyesülés az erő. A gazdatiszti kar kontemplált szervezete: a vidéki körök hatalmas hálózata, elválaszthatlan és szoros kapcsolatban a központi vezetéssel egyetértő munkával, az eszmék érett tisztázásával egyedül lesz képes az igazságos ítéletet kimondani s a szükséges védelmi javító eszközöket módokat megállapítani s azokat az óhajtott kitűzött célra vezetni.

S az ily erős összetartó szervezeti gazdatiszti kar mily hatalmas tényező lenne a nemzet politikai és társadalmi életében is. A magyar gazdatiszti karnak nemes hagyományai vannak a múlt időkből, ő volt az ország különféle vidékein a műveltség a magyar hazafiság, férfibecsület egyik legerősebb s messzeható letéteményese, a magyar irodalom ápolója, terjesztője, a nemzet egyik erős védbástyája. Ennek kell lenni a jövőben is, amde ez ma már csak erős egyesülésben, a szervezett összefogásban lehet, csak így felelhet meg dicső hagyományainak. Csak így lehet elhatározó része a nagy nemzeti munkában, csak így vezethet a maga példájával, tanácsával ott, ahol e munka véghezvitelében példára, tanácsra van szükség az ősi haza s ősi magyarság jelenének javítása s jövőjének biztosítása tekintetében.

Ily előnyökkel, a gazdatiszti kar társadalmi pozíciójának emelésével szilárdításával, a nemzet életére s fejlődésére hatalmas befolyással biztat az egyesülés, a gazdatiszti köröknek a központi egyesülettel elválaszthatlan kapcsolat szervezése. Van-e hát, lehet-e helye a tétozvának s nem harsogtatja-e elodázhatlan parancsát a szükség, hogy az ennyi áldásos eredménnyel viselő szervezet minél előbb létesüljön?!

N. I.

Magánhivatalnokok kötelező nyugdíjbiztosítása.

Annak idején részletesen ismertettük e lap hasábjain ama törvényjavaslatot, melyet a magánhivatalnokok kötelező nyugdíjbiztosítása tárgyában az osztrák kormány a reichsrath elé terjesztett. E javaslat szerint a nyugdíjbiztosítás terhet a szolgálatadó és alkalmazott nem egyenlő arányban; de közösen viselnék s a szolgálatadó volna köteles gondoskodni arról, hogy az államilag kezelt nyugdíjintézetbe minden 18 évesnél idősebb alkalmazottja tagként be legyen írva.

Az állam a nyugdíjintézetet saját közegei által fogná kezelni, de már eleve megadott tőle minden anyagi támogatást. Az osztrák gazdatisztek, a kiknek nyugdíjügye szintén ezen törvény keretében nyert volna megoldást, nagy örömmel fogadták a javaslatot, mely előzetes tárgyalás végett a reichsrath egyik bizottságának adatott ki. Itt azonban a javaslat megfeneklett s tekintve az osztrák zürzavaros politikai viszonyokat s azon oknál fogva, hogy az osztrák ipar- és kereskedelmi kamarák a leghévesebb agitációt indítottak meg ellene, alig van remény, hogy a javaslat törvényvé válhassék.

Most egy német mezőgazdasági szaklapban azt olvassuk, hogy Németországban is nagymérvű agitáció indult meg a magánalkalmazottnak állami nyugdíjbiztosítása érdekében. A magánhivatalnokok gyűléseken hozott határozatokkal, egyesületeik útján a kormányhoz juttatott kérvényekkel sürgetik a kötelező nyugdíjbiztosítás létesítését s úgy látszik, már a kormány is bizonyos jóakarattal foglalkozik az ügygyel, amely azonban még nem jutott oly

